ANUL XX
50
(815)
Simbătă
10 decembrie
1977
8 pagini
1 leu

Proletari din toate țările, uniți-vă !

Luceafărul

Săptămînal editat de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă România

CONFERINȚA NAȚIONALĂ A PARTIDULUI
marele forum al comuniștilor, al întregului popor

Unitatea conștiințelor țării

Conferința Națională a Partidului Comunist Român, ale cărei lucrări s-au desfășurat între 7 și 9 decembrie 1977, constituie un eveniment de o importanță deosebită circumscris vieții societății românești de azi. Urmărite cu deosebit interes, cu legitimă mîndrie patriotică de toți comuniștii, de întregul popor, lucrările marelui for au supus dezbaterii problemele fundamentale cu privire la dezvoltarea într-un ritm tot mai înalt a economiei noastre naționale, chezășie a sporirii nivelului calitativ propriu activității economice și sociale. Multitudinea de probleme ce se înscriu în acțiunea de perfecționare a organizării și conducerii societății românești de azi, supuse analizei și dezbaterii partinice în cadrul Conferinței, au drept unic țel creșterea mai accentuată a nivelului de trai al poporului, înaintarea victorioasă a patriei noastre pe calea societății socialiste multilateral dezvoltate și a comunismului. Astfel, în magistralul **RAPORT CU PRIVIRE LA REALIZAREA HOTĂRÎRILOR CONGRESULUI AL XI-LEA, A PROGRAMULUI PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN ȘI LA SARCINILE DE VIITOR**, prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu, încă în primele rînduri se spune: **„Conferința Națională reprezintă un eveniment de o importanță deosebită în viața partidului și poporului nostru, în munca și lupta pe care întreaga națiune, într-o deplină unitate, a desfășoară pentru realizarea Programului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism".**

Deosebitele succese obținute de poporul nostru în ceea ce privește prevederile din primii doi ani ai actualului cincinal constituie premisele cele mai sigure pentru elaborarea, de către marele for, a amplului și însuflețitorului program de dezvoltare economico-socială mai accentuată a patriei noastre în perioada 1978—1980, trasîndu-se totodată liniile de orientare generală pentru întocmirea cincinalului 1981—1985.

Prin complexitatea și bogăția de probleme expuse și analizate, Raportul secretarului general al partidului are valoarea celui mai însuflețitor program de lucru. În perfecta lor succesiune logică martie capitole ale Raportului au în atenție excepțional de bogata gamă de probleme și aspecte care, într-o unitate dialectică indestructibilă, definesc în chip explicit condiția social-economică, moral-politică a vieții poporului român, așa cum aceasta se desfășoară în momentul istoric actual, cu largile și profund optimistele ei deschideri spre viitor. Concretețea revelatoare a temelor analizate în Raport este într-adevăr impresionantă și aici se află sursa nelimitatei noastre încrederi în posibilitatea ca tot ceea ce ne propunem a realiza să fie transpus integral în fapte. Concentrarea atenției generale asupra laturilor de ordin calitativ în ramurile producției industriale, dezvoltarea intensivă, cu randament ridicat, a agriculturii, extinderea și perfecționarea schimburilor comerciale și economice, cooperarea în aceste domenii cu alte state, iată deci elementele menite a asigura baza reală a aspirațiilor de progres și bunăstare materială nutrite de întregul nostru popor.

Dat fiind specificul prin definiție modern al societății românești contemporane, apare evidentă necesitatea continuului efort de perfecționare a cadrului organizatoric. Decisivă este, fără îndoială, participarea clasei muncitoare, a întregului popor la conducerea societății, expresie vizibilă a procesului de adîncire a democrației socialiste în toate sferele vieții economice și sociale. **„Putem spune, se apreciază în Raportul prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Conferință, că avem un cadru organizatoric — atît la nivelul unităților economico-sociale, al orașelor și comunelor, cît și la nivel național — unic în felul său, care asigură participarea nemijlocită a tuturor categoriilor de oameni ai muncii, fără deosebire de naționalitate, la conducerea economiei, a vieții sociale, a întregii societăți. Acum hotărîtoare este funcționarea în bune condiții a acestor organisme, astfel încît elaborarea și înfăptuirea politicii interne și externe a statului să fie rodul gîndirii și voinței colective a oamenilor muncii, a întregului nostru popor".**

În strînsă legătură cu această problemă se află **Activitatea politico-ideologică de ridicare a conștiinței socialiste a maselor, de educare revoluționară a poporului și formare a omului nou, deziderat suprem al societății noastre socialiste, edificator pentru calitatea morală, profund umanistă a politicii partidului. Nu mai puțin semnificative sînt preocupările cu vizează cadrul organizatoric al activității din instituțiile cultural-artistice, și din cadrul publicațiilor, fiind vorba de participarea la activitatea cenaclurilor de cunoscere a unui care număr de muncitori și alți oameni ai muncii care lucrează în producție.**

Ampla și lucidă expunere a problemelor ce dau conținut politicii internaționale a Republicii Socialiste România se integrează organic în ansamblul dezbaterilor din cadrul Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român și reprezintă o magistrală lecție de luciditate și spirit constructiv, o înțelegere vie, esențială a tendințelor și contradicțiilor din lumea contemporană. Sînt reafirmate, de asemenea, în Raport, liniile directoare ale politicii noastre externe, străbătută de **spiritul prieteniei și colaborării cu toate statele socialiste, de întărire a solidarității acestora în lupta pentru progres, socialism, securitate și pace, de simplificare a relațiilor țării noastre cu toate statele pe baza deplinei egalități în drepturi, respectării independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc, renunțării la forță și la amenințarea cu forța.**

Concluzia finală a Raportului prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu, conducătorul iubit și stimat al poporului român, constituie însuși îndreptarul de gîndire și inimă pentru viața și munca fiecăruia dintre noi, oameni ai muncii în România Socialistă: **„Fără îndoială că hotărîrile Conferinței Naționale vor răspunde așteptărilor partidului, ale întregului nostru popor, și vor determina un nou avînt în lupta și munca oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, din patria noastră, pentru realizarea în cele mai bune condiții a planului cincinal, inclusiv a prevederilor suplimentare. Sînt convins că aceste hotărîri vor duce la ridicarea țării noastre pe o nouă treaptă de dezvoltare economico-socială, vor asigura sporirea continuă a bunăstării și fericirii națiunii noastre socialiste — țelul suprem al politicii partidului, esența societății socialiste multilateral dezvoltate pe care o edificăm în România".**

Luceafărul

„Tot ceea ce am realizat în acești ani este nemijlocit legat de activitatea multilaterală desfășurată de partidul nostru, de creșterea rolului său politic conducător".

NICOLAE CEAUȘESCU

Partidului

Ne-ai învățat să coborîm în noi înșine
ca într-o vale-a cunoașterii
unde toți oamenii sînt egali
în fața legilor soarelui.
Încordare de ochi, vigoare
de braț, luminare de gînd —
ești binecuvîntarea acestui plai însorit;
ne-ai învățat să-ntîrziem secunda
căderii în neant, să negăm vidul
cu iubiri și credințe —
Partid al meu
și-al poporului care m-a născut
investindu-mă c-o speranță;
iată-mi inima —
nici mai bună nici mai rea ca a altora —
teritoriu al unui surîs,
cultivat cu nădejdile semenilor;
ești lumina
și curajul luminii.

Dim. Rachici

Scrisoare către un muncitor

Am primit scrisoarea Dumneavoastră expediată de la Cluj-Napoca pe 22 noiembrie și trebuie să vă spun de la început că mi-a adus bucurie.

Să-mi știu ajunse versurile în mîna și-n simțirea Dumneavoastră : a celor ce lucrați în producerea bunurilor materiale este pentru mine o onoare. Afirmați adevăruri frumoase și cu atît mai demne de luat în seamă cu cît vin din inima și simțirea mai multora din întreprinderea Dumneavoastră. Spuneți despre poezie că este un izvor imens de energie, că, întors acasă de la lucru, ostenit, o strofă de poezie adevărată vă poate reface puterile. Dumneavoastră spuneți cu entuziasm că o poezie bună dă energie „cît zece kilograme de carne și zece ore de somn". Cînd spuneți Dumneavoastră ca om al muncii aceasta sînt gata să o primesc întocmai. Omul nu trăiește, vreți să spuneți, numai din pîine, numai din bunurile materiale ci îi sînt o necesitate vitală chiar pentru întreținerea vieții de zi cu zi, cele spirituale. Sînt impresionat că tocmai despre poezie vorbiți, arta cea mai grea și mai complexă, atunci cînd e făcută cum trebuie, și că poezia vă întărește pe mai mulți dintre colegii Dumneavoastră de muncă. Vreau să vă spun că sunteți în acest fel pe calea cea mai adîncă de cunoaștere. Cărțile fundamentale ale lumii sînt scrise în versuri. De la **Vedele** la Dante și Eminescu, popoarele și-au exprimat în poezie tot ce au mai frumos și mai profund.

În epoca modernă s-a scris multă proză și multă din ea de calitate, însă poezia continuă să fie pedagogul cel mai delicat al sufletului omenesc și v-aș încuraja cît vă stă în putință să citiți poeții, marii poeți ai neamurilor, cît mai mult și mai des.

Dacă versurile mele v-au deșteptat acest dor și bucurie după cuvîntul inspirat sînt bucuros, dar v-aș ruga să citiți cît puteți și vi-o cere mîna din cei de la care eu însumi am deprins multe. Socot că munca grea pe care o depuneți zilnic în întreprinderea Dumneavoastră, lîngă cuptorul cu nisip topit din care faceți tot felul de obiecte din sticlă, este cinstită pe măsura ei, refăcîndu-vă cu energia cuprinsă în cuvîntul poetic.

Un mare învățat contemporan spunea că verbul poetic inspirat iradiază energie nucleară în toate părțile, în timp ce vorbirea obișnuită iradiază energie linear, mai puțină și de mai mică intensitate. Hrăniți-vă cît puteți cu această putere a verbului poetic și viața Dumneavoastră va primi o frumusețe și o adîncime pilduitoare, renăscătoare pentru tot ce împliniți. Deocamdată, rămîn la aceste rînduri și gînduri. Mulțumindu-vă pentru bucuria ce mi-ați adus prin scrisoarea Dumneavoastră curată și sinceră.

Al Dumneavoastră,

Ioan Alexandru

București, decembrie 1977

Faptele conștiinței

Conform principiului diviziunii muncii lucrarea intelectuală, în speță lucrarea scriitoricească are un statut bine precizat ; prin idee și farmec estetic ea contribuie la înălțarea și innobilarea vieții semenilor noștri. Cei care nu scriu pentru contemporanii lor sau pentru cei care vor veni, acela nu scriu nici măcar pentru ei înșiși, oricît s-ar vorbi despre funcția eliberatoare a scrisului pentru creatorul său.

Ca fiecare Forum înalt al țării, Conferința națională a partidului a dat un nou impuls dezvoltării economiei țării și a pus în fața tuturor oamenilor muncii din nou ca sarcină primordială realizarea într-un ritm susținut a mărețelor planuri elaborate de Congresul al XI-lea al partidului. Efortul plin de abnegație al lucrătorilor din toate domeniile vieții trebuie văzut în lumina conștientizării acestui efort în scopul ridicării bunăstării întregului popor.

Creatorii de artă sînt cei dintîi convinși că tot ce se înfăptuiește în realitate trebuie să se fi înfăptuit în conștient în primul rînd, pentru ca înfăptuirea să fie întru totul adevărată și frumoasă. Cei care au dat, dau sau vor da mereu țării pîinea și mașinile au fost, sînt și vor fi conștienți de abnegația cu

Gheorghe Pituț

Continuare în pag. a 6-a

Ochii

Lumina, tîrziu luminîndu-se
vremea din zare în zare,
cum te-ai uita în golul oglinzilor
pînă în ochii ochilor
șirul întemeietorilor tăi,
'ai spiței tale. Cum erau ?

Oameni
cu mîini de pămînt, de foc,
de metal. Rănite
de tot ce însemna pipăit,
cunoaștere, gîndire în felul acela
concret, greoi, cumsecade.

Din loc în loc răsar
bunicii și ceilalți, dinaintea lor,
cîntăreții, plugarii,
cuminții.

În oglinzile zilei
ei sînt dintele care-ți încearcă
litera, nimbul
unde plesnește argintul ;

ei sînt balanța
nu-ul și da-ul
spus deodată ; lăsînd alegerea
cu vorbele pildelor.

Florența Albu

Pagina a 3-a
CERTITUDINILE VIITORULUI
● Semnează : ● Pop Simion ● Florian Marcu, Erou al Muncii Socialiste ● Pompiliu Marcea ● Huszár Sándor ● Dragomir Horomnea ● Elena Ducu, țărancă cooperatoare ● Viorel Stîrbu.

Ritmul fără popas

Viața nu are popas ; este continuă mișcare, conjugare a infinitelor planuri, compensații, circuit de energii, dar mai ales ritm și sens, ideal al materiei, care, așa cum spuneau latinii, refuză să se administreze prost.

Idealul social visat de veacuri, statornicit de gînditori ai timpului trecut, iluminat de vizionari ai vremii noastre, pătrunde din ce în ce mai mult în conștiința marilor mase de oameni, devine singura pavăză împotriva insecu-

Sabin Bălașa

Continuare în pag. a 6-a

Solidaritate

Ce subsistă dintr-un om și îl definește este munca lui, făcută în credință, răbdare și tăcere. O carte, o cărare tăiată în pădure, forme și culori pe o pînză, o casă gîndită după măsura ființei și pe un cîntar cu soarele, vîntul și ploaia, cîntecul bătut pe o doagă fac, laolaltă, umanitatea, substanță și îndreptățire, pe un pămînt viu, între ape nespurcate. Mirosul cărților și mirosul bălților de țîței și al pieii tăbăcite sunt la fel de plăcute spiritului. După nesfîrșite ore de lectură și de scris, în mînă cel mai adesea cu un pumn de cenușe, o plîmbare pe cîmp, la apusul soarelui, printre sonde și stîlpi de înaltă tensiune, altădată la poalele unui munte, în ape de pănuri ude și uluci răscoapte, descoperă, țeasta arsă pînă la calcar dar cu urechea întreagă și trează îndreptată spre cer, a ideilor, negura fecundă a privirii dintre ploape de bronz. Avocați ai rictusului, ai șughițului care își arată și își ascunde ghearele, norii se desfac, se reîntocmesc, legea, inflexibilă, îi purifică de murdărie și de amenințare, făcînd din ei organe, printre altele, ale cuvîntului în flăcări. Materia degradată scoasă din căldarea cu vopsea se absoarbe pînă la urmă în spațiul pe care a vrut să-l ascundă sub o mască a deriziunii. Există un studiu al naturii umane, urmat fără curmare de oameni născuți și formați pentru el, un studiu al formelor în combustie. Țesuturi pînă

Radu Petrescu

Continuare în pag. a 6-a

Tineri scriitori pe șantierele muncii

● Reportaje de ● Cornel Nistorescu ● Mihai Pelin ● Nicolae Stoicescu
(paginile 4—5)

cronica literară

Gabriel Dimisianu

„NOUĂ PROZATORI"

Considerat îndeobşte drept criticul cel mai echilibrat al generaţiei sale şi criticul în ale cărui pagini tronează, cu aproape discreţionare puteri, un soi de duh al obiectivităţii şi al măsurii în toate, cvasi-depersonalizat ca orice autoritate ascunsă, Gabriel Dimisianu ne oferă cu ultimul său volum, **Nouă prozatori**, suficiente motive nu pentru a ne îndoi de aceste calităţi, nicidecum neglijabile pentru statura morală a unui critic, dar suficiente motive, cred, pentru a nuanţa puţin lucrurile şi pentru a le clinti cît de cît dintr-o prematură etichetă. Căci, iată, nu mai departe, că acest critic socotit, şi nu în deşert, a fi un campion al detaşării, al rigorilor evidente, un campion al lipsei de parti-pris-uri şi al unei priviri răspîndite egal peste suprafaţa momentelor literare în dreapta lor succesiune, face cu ultima sa carte o veritabilă profesiune de credinţă şi, implicit, un act de solidarizare. El îşi asumă dreptul şi în acelaşi timp obligaţia de a scrie despre generaţia sa, despre o generaţie de prozatori cu care a crescut împreună, astfel zicînd, şi care, deopotrivă, i-a prilejuit o adevărată ucenicie critică. Sau, cu înseşi cuvintele autorului din cele „cîteva precizări" ce deschid volumul : „Am adunat în aceste pagini comentarii despre cîţiva prozatori ale căror prime afirmări sînt legate, direct sau numai prin repercutare, de momentul literar 1960. Voit sau nu, alegerea exprimă un act de solidarizare cu efortul generaţiei din care eu însumi fac parte. Solidarizare nu înseamnă însă, pentru mine, abolirea spiritului critic, ci un sentiment mai viu al perceperii din interior. El se datorează, desigur, împrejurării că evoluţia mea a fost concomitentă cu a scriitorilor de care mă ocup aici. În toată manifestarea lor i-am urmărit îndeaproape, şi avîndu-i mereu sub priviri mi-am limpezit mie însumi o seamă de obiective ale acţiunii critice pe care aveam să o duc în terenul actualităţii".

Un asemenea act de solidarizare, oarecum inerent unei vocaţii critice, fiindcă un critic vrînd-nevrînd aparţine unei generaţii şi unui anumit moment literar, nu afectează spiritul ponderat, eminamente ponderat, al criticii lui G. Dimiseanu şi cine s-ar aştepta la encomiastice portrete decurgînd dintr-o astfel de mărturisire afectivă, printre extrem de puţinele, de altfel, ce pot fi trecute în contul autorului, s-ar înşela profund. Nu de aservire e vorba aici, şi probabil se vor găsi destui care să confunde lucrurile, ci de o privire cordială, „din interior" cum o numeşte criticul, privire care provine dintr-o onestă şi totodată vie participare la impunerea unei generaţii şi la problemele cu care ea a fost confruntată în decursul timpului. Această cunoaştere, omenească şi deopotrivă problematică, este sesizabilă la nivelul unui sunet lăuntric pe care îl emit textele, însufleţite de o vibraţie nereprimabilă atunci cînd se discută, de pildă, trăsăturile, bune sau mai puţin bune, ale prozatorilor-oameni, ca şi intimitatea muncii lor literare. Sînt critici care preferă a nu-i cunoaşte în latura lor imediat umană pe cei despre care scriu (o, şi cît e de invidiat şi de cîte ori o asemenea ipostază !), dar cum poţi face o totală abstracţie de imaginea oamenilor atunci cînd ea îţi este nu numai familiară, ci şi corespunde unor înfăţişări sau unor particularităţi probante ale cărţilor lor, luminîndu-le ori evidenţiindu-le porţiuni întregi ? N-ar fi oare o ipocrizie a mima că l-ai „uitat" completamente pe autor în momentul cînd i-ai citit opera ? G. Dimisianu nu-şi reprimă această predispoziţie de a vorbi din cînd în cînd şi despre personajul-scriitor şi cum face întotdeauna aceste observaţii cu delicateţe şi cu o discreţie servind numai şi numai mai buna cunoaştere a operei. Iată, dintru început, unul din acele nuclee de rezonanţă ce contribuie la tensionarea afectivă a descripţiilor sale. Astfel, despre Nicolae Velea criticul scrie : „Plăcerea e să constaţi că acest mare risipitor de spirit care este Velea în viaţa de toate zilele trece măcar o parte din tezaurul său în pagina tipărită". Despre Fănuş Neagu, de asemeni : „A fost receptată mai mult latura exploziv-patetică a scrisului său, înclinaţia spre exaltarea teluricului, poate şi sub influenţa imaginii pe care a impus-o despre autor manifestarea curentă a omului...". Sau despre Virgil Duda : „Un aer rece circulă totuşi prin aceste pagini şi am sentimentul că în **Catedrala** percepusem mai multă spontaneitate şi vibraţie umană. Dincoace totul e stăpînit, dominat cu autoritate, disecat, prins sub lentilele augmentatoare de care vorbeam, mărturisind încă o dată cît de mult datorează proza acestui autor inteligenţei şi lucidităţii sale".

Pe de altă parte, un lucru care s-a remarcat efectiv mai puţin în critica lui G. Dimisianu este senzorialitatea percepţiei sale, poate şi din pricina stilului auster, eficient şi concis, însă, cu toate astea, o senzorialitate mereu prezentă, îndemnîndu-l a gusta din plin prozele unui spaţiu geografic şi ale unei viziuni temperamentale congenere, de altminteri, criticului însuşi. Cîtă imaginaţie critică există aici se datorează evident unei structuri cu mult mai puţin „reci" decît se presupune. În clipele sale de necenzurare ori de reacţie imediată şi intens participativă criticul poate fi şi un remarcabil poet al imaginii critice. Despre D. R. Popescu, de exemplu : „O umanitate sudică, solară, trăind sub impulsul momentului, deschisă exaltărilor, generoasă şi candidă în anumite împrejurări, iar în altele înclinată spre violenţă şi chiar spre cruzime. Această disponibilitate pentru trăirile extreme, acest clocot al sîngelui, acest climat de pasionalitate, acest preaplin interior mereu gata să se reverse creează între indivizi tensiuni ireductibile, ajunse uneori la conflicte ce nu au altă ieşire decît suprimarea uneia din părţi de către cealaltă. Am văzut frecvenţa încăierărilor sîngeroase, a omorurilor, în această Sicilie dunăreană ce aplică fără tresărire legile răzbunării nemiloase". La fel, prozele semnate de Ştefan Bănulescu ori de Fănuş Neagu sînt, şi se simte asta din întreg discursul critic şi din suflul energic de care-i cuprins, nu numai prozele unei generaţii care le-a adoptat cu entuziasm, ci scrieri de o factură şi de o amprentă stilistică aparte pentru care criticul are mai întotdeauna antenele sensibile. Înclinaţia spre pitorescul vizionar e o latură a sensibilităţii lui G. Dimisianu, aşa cum este, tot astfel, poate de puţini observată predispoziţia sa pentru comic şi ironie. Felul cum discută, şi nu o dată, cu o receptivitate vizibil încîntată, mărturisind adeziunea şi un spirit comun, aceste aspecte în literatura unui N. Velea, Teodor Mazilu ori D. R. Popescu e, nici vorbă, o notă care, dincolo de întinderea registrului critic, aparţine propriei personalităţi. Poate că ar trebui ca acest filon de umor să fie chiar mai bine exploatat de către autor în folosul repertoriului său de delimitări şi opoziţii.

Dar relevînd în acest chip cîteva dintre componentele criticii lui G. Dimisianu care, cel puţin în această carte, acordă un spor de afectivitate şi de participare demersului său critic, prea monoton privit ca întruparea stricteţei şi a supravegherii, am ajuns, după opinia noastră, la o latură ce merită realmente sublinierea. Căci, spunînd despre scriitorii prezenţi în sumarul acestei cărţi că au contribuit, prin cărţile lor, la „limpezirea" unora dintre obiectivele acţiunii sale critice, autorul nu face nicidecum o afirmaţie gratuită sau de pură complezenţă. Într-adevăr e vizibilă, din diagramele interpretative ce le sînt dedicate, o receptivitate crescută a criticului de la carte la carte, după cum sînt vizibile un accent mai apăsat pus pe „atitudinea faţă de existenţă" şi un interes în continuă expansiune faţă de contextul moral, politic şi social pe care-l au în vedere cărţile respective. Se poate afirma că deschiderea faţă de unele probleme ale politicului, în înţelesul larg al cuvîntului, pe care o constatăm la scrierile din urmă ale autorilor de care se ocupă G. Dimisianu, ca şi în cărţile altor autori, a politizat însuşi textul criticului, mai atent ca niciodată la contextele ce ne determină existenţa. O înţelegere mai nuanţată şi mai din interiorul literaturii a accepţiunilor acordate realismului e, de asemeni, reperabilă în judecata multora din cărţile cuprinse în sumarul volumului **Nouă prozatori**. „Limpezirea" criticului, ceea ce înseamnă, de fapt, însăşi maturizarea lui, într-o seamă de probleme ale generaţiei sale şi nu numai ale ei, probleme de creaţie şi de existenţă literară, desigur, este lesne de observat şi fără de a reprezenta „revizuiri" de apreciere valorică pe parcursul aceluiaşi portret se pot detecta atît perspectiva, cît şi nuanţele cu care s-a îmbogăţit şi s-a consolidat în timp critica lui G. Dimisianu. De aceea, într-un asemenea climat de reflecţie şi de aprofundare pe care criticul însuşi şi l-a precizat şi unde opţiunile lui sînt adeseori răspicate pentru ceea ce denumeşte „atitudinea faţă de existenţă" unele tururi de forţă de a vedea calităţi literare chiar şi acolo unde ele lipsesc cu desăvîrşire ori sînt contrazise tocmai de amplitudinea existenţială şi de morala vieţii apar ca venind dintr-o atitudine prea comprehensivă. Criticul face un efort disproporţionat pentru a colora petele care, de altfel, nu-i scapă ochiului şi e curios de a citi cum unele obiecţii iniţiale se transformă la un moment dat în justificări sau chiar în merite. Un mai sever accent critic, care în fapt nu contrazice posibilităţile de receptare şi de emoţie în faţa literaturii, ar face din cartea lui G. Dimisianu, **Nouă prozatori**, o carte de referinţă.

Dan Cristea

PREZENŢE

● În cinstea Conferinţei Naţionale a Partidului Comunist Român şi a celei de a 30-a aniversări a Republicii, la Sibiu a avut loc acţiunea cultural-educativă „Artele — fereastră deschisă spre om", organizată de ziarul **Munca** în colaborare cu Casa de cultură a sindicatelor din localitate. În cadrul zilei dedicată poeziei din această săptămînă a artei şi frumosului au participat poeţii Liliana Ursu, Florin Costinescu şi Ion Mircea, cărora li s-au alăturat membrii „Cenaclului tineretului revoluţionar" din municipiul Sibiu.

● **Viaţa Românească nr. 10.** Ultimul număr al acestei reviste lunare atrage atenţia mai ales prin prezenţa unui număr de articole şi studii de critică remarcabile atît prin tematica lor, cît şi prin seriozitatea argumentării, în genere, a modului de a conduce, analiza şi a formula opiniile. Al. Piru (**Istoria literară**), făcînd uz de exemple al căror caracter concludent este mai presus de orice îndoială, readuce în discuţie atît de acuta chestiune a lucrărilor de sinteză. Alte teme de teorie, critică şi istorie literară, avînd un vădit interes major, tratează Edgar Papu (**Hölderlin în româneşte**), Liviu Rusu (**Iarăşi Titu Maiorescu şi Sorbona**), Ştefan Delaneanu (**Un moment semnificativ în gîndirea şi acţiunea politică a lui Al. Papiu Ilarian**) şi Al. Protopopescu (**Critică şi concept**). La cronica literară, Cornel Regman analizează cu sagacitate volumele **Miraria** de Marcel Gafton şi **Balade** de Dominic Stanca. Excelente poemele în proză semnate de Nichita Stănescu reunite sub titlul **Unsprezece poeme sau alte învăţături ale cuiva către fiul său**.

● **Cahiers roumains d'études littéraires nr. 2/1977.** Recent apărut, acest tom al prestigioasei publicaţii îşi structurează sumarul pornind de la importanta temă a iluminismului în cultura română. Iată titlurile studiilor publicate : **Particularités des Lumières roumaines** (Romul Munteanu), **L'Ecole transylvaine : la conception philologique, historique et lingvistique** (Nicolae Balotă), **Lumières roumaines. Idées sur le théâtre, la poésie et la littérature** (Adrian Marino), **Où en sont les études sur les Lumières roumaines ?** (Pompiliu Teodor), **Lumières et préromantisme dans la culture romaine?** (Alexandru Duţu), **Benjamin Franklin and the first American-Roumanian Relations** (Demetrius Dvoichenko Markov), **Les Lumières en Transylvanie et le joséphisme** (Ion Lungu), **Bibliographie des Lumières roumaines** (N. Bocşan).

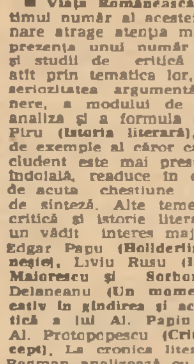

● **Acele zile şi acele nopţi** este titlul unor noi culegeri de articole, însemnări şi reportaje legate de tragicul cataclism seismic de la 4 martie 1977. Apărută la Ed. Militară (sub îngrijirea colonelului Oliver Lustig), culegerea, deosebit de cuprinzătoare, include şi un important număr de semnături din rîndurile scriitorilor. Vom reveni asupra culegerii la rubrica „Viaţa cărţilor".

CARTEA DE DEBUT

Un debut postum

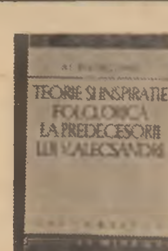

Este vorba de cartea regretatului Al. Bistriţianu, **Teorie şi inspiraţie folclorică la predecesorii lui V. Alecsandri** („Minerva" seria Universitas, 1977) teză de doctorat susţinută la 2 iulie 1976 cu o zi înainte de încetarea din viaţă a autorului, născut la 7 septembrie 1911, fost asistent al lui N. Cartojan în 1942, profesor secundar, şef de secţie la Institutul de istorie literară şi folclor al Academiei sub direcţia lui G. Călinescu (1950—1963), conferenţiar la Institutul Pedagogic şi la Facultatea de limba şi literatura română, pensionat în iunie 1976.

Om extrem de afabil şi gentil, veşnic cu surîsul pe buze, Al. Bistriţeanu era un cercetător bine pregătit şi atent care nu se grăbea să publice, exasperînd din această cauză pe Călinescu care-l preţuia. Călinescu îi dăduse ca temă de cercetare **Folclorul ca preocupare şi izvor de inspiraţie al întîilor scriitori români**. Cercetătorul a început în 1953 cu investigarea preocupărilor de folclor şi izvoarelor folclorice la Dimitrie Cantemir şi Nicolae Bălcescu. A urmat în 1955 cu cercetarea raporturilor lui G. Asachi cu folclorul. În anul următor a scris despre primii culegători de basme româneşti (Fraţii Schott, Obert şi Kunisch). Apoi, în 1957, un studiu despre folclorista Elena Sevastos şi, abia după cinci ani, un articol despre C. Negruzzi şi creaţia populară. Penultimul studiu, **Preocupare şi inspiraţie folclorică la I. Heliade-Rădulescu** a venit abia după zece ani, în 1972, iar ultimul, **D. Cantemir scriitor de poveşti**, în 1973, odată şi în aceeaşi revistă cu un studiu al nostru intitulat **Real şi imaginar în Istoria ieroglifică (Fabulele lui D. Cantemir)**. Teza reia studiile anterioare despre Cantemir, Asachi, Heliade Radulescu, Negruzzi şi Bălcescu, adăugind un singur capitol nou despre Mihail Kogălniceanu.

Indiferent de importanţa temei la autorii avuţi în vedere, nu în toate cazurile esenţială, începînd chiar cu D. Cantemir şi sfîrşind cu Bălcescu, Al. Bistriţianu încearcă să epuizeze materia, revăzînd ce s-a scris mai înainte, cu inerente scăpări şi căutînd prin lecturi asidue date noi. Cercetările vechi sînt aduse la zi în lumina noilor descoperiri cu observaţia amară că unii (autorii ediţiei **Istoria ieroglifică**, P.P. Panaitescu şi I. Verdeş) i-au reprodus observaţiile fără să-l citeze. Lucrul e regretabil, desigur, dar mulţi fac aceleaşi observaţii ca şi Bistriţeanu, fără să-l fi consultat, ceea ce nu înseamnă că la rîndul lor trebuie să se plîngă dacă nu sînt amintiţi.

În studiul despre Dimitrie Cantemir au rămas unele inadvertenţe. Nu se dă titlul exact turcesc al tratatului de muzică descoperit în Biblioteca de turcologie de la Istanbul şi publicat în 1973 de Eugenia Popescu-Judetz. Tradiţia despre **Dumbrava Roşie** este consemnată şi în cronica lui Grigore Ureche sub anul 1500. Pentru legenda întemeierii din **Descrierea Moldovei** se impunea citat studiul esenţial al lui Mircea Eliade, **Voevodul Dragoş şi vînătoarea rituală**, din lucrarea **De Zalmoxis à Gengis- Khan** (1970). Lamentaţia Inorogului nu ni se pare folclorică, ci cultă, foarte apropiată de trenosul din poemul grecesc al vistierului Stavrinos la moartea lui Mihai Viteazul, poem pe care nu e îndoială că D. Cantemir l-a citit (Stavrinos : „O, pietre acum crăpaţi ! Copaci dezbrăcaţi-vă!" Cantemir : „Munţi crăpaţi, copaci, vă despicaţi..."). Este binevenită decuparea proverbelor şi zicalelor din **Istoria ieroglifică**, dar neconcludentă fără alinierea paralelelor folclorice. Se putea spune măcar că un proverb precum : „Cămila, cercînd coarne, urechile şi-au pierdut" se află şi în cronica lui Radu Popescu : „Au cercat cămila să-şi puie cercei la urechi, apoi şi urechile le-au tăiat" (relativ la banul Gheorghe Cantacuzino). Sau proverbul : „Cine face, facă-i-să" (pildă la povestea Brehnacei) se găseşte şi la Ion Neculce. Dar multe din proverbele lui Cantemir sînt decalcate din alte limbi.

Despre faptul că Asachi nu era doctor în filozofie se ştie din 1951. Era cazul ca autorul să citeze ediţia de **Opere** din Asachi, I, publicată de N.A. Ursu în 1973. Cu balada lui Asachi **Jijia** din 1853 seamănă legenda lui V. Alecsandri **Biserica risipită** din 1862. Cît despre „zicerea veche", intercalată în nuvela lui Petru Rareş („Pe cît vei fi ferice ; / Prieteni mulţi ţi-or zice ; / Cînd norocul te-a lăsa, / Toţi atuncea te-or uita !") ea nu este folclorică, ci nimic altceva decît distihul 5—6 din **Tristia I**. 9, de Ovidiu : „Donec eris felix multos numerabis amicos / Tempora si fuerint nubila, solus eris" pe care le tradusese înainte Vasile Aaron : „Pînă vei fi fericit / De prieteni nu-i fi lipsit, / Iar cînd se inourează / Toţi se duc, se depărtează" şi le va traduce şi Eminescu : „Pînă vei fi fericit număra-vei amici o mulţime, / Cum se vor întuneca vremile-singur rămîi".

La Ion Heliade-Rădulescu nu sînt lucruri noi. Am regăsit cu plăcere termenul de lirică „premodernă, care-mi aparţine aplicat la poezia Văcăreştilor. Tot eu am identificat într-un cîntec anonim dat ca exemplu de Heliade dintre acelea care „nu miros a logofeţie de prin oraş, nici a meşi şi ciacşiri din Fanar", o poezie de Nicolae Văcărescu. Ar fi fost cazul să se spună că Anton Pann a reprodus în **Spitalul amorului** poezia **Amărîtă turturea** ştiind că aparţine lui Ienăchiţă Văcărescu şi că la Alecsandri nu vine din circulaţia orală, ci din **Spitalul amorului**. Cu privire la schiţa **Adunări dănţuitoare** de M. Kogălniceanu, Bistriţianu trimite la nota lui Dan Simonescu din ediţia de **Opere**, I, 1974. Iată această notă. „Articolul scos din colecţia **Paris ou le livre des cent et un** este schiţa **Soirees dansantes** (Adunări dănţuitoare), publicată în „Albina românească", 1838. Colecţia **Paris ou le livre des cent et un** a apărut la Stuttgart, **Au bureau des nouveautes de la litterature française**, începînd cu anul 1831-1833 (12 volume). Cu acelaşi titlu a mai apărut şi la Paris (1831-1832) o colecţie ; aceasta, pe copertă, are numai titlul **Le livre des cent et un**, iar în interior **Paris ou le livre des cent et un.** Comparînd sumarele celor două colecţii (cea de la Stuttgart, în biblioteca noastră personală, cea de-a doua, în Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România, dar în ambele biblioteci colecţiile nu sînt complete), constatăm că textele se repetă. Totuşi credem că Kogălniceanu a folosit colecţia publicată la Paris. Autorul schiţei îl dăduse încă din 1972 Titus Moraru, în lucrarea sa **Fiziologia literară**. El este Jacques Raphael iar schiţa a apărut în volumul XIII din **Paris ou le livre des cent et un.** Kogălniceanu a localizat. A pus „biserica Barnovschi" pentru „le bourbon de Notre-Dame", „duduca P.S." pentru „mademoiselle Elisa", petrecerile de pe vremea lui „Moruz şi Calimah" pentru „balurile din faubourg Saint-Germain", „rîpa Privighişoaia" pentru „la rue Montargueil", „muza biurgherească din Păscărie" pentru „muse bourgeoise du Quartier Poissonniere".

La capitolul Bălcescu este interesantă intenţia istoricului comunicată lui Alecsandri de a „aduna cîntecile Valahiei şi a ţi le împărtăşi, ca să faci o colecţie completă". S-a găsit printre manuscrisele lui Bălcescu o singură doină haiducească, contra ciocoilor : „Cînd eram copilaş mic / Ţineam drumul la colnic... / Ciocoi de pe cal căzînd, / Mă fac broască pe pămînt..." pe care Al. Bistriţianu o identifică la Alecsandri în doina din Moldova **Voinicul**.

Al. Piru

viaţa cărţilor

Patetica '77

● Întreprinderea lui Mihnea Gheorghiu *) nu este dintre cele mai simple. Unele dificultăţi decurg din natura însăşi a romanţării istoriei. Altele, din exigenţele „comenzii sociale" şi ale unor precise orientări ideologice. Acestea din urmă sînt rezolvate la un nivel superior şi cu adresă literară. Esenţială rămîne însă realizarea verosimilului istoric-literar, a visului istoric cu ochii deschişi, a transformării evenimentelor şi documentului istoric şi obiectiv în element posibil de ficţiune literară acceptabilă în planul dramatic şi narativ. Scriitorul procedează în două moduri, cu imaginaţie, îndemînare şi — aş spune — chiar cu o anume rutină. Mihnea Gheorghiu nu este la prima sa încercare realizată de piesă istorică şi de scenariu cinematografic.

Patetica '77, „piesă de teatru în două părţi după Duiliu Zamfirescu", îşi propune — şi reuşeşte — să concentreze într-un spaţiu teatral foarte scurt cele mai esenţiale momente, stări de spirit, mişcări de idei şi personaje ale independenţei. Rezultatul este un „colaj" coerent şi ingenios de situaţii, eroi istorici, texte şi fraze „istorice". Procedeul aparţine în acest caz selecţiei şi esenţializării. Mihnea Gheorghiu decupează eroi, scene şi declaraţii tipice, combinate într-un scenariu care beneficiază, în toate articulaţiile esenţiale, de ample explicaţii şi indicaţii regizorale. Rezultatul este o secţiune transversală a dramaticului an 1877 surprins pe plan politic, ideologic, social. Nu este omis nici un personaj istoric de la Mihail Kogălniceanu la I. Brătianu, de la Prinţul Carol la Marele Duce Nicolae, de la C. A. Rosetti la N. Grigorescu. Impresia, la lectură, este de aglomerare caleidoscopică, dar fluidă, rapidă, neinsistentă. Mihnea Gheorghiu ştie să distribuie accentele şi să practice arta aluziei şi a poantei cu bătaie lungă. Schimbările dese de planuri, montajul rapid, introducerea personajelor istorice sau „tipice" în situaţii fireşti, naturale, realizează nu numai o reconstituire istorică, o demonstraţie ideologico-politică, dar adesea şi elementul ficţiunii, consolidat şi prin scenele pur descriptive, de legătură. Indiciu de tact şi fineţe : scriitorul evită din plin stilul festiv şi frazele umflate. Este evident că Mihnea Gheorghiu a asimilat evenimentele istoriei. Participarea sa este interiorizată, iar solidaritatea sa patriotică are adîncime.

Dacă în **Patetica '77** scriitorul procedează prin acumulare (la limita de sus a virtuozităţii), destinderea, evadarea, aventura pe mari spaţii caracterizează „scenariul despre Dimitrie Cantemir" : **Muşchetarul român**. Scris pentru un public larg, inclusiv internaţional, filmul narează peripeţiile europene ale manuscrisului... **Istoriei imperiului otoman** de D. Cantemir, furat de doi „agenţi" şi recuperat de „muşchetarul" Mihuţ Gălăţeanu, croit în stil clasic de „capă şi spadă" (şi filmul şi eroul). Lectura, de ordin pur epic, este delectabilă, cu multe surprize şi momente de suspense. Mărturisesc, în cel mai pur stil critic „impresionist", că mi-a „plăcut" tocmai pentru candoarea, gratuitatea şi jocul său liber al imaginaţiei. Teoriile despre „moartea epicului" sînt date invariabil peste cap de acest gen de scenarii întemeiate pe succesiunea evenimentelor pure. A introduce în scenariu (într-o intrigă de fapt poliţistă) chiar şi pe filosoful Leibnitz şi pe marele arhitect baroc Von Erlach, mărturisesc cu toată ingenuitatea că nu mi-ar fi trecut prin minte. Succesiunea de decoruri : Istanbul, Iaşi, Viena, Berlin, Amsterdam este vertiginoasă şi amuzantă. Momentul Stănileşti este tratat cu discreţie, în vîrf de ac. Mihnea Gheorghiu are de altfel şi talentul decupării şi intercalării reflexiilor şi frazelor istorice (p. 17, 115, 117), multe cu rezonanţă foarte actuală. A selecţiona scene, personaje şi citate semnificative într-un cadru de ficţiune istorică ţine de pricepere literară şi „meserie". Materia este generoasă, bogată, dar şi plină de „capcane". A le evita cu abilitate şi dezinvoltură, în ritm susţinut, nu este deloc la îndemîna oricui.

Adrian Marino

*) Mihnea Gheorghiu : „Istorii dramatice", Editura „Eminescu", 1967.

Eminescu în critica italiană

● Fără îndoială că iniţiativa editurii „Junimea" de a publica această culegere de studii asupra lui Eminescu*), aparţinînd unor reputaţi oameni de cultură italieni (începînd cu studiul lui Carlo Tagliavini din 1923 şi încheind cu prefaţa lui Mario Ruffini la volumul **Poesie d'amore** apărut la Torino în 1964) — este o iniţiativă de certă utilitate. Este firesc dat fiind interesul în continuă creştere faţă de poezia şi gîndirea eminesciană în lume, ca şi cititorul român să poată cunoaşte parte din cele mai izbutite cercetări străine legate de acestea. Volumul ridică, însă, cîteva obiecţii peste care nu putem trece. Mai întîi, faptul că 3 din cele 7 studii ale cărţii sînt introduceri la volume de traduceri din Eminescu (Ramiro Ortiz, Umberto Cianciolo şi Mario Ruffini), unde pe prim plan se situează prezentarea biografiei, alte 3 fiind studii apărute în reviste (deci neavînd, oricum, caracter sistematic analitic) şi că un singur caz (cap XV, XVI şi XVII din cartea Rosei del Conte — **Mihai Eminescu o dell'Assoluto**) prezintă garanţia unei cercetări de profunzime, — face, dintr-o dată, ca, pe de o parte, metoda critică să fie în principal expozeul, descriptivul prevalînd asupra laturii analitice, iar, pe de altă parte, interesul — îndreptăţit, de altfel, pentru transpunerea armoniilor de rostire eminesciană să umbrească interesul faţă armonia profundă a sensurilor. De aici superficialitatea multor pagini, multe fiind mărturii de iubire faţă de Eminescu, dar puţine contribuţii la destăinuirea profunzimilor acestei poezii. Este drept că doar ultimele două studii, scrise după 1960, intră în sfera noii metodologii critice eminesciene, celelalte 5 avînd, azi, mai mult importanţă afectivă şi istorică.

Ceea ce face meritul criticilor inseraţi aici este, cum spune Radu Boureanu în **Argument** — că „au înţeles că poezia sa ne spune numai cuvintele esenţiale ale acestor stări ce formează în sine esenţa generatoare a conştiinţei, a valorii noastre naţionale".

Dincolo de aceste obiecţii, nr 8 al seriei „Eminesciana" se cuvine salutat cu sinceritate, nerămînînd decît să aştepte tipărirea integrală în româneşte a cărţii Rosei del Conte, una din marile nostalgii ale iubitorului de Eminescu de astăzi, nostalgie pe care cartea de faţă nu face decît să o sporească o dată mai mult.

Dan C. Mihăilescu

*) M. Eminescu în critica italiană — texte alese şi traduse de R. Boureanu şi Titus Pârvulescu, Editura „Junimea", 1977.

O altfel de „Ţară a minunilor"

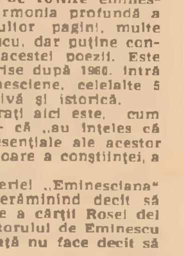

● Scrisă cu umor şi inteligenţă, oscilînd între poem eroi-comic şi basm — în maniera lui Lewis Carroll — ultima carte a Mariei-Luiza Cristescu *) este de fapt o alegorie. O alegorie a invadării umanului de automatisme prejudecăţi, fanatism sau constrîngeri mecanice. Forţele răului, reprezentate prin Brahmanul-de-Convingere-Oarecare-Nu-Crede-în-Reîncarnare şi de agentul său secret, Urechi-de-Măgar — primul un produs cibernetic, al doilea un muritor de rînd însă strict programat, curăţit de orice impuritate biologică — vor să cucerească Împărăţia-Fericită-Zi-de-Zi, o ţară a minunilor în care banalele condimente, leuştean, mărar, pătrunjel, cimbru etc. sînt copaci ce adăpostesc palmierii. Ciudăţenia acestei împărăţii stă însă mai ales în zăcămintele sale care, nici feroase, nici aurifere, nici energetice, sînt totuşi mai preţioase decît toate : sînt zăcăminte de iubire, lacrimi sau „lasă-mă să te las", adică sentimente, atitudini şi mobiluri umane.

Majoritatea nonsensurilor, paradoxurilor se nasc din ciocnirea punctelor de vedere ale invadatorilor şi invadaţilor, sentimentele ultimilor fiind „prelucrate" de automate cu obtuzitatea de rigoare.

Naraţiunea stă sub semnul visului. Elementele sînt combinate nu conform logicii comune ci prin asociaţii ale subconştientului, mecanismul declanşînd uneori întregi serii sinonimice. Realităţile psihologice sînt tratate ca obiective, coexistenţa lor în minte justificînd coexistenţa în concret : „Fiindcă e şi contaminată, în jurul ei am făcut un baraj de bună-credinţă şi de aerostate printre care nu trece nici măcar o muscă infectată de lamentaţii. Prin această blocadă se mai strecoară cîte o epidemie de strîmbături din nas, dar pînă să ajungă în mijlocul Împărăţiei se subţiază şi rămîn doar cartilagii uscate şi nepericuloase..."

Ca într-un joc capricios, se trece brusc de la comic la tragic, de la duioşie de romanţă la cruzimi medievale, spaţiul şi timpul sînt anulate, tot ce piere în torturile Brahmanului renaşte imediat, teafăr şi voios, faptele rămînînd fără consecinţă. De altfel, întreaga lume a cărţii e pusă sub semnul întrebării, ea fiind deseori redusă la bidimensional, la pagina de carte („Nimeni nu ştie, dar eu sînt sfetnicul lui de taină... scheuna Iepuraşul fără odihnă sau ortografie"). Adevărurile cele mai cunoscute sînt chestionate, demonstraţii lungi sînt necesare pentru redemonstrarea vreunui loc comun. Aceasta deoarece nimic nu trebuie să fie însuşit în mod automat. Pledoaria pentru instaurarea „haosului roz", adică iubirea, principiul principiilor, din care să derive logica şi raţiunea, se face uneori în termenii moralei ieftine de „banii n-aduc fericirea" ; alteori însă cu umor trist sau incisiv şi cu o wildiană mizantropie („Lacrimile sînt un produs de schimb, de comerţ şi chiar de dăruit" ; „Indiferenţa e atît de bine conservată încît greu poţi să-ţi dai seama că nu e contrariul ei").

Din teama de a nu cădea ea însăşi în vreo convenţie, autoarea se sustrage total povestirii pe care uneori nici n-o ia în serios, oferind comparaţii de genul „Pisica-de-Burlan arăta ca o pisică de burlan" sau „Brahmanul care era aşa şi agentul său secret care era altfel...".

Cartea e o încercare de iluminare a fiinţei umane adevărate pentru care există speranţă atît timp cît e capabilă de afecţiune şi de dezvoltare armonioasă.

Maria-Ana Tupan

*) Maria-Luiza Cristescu : „Roman de dragoste (Poveşti de adormit copiii)", Editura „Albatros", 1977.

Destine naţionale şi literare

● Cartea lui Ion Petrică*), despre legăturile culturale ale României cu Polonia, face parte din acea categorie de cărţi de o certă ţinută intelectuală, de o sobrietate care nu exclude nuanţările şi de o intransigenţă extrem de meritorie în păstrarea şi restabilirea adevărului. E, de altfel destul de greu de definit această carte care nu este o strictă lucrare istorică pentru că, preocupată de o mulţime de implicaţii ale evenimentelor şi faptelor tratate, ajunge la configurarea de portrete morale pentru o serie de protagonişti celebri ai luptei dificile a polonezilor pentru recăpătarea drepturilor statale şi libertate. Deci o istorie cu miez şi tîlc în sensul istoriilor cronicarilor timpurii, dar cu altă pondere şi alte mijloace ale obiectivării. O istorie mai ales interesantă prin faptul că ea aparţine unui stat desfiinţat de pe harta Europei timp de 123 de ani.

Ion Petrică va alege secolul al XIX-lea pentru a prezenta confluenţa polono-română pe plan cultural. Nu sînt greu de descoperit cauzele acestei apropieri : popoarele român şi polon au fost de veacuri obligate să stăvilească pericolul otoman. Moldova era evident mai aproape în drumul semilunei dar o eventuală cădere a ei aşeza pericolul nemijlocit în calea Poloniei. De atunci alianţe şi tratate respectate în genere, cu cîteva ciudate şi nefaste excepţii, cum ar fi aceea a regelui Ioan Albert prin care ne-am scris victoria din codrii Cosminului.

Dar mai cu seamă va fi importantă această legătură în secolul al XIX-lea cînd toate ţările Europei îşi vor ridica punţile către o nouă epocă de mult visată şi gîndită şi care se va înscrie în istorie sub semnul anului 1848. Polonia avea mai mult de cucerit pentru că totul începea cu dreptul de „a fi".

Pe Ion Petrică îl interesează mai cu seamă să dezvolte ce a dat această confrerie pe plan spiritual, mai ales în domeniul circulaţiei literaturii şi a motivelor ei. Şi aici urmează consemnarea receptării literaturii române în Polonia, ca şi fenomenul invers, receptare pe care autorul o socoteşte pe bună dreptate condiţionată de legăturile politice amintite. Pe plan politic, sînt relevate numele lui Alexandru Ioan Cuza, M. Kogălniceanu şi Bălcescu ca fiind legate de desfăşurarea mişcării poloneze. Cultural, joncţiunea se va produce prin Vasile Alecsandri, a cărui pătrundere în conştiinţa spiritualităţii polone este uimitor de rapidă, pe de o parte, iar pe de altă parte prin pătrunderea lui Adam Mickiewicz în România. Mickiewicz făcea parte din marea generaţie a poeţilor romantici care dominau pe atunci Europa. Se discută de asemenea receptarea lui Eminescu mai dificilă din cauza pozitivismului polonez în expansiune, cu prea puţină deschidere în domeniile simbolului. Apoi o secţiune interesantă a cărţii este destinată circulaţiei unor motive în literatura polonă şi română deopotrivă, motive care nu sînt altceva decît evenimente ale evului mediu trăite în comun. Toate aparţin literaturii de inspiraţie istorică. Aceste comentarii pot da măsura unei conturări a mijloacelor literare prin distanţa dintre ficţiune şi istorie ; apoi ele dau măsura unor cauze morale care generează gradul şi felul acestei distanţări.

Cartea lui Ion Petrică este nu numai interesantă şi bogată în informaţii dar este totodată şi istoria unei aventuri spirituale din cele mai fascinante.

Ioana Creţulescu

*) Ion Petrică : „Confluenţe culturale româno-polone", Editura „Minerva", 1976.

Faţete moderne

● Ceea ce ni se pare că-l deosebeşte pe Eugen Todoran de alţi cercetători ai istoriei literare este — în primul rînd — preocuparea sa constantă de explicare a operei „prin unitatea focarului interior", prin utilizarea unei perspective constructiv-istorice, prin luminarea ideilor, forţă care — după el — constituie sîmburele original al operei literare. Cercetarea sa se aplică recumpănitor asupra acelor opere care au primit girul consacrării pe plan naţional şi universal, urmărindu-se deschiderea unor noi orizonturi interpretative, printr-o continuă raportare la cele mai avansate poziţii ale contemporaneităţii. În acest scop, se porneşte totdeauna de la avansarea unor premise, într-o reinterpretare de aspect demonstrativ, sprijinită pe un eşafodaj teoretic de extracţie elevat-filozofică.

În cea de a treia carte*) a sa Eugen Todoran îşi consolidează sistemul critic, diferenţiindu-se de alţi cercetători ai aceleiaşi teme, printr-o argumentare erudit comparatistă — de raportare a concepţiilor maioresciene la direcţii ale esteticii contemporane, printr-o amplă reconsiderare a izvoarelor gîndirii lui filozofice, pentru a stabili măsura în care se poate acorda cu ideologia contemporană, scopul argumentării constînd în respingerea interpretărilor minimalizatoare, potrivit cărora Maiorescu n-ar fi fost decît „un modest vulgarizator", un estetician influenţat de filosofia germană în care s-a format.

Premisa de la care se porneşte este relevabilă. Titu Maiorescu a fost „un umanist cu formaţie clasicistă, raţionalist prin concepţie, universalist prin cultură, educator prin vocaţie, cu o conştiinţă clară a principiilor naturale ale vieţii umane şi a legilor sociale şi spirituale, după care **ideea de om** se include în **ideea de cultură**, ca o condiţie a **progresului** ei în toate formele spiritualităţii poporului în care individul uman trăieşte : limbă, literatură, artă, ştiinţă, politică, după un ideal al **omului modern**" (p. 21).

Analizînd **estetica maioresciană**, Eugen Todoran îşi propune o reconsiderare a teoriilor lingvistice „din punctul de vedere al structuralismului lingvistic şi al stilisticii funcţionale", găsind că Titu Maiorescu a fost un adept al istorismului.

În interpretarea modernităţii lui Maiorescu, Eugen Todoran porneşte de la datele teoriei marxiste despre artă — „o teorie care distinge «obiectivul» istoric şi «banalul» cotidian [...] de «semnificativul» istoric, care nu poate fi înţeles în artă decît de la înţelegerea **artei** plecînd" (p. 239). Todoran avansează ideea oportunităţii confruntării teoriilor maioresciene cu estetica marxistă în reconsiderarea funcţiilor artei în estetica lui Maiorescu pentru a reţine ceea ce rămîne valabil şi pentru epoca noastră „într-o permanenţă a spiritului critic, fără de care nu există nici literatură şi nici cultură adevărată" (p. 276).

Referindu-se la critica maioresciană, Eugen Todoran descoperă rolul acesteia de apărare a **adevărului** potrivit unei normativităţi lipsite de rigiditate şi dogmatism, implică în toate studiile „care trebuiau să fie totodată o întemeiere estetică a judecăţii critice" (p. 289). **Direcţia nouă** promovată de Maiorescu a confirmat **metoda** criticii „de explicare prin **inducţiune**, în comentariul asupra operelor, a ceea ce el enunţase **apriori** despre temeiul argumentării lui", iar critica aplicată unora dintre scriitorii vremii a dovedit că acesta a ştiut să traseze o demarcaţie între ceea ce este artă şi ceea ce nu este artă"... Stilul criticii sale este — în accepţia cercetătorului — „o modalitate foarte modernă a limbajului critic"...

Pentru înţelegerea unităţii lăuntrice şi a originalităţii concepţiei maioresciene, Todoran stabileşte disocieri metodice între filozofia teoretică şi cea practică „prima fiind mai vizibilă în lucrările de tinereţe" şi cea de a doua în studiile ocazionale de mai tîrziu.

Concluzia cercetării lui Todoran este că maiorescianismul reprezintă „o prezenţă structurală în istoria spiritului critic, fără de care nu este posibil un spirit modern al culturii" (p. 413).

Simion Bărbulescu

*) Eugen Todoran : „Maiorescu", Editura „Eminescu", 1977.

Certitudinile viitorului

Elogiul calității

În „Caietele eminesciene" — acest fascinant și, totodată, înfricoșător labirint de cunoaștere, de travaliu și meditație filozofică — există un spațiu unde poetul vizionar examinează conceptul **Cantitate**, aducîndu-i elogiul său nemăsurat. Descoperirea m-a nedumerit teribil și, dus de hemoragia emoțională care însoțea lectura incredibilă, mintea mea se rostogolea ca un ghem de foc de-a lungul frazelor (aparent) paradoxale, pe cînd starea de surpriză care pusese stăpînire pe mine spunea așa : nu-i posibil ca Eminescu, acest rege al Calității de gîndire și rostire să se pogoare în a preamări Cantitatea, fiică domestică, diurnă, prozaică a existenței omenești ; este o impietate ! Și totuși așa era, cu adăugirea că, pripit în judecată, ajunsesem pentru o clipă prizonierul unei erori fundamentale. „Clipa" pe care o evoc era chiar cursa pe care o întindea poetul cu intuiție logică genială, știind că victoria lui ideatică devine astfel definitivă. El elogia Cantitatea numai și numai pentru a-l duce pe cititor în incendiul alb al finalității discursului său — Calitatea, care era chiar sîmburele de foc, țelul tezei lui — prin excelență de sorginte materialistă — despre care spunea, în esență : nu poți ajunge la Calitate, aspirația supremă a omului, decît perseverînd în Cantitate, adică în muncă, în efort, în experiență, în căutare, în acumulare neîntreruptă — maraton diurn, prozaic, dar absolut necesar, în orizonturile căruia se va ivi negreșit, trebuie să se ivească și să strălucească dorita, cîștigata, binemeritata zeiță a celui ce a perseverat — Calitatea.

Tot ce am spus pînă acum stă sub incidența metaforei, voind a sugera cît de profundă, de sinceră, de omenească, de totală a fost bucuria mea ascultînd superbul elogiu al Calității care a însoțit de la un capăt la altul cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Conferința Națională a partidului, imperativul Calității devenind, pe drept, columna de gîndire fertilă a acestui forum al comuniștilor, din perspectiva căruia România privește adînc în pînzele viitorului comunist. Revelația mea a fost cu atît mai mare cu cît eminesciana idee a Calității, care nimbase, știm, un destin, o operă, o viață, un geniu, se asocia — de astă dată — prin gîndirea vizionară a conducătorului, cu țara, cu toate viețile, cu destinul național, cu geniul nepieritor al tuturor românilor. „Consider necesar — spune tovarășul Nicolae Ceaușescu — să trecem de la faza acumulării cantitative la o fază nouă superioară, aceea a luptei pentru calitate. A venit timpul să transformăm cantitatea într-o nouă calitate. Aceasta este cerința primordială de care depinde viitorul industriei românești, viitorul întregii economii naționale"... Imperativul Calității a revenit apoi, ca un leit-motiv, în analiza absolut tuturor domeniilor vieții economice, sociale, a vieții de partid și de stat în general, deci a tuturor activităților omenești ce descind din fundamentala matrice a societății românești care este partidul.

Gîndind sintetic, vom înțelege, așadar, că partidul nostru, prin documentele Conferinței naționale, afirmă ca orientare cardinală, drept deviză de gînd și faptă, nu doar **Calitatea lucrurilor, a materiei** ci, deopotrivă, **Calitatea vieții, Calitatea gîndirii, Calitatea simțirii, Calitatea moralei și caracterelor, Calitatea omului**. Cum literatura n-are, nu poate avea, altă sorginte decît viața, decît omul, decît caracterele, decît atitudinile, decît faptele și sentimentele omenești, vom conchide că devine imperios necesară **Calitatea rostirii și verbului scriitoricesc**, spusă cu care dezbaterea noastră despre acest document de partid al ofensivei pro qualitas abia începe.

Pop Simion

Democrația muncii și a revoluției

„Prezența nemijlocită a muncitorilor, a diferitelor categorii de oameni ai muncii în organele de conducere centrale și locale va da un nou și puternic suflu înnoitor, revoluționar activității economico-sociale, va duce la îmbinarea mai armonioasă a experienței maselor cu cea a cadrelor de conducere, va dezvolta și mai mult unitatea dintre masele muncitoare și organele conducătoare, va determina întărirea controlului, creșterea răspunderii clasei muncitoare, a tuturor oamenilor muncii. Aceasta constituie expresia cea mai elocventă a noii democrații muncitorești revoluționare ce se afirmă în patria noastră, a superiorității ei față de democrația din trecut. Cu aceste cuvinte caracteriza — într-un mod exemplar — secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, ponderea pe care și de acum înainte muncitorii, cei angajați efectiv în crearea de bunuri materiale o vor avea în ansamblul vieții social-politice de la noi. Sînt muncitor și consider că încrederea pe care secretarul general al partidului nostru o are în clasa muncitoare este justificată. De-a lungul întregii istorii muncitorimea a fost acea pătură socială de lupta căreia s-au legat toate înfăptuirile progresiste. De-a lungul întregii istorii ea a fost un simbol al revoluției sociale. A fost un factor decisiv de luptă și de progres. Prin munca uriașă pe care o depune în spectaculoasa edificare a societății socialiste clasa muncitoare din România justifică întru totul rolul care i s-a încredințat. De numele clasei muncitoare se leagă absolut toate victoriile devenirii de azi. Ea, clasa muncitoare, este chezășia realizărilor excepționale înscrise în programul de dezvoltare națională elaborat de Partidul Comunist. Experiența de viață și luptă pe care o are este o experiență fundamentală de care trebuie să se țină cont. Prezența clasei muncitoare la cîrma treburilor țării și mai susținut decît pînă acum este o confirmare că datoriile ei au fost duse la bun sfîrșit.

A fost nevoie întotdeauna de oameni destoinici și harnici la conducerea unei țări. Este cu atît mai mare nevoie de dînșii la cîrma făuririi unui destin comunist. Pentru că socialismul nu înseamnă numai bunuri materiale. Conștiința umană este un bun la fel de prețios, omul, iată adevăratul tezaur al socialismului, omul muncii, înzestrat cu o nouă înțelegere a lumii în care trăiește, cu o nouă responsabilitate și cu un nou angajament, omul muncii, el, cel chemat de la înaltul forum al Conferinței Naționale a Partidului Comunist să statornicească adevărata democrație a muncii și revoluției.

Florian Marcu
erou al muncii socialiste

„În dezvoltarea societății noastre, afirmarea rolului conducător al clasei muncitoare trebuie să ducă la închegarea tot mai strînsă a alianței și colaborării dintre muncitori, țărani, intelectuali și alte categorii sociale, la participarea lor împreună, în frunte însă cu clasa muncitoare, la guvernarea societății noastre, sub conducerea Partidului Comunist".

NICOLAE CEAUȘESCU

Grija față de om

Ca un fir roșu străbate, în ampla și strălucita expunere a secretarului general al partidului nostru, grija față de oamenii acestor meleaguri, prin a căror muncă se zidește viitorul de aur al Patriei. Exemplele ce s-ar putea da sînt nenumărate, de fapt fiecare problemă ce se dezbate, privind industria, agricultura, viața social-culturală, principiile noii legislații, reducerea săptămînii de lucru, nivelul foarte înalt al cheltuielilor social-culturale din acest cincinal : 10 000 lei pe familie, analiza situației internaționale, toate acestea sînt strîns, indisolubil legate de destinul nostru, de drumul pe care-l străbatem. Nu a scăpat desigur, nimănui, sarcina fundamentală, privind bătălia pentru calitatea produselor românești, care să fie competitive sub toate aspectele, pe plan mondial și care, firește, să satisfacă în cel mai înalt grad exigențele din ce în ce mai ridicate ale beneficiarilor interni, consumatori de fiecare zi. Această cerință pe care conducătorul partidului și statului nostru o ridică în fața tuturor celor ce muncesc în România socialistă, nu poate, desigur, rămîne fără ecou în conștiința scriitorului român de astăzi. Dimpotrivă, aspirația de a oferi cititorului cărți cu un conținut bogat, inspirat din realitatea contemporană, inepuizabilă în fapte și sugestii cu încărcătură emoțională, construite cu mijloacele artei superioare, aspirație care în ultimul deceniu și mai ales după Congresul al XI-lea al P.C.R. s-a manifestat cu convingere, prin cărți remarcabile, se cere continuată cu toată stăruința și pasiunea. Competiția pentru calitate care, avem credința, va caracteriza următorii ani ai cincinalului precum și întregul cincinal 1981—1985, va crea acel cadru necesar elaborării și selecției valorilor artistice. Epoca socialistă bazată pe eroismul celor ce muncesc va trebui să-și găsească, în creația literar-artistică, locul central, să constituie nucleul incandescent al capodoperelor prezente și viitoare. În acest proces, plin de răspundere, care cere oameni de cea mai înaltă competență, dublați de cea mai înaltă conștiință civică, un rol deosebit revine criticii literare și artistice. Această disciplină slujită astăzi de oameni pregătiți și talentați, trebuie să devină, după părerea noastră, din ce în ce mai mult, o adevărată instituție de promovare și afirmare a adevăratelor valori și de descurajare a veleitarilor, a celor lipsiți de harul artei, a celor care nu fac efortul de a se supune trudei purificatoare a elaborării artistice. Căci, cum spunea Eminescu, dacă nimeni nu e obligat să scrie literatură, atunci cei care scriu trebuie să aibă vie conștiința sacrificiului pe care-l presupune actul creației. Numai astfel o carte de literatură, de artă, va pătrunde în mintea și sufletul cititorului, îndemnîndu-l spre fapte eroice, făcîndu-l să disprețuiască egoismul și impostura, înălțîndu-l și înnobilîndu-l. Iată, prin urmare, cum bătălia pentru calitate, fundamentată în expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu, este, în primul rînd, o expresie a grijii față de om.

Pompiliu Marcea

În sala Conferinței

Participanții — delegați invitați din toate colțurile țării — încep să se adune încă dinainte de ora opt, deși conferința începe doar la nouă. În piață, autobuze purtînd numele județului din care vin ; grupuri compacte — delegații în care zărești paleta policromă a cîte unui costum național, aidoma florilor de mac din lan ; fîlfîit molcom de steaguri și liniște sărbătorească : totul se integrează în atmosfera marelui eveniment. Din înălțimea lojei pentru presă vezi bine toată sala. Chipuri cunoscute, subiecți de reportaj și eroi din filmele televiziunii îți permit să identifici, în ordinea amplasării pe locuri, județele respective. Reprezentanții Armatei, așezați unul lîngă altul, sînt ca un rînd subliniat într-o pagină de carte. Se văd și mulți veterani ai mișcării muncitorești, numeroase somități ale vieții noastre publice. Comitetului Central îi revin locurile din rîndul întîi. Un cvartal de fotolii s-a rezervat pentru corpul diplomatic și presa străină. Nu e greu de identificat, căci fotoliile acelea au, toate, cîte o cască.

Exact la ora nouă sosește conducerea partidului, în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român, ovaționat îndelung de către toată sala. „Ceaușescu și partidul" scandează asistența. Iar ovațiile continuă peste cîteva minute ; după alegerea organelor de conducere ale conferinței — la invitația tovarășului Ilie Verdeț — ia cuvîntul secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

În timpul cuvîntării, firește, atenție desăvîrșită. Mulți iau note. Forfota cineaștilor și a celor de la televiziune este de-acum un fenomen atît de obișnuit, încît nici nu-l mai înregistrezi. Ochiul se concentrează asupra aspectelor mai puțin comune, observînd de pildă cum corespondentul străin, cu casca la ureche, se apleacă spre colegul fără cască — deci român — îi pune întrebări, ascultă, face însemnări.

Pe drept cuvînt. Căci loja presei e și ea plină de oameni aplecați deasupra bloc-notesurilor. Expunerea apare joi în presa cotidiană, parvenindu-i cititorului mai curînd decît relatările noastre, ale celor din presa săptămînală. Tocmai de aceea trebuie să acorzi importanță instinctului și flerului de ziarist : să urmărești ce anume rezonează în gazetar concomitent cu expunerea ascultată. Evident, studierea gîndită a textului este cu totul altceva. Aici se pot pune pe hîrtie reflexii de reporter. Mie, spre exemplu, îmi atrage atenția întîi și-ntîi precizia cu care secretarul general definește locul și rolul conferințelor de partid. Aserțiunea că aceste conferințe sintetizează, analizează și generalizează experiența acumulată între congrese. Referirea la această caracteristică a conferințelor din anii 1967 și 1972. Cît despre mine, trec în revistă, mintal, la repezeală, alte consfătuiri — de nivel național, de partid sau de stat — cu

ocazia cărora ședeam, ca și acum, în loja presei. Recapitulez șirul evenimentelor de mare anvergură, generatoare și acumulatoare de experiență. Congresul Consiliilor Populare, în 1975 ; Congresul educației politice și al culturii socialiste, acum un an ; iar în anul acesta, Congresul țărănimii și Congresul Consiliului Oamenilor Muncii. Tribune și forme noi ale conducerii treburilor publice, chemate să slujească și să

Huszár Sándor

Continuare în pag. a 6-a

O nouă ctitorie a luminii, a conlucrării și păcii

Ultimul deceniu este — știm și simțim cu toții — cel mai bogat în realizări, în succese fără precedent în îndelungata noastră istorie. Ele s-au manifestat și se manifestă în toate domeniile vieții economice și sociale, în relațiile interumane dominate tot mai pregnant de principiile eticii socialiste, ca și în relațiile României cu un număr impresionant de state, unde politica de largă cooperare și coexistență pașnică a țării noastre, a partidului nostru comunist, găsește o audiență din ce în ce mai largă. Recenta întîlnire a președinților Nicolae Ceaușescu și Iosip Broz Tito, prilejuită de inaugurarea unui nou șantier al luminii pe locul viitoarelor hidrocentrale și sisteme de navigație „Porțile de Fier II" este, dealtfel, încă un exemplu dintre cele mai elocvente pentru modul în care, prin voința a două popoare vecine și prietene, se pot aduce contribuții de mare preț la îmbogățirea tezaurului de experiență în eforturile omenirii pentru edificarea unei lumi a păcii, cooperării și bunei înțelegeri.

Popoarele României și Iugoslaviei, unite nu doar de hotarele lor comune, ci și prin tradiții îndelungate de istorie, de luptă pentru independență și neatîrnare, prin aspirația lor către progres și bunăstare au găsit, mai cu seamă în ultimii ani, încărcați de fapte memorabile, noi căi de apropiere a acelui viitor luminos spre care năzuim. „Se poate spune — afirma la Drobeta-Turnu Severin, secretarul general al partidului nostru — că relațiile de cooperare dintre România și Iugoslavia constituie un exemplu de felul cum două țări socialiste vecine pot să conlucreze, animate de același interes, de dorința de a edifica socialismul, de a trăi în bună vecinătate și de a contribui la cauza păcii".

Referindu-se în însuși forumul comuniștilor români — Conferința națională a partidului — la trainicele baze de cooperare bilaterală dintre cele două țări, cu efecte deosebite, inclusiv în conlucrarea lor pe arena internațională, în slujba cauzei progresului și păcii, tovarășul Nicolae Ceaușescu afirma cu deplină îndreptățire că „Porțile de Fier II" constituie „o nouă expresie a conjugării eforturilor comune pentru propășirea țărilor noastre, a colaborării noastre multilaterale — model de relații noi între țări socialiste vecine".

Semnificația acestor cuvinte depășește, cum e și firesc, hotarele celor două țări. Reflectînd crezul României, al partidului său conducător, al fiecăruia dintre cetățenii țării, indiferent de naționalitate, că amplificarea relațiilor dintre state trebuie să aibă la bază deplina egalitate în drepturi, respectarea independenței și suveranității naționale, neamestecul în treburile interne și avantajului reciproc, renunțarea la forță și la amenințarea cu forța, noul act de naștere al viitoarei cetăți de la Dunăre este o pildă dintre cele mai înalte a colaborării superioare, îmbrățișînd deopotrivă aspecte politice și economice, de un umanism profund, pe care îl resimțim cu emoție, cu justificată mîndrie patriotică. Se vor scrie acolo, pe ambele maluri ale bătrînului fluviu, pagini nepieritoare de muncă, de eroism și dăruire. Se vor scrie, de asemenea, pagini de literatură autentică, despre oameni și fapte, despre supunerea apei și pămîntului, despre făurirea luminii, despre oțelirea de caractere și voințe. Desigur, va fi un nou capitol al marii epopei a muncii și creației, la scrierea căruia noi scriitorii, cu precădere tinerii scriitori comuniști, sîntem datori să contribuim cu uneltele noastre — și nu numai cu condeiul — așa cum am contribuit, în ultimii 30 de ani, la tot ce dăinuie despre oamenii șantierelor, despre rodul muncii lor în ctitoriile atît de numeroase și de înalte ale socialismului.

Dragomir Horomnea

Viitorul depinde de noi

Am așteptat, împreună cu întreaga familie mea, în fața televizorului, clipa cînd în Raportul prezentat, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului nostru avea să vorbească, așa cum întotdeauna a făcut-o, cu înțelegere, cu gravitate și clarviziune despre problema atît de simplă, dar atît de importantă a pîinii noastre de fiecare zi : agricultura.

Sînt țărancă, fiică, nepoată și strănepoată de țăran, și cu experiența pămîntului pe care o știu atît de la cei dinainte cît și din munca mîinilor mele, afirm cu justificată mîndrie și satisfacție, că tot ceea ce era de știut în treburile grele și atît de fierbinți ale muncii agricole a fost exprimat în cuvintele secretarului general al partidului nostru, atunci cînd a vorbit despre agricultură și despre pămînt. Ca într-o chemare înaltă la viață și la rodire au fost, rînd pe rînd invocate, acele sectoare ale uriașei cooperative agricole pe care o închipuie bogata vatră a țării, de care va depinde și de aci înainte, prezența pe masa omului muncii a pîinii de fiecare zi : **„O deosebită atenție va trebui acordată fondului funciar ! Este necesar să se acționeze cu toată energia pentru realizarea irigațiilor prevăzute ! Sporirea recoltei de cereale constituie obiectivul principal ! O atenție deosebită trebuie să acordăm culturii porumbului ! Va crește producția plantelor tehnice"**.

Economia națională așteaptă aportul extrem de important al agriculturii la un nivel și mai înalt decît cel atins pînă în prezent. Agricultura trebuie să devină o știință să se elibereze complet de anotimpuri și de hazard. **„Științei agricole îi revin sarcini de mare răspundere în modernizarea agriculturii, în crearea soiurilor și hibrizilor superiori, ameliorarea raselor de animale, îmbunătățirea tehnologiilor de producție, valorificarea completă a resurselor agricole"**, spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu demonstrînd încă o dată necesitatea ca teoria să fie un sprijin activ, hotărît pentru practică.

Am stat cu întreaga mea familie în fața televizorului, ascultînd raportul prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Conferința națională a partidului, bucurîndu-ne laolaltă de imaginea atît de frumoasă a unui viitor care depinde de noi.

Elena Ducu
țărancă cooperatoare

Nopțile de veghe

Schimbul de noapte al scriitorului pare să nu aibă nimic spectaculos în sine. Și, la drept vorbind, nici nu are. Mii de muncitori se îndreaptă seara spre uzine. Simplu, firesc, de la sine înțeles. Uriașul angrenaj al vieții nu contenește nici o clipă din grava-i mișcare. Iar viața înseamnă oamenii, rosturile umane, împlinirile și strădaniile de împlinire. „Putem spune că avem un cadru organizatoric unic în felul său, care asigură participarea nemijlocită a tuturor categoriilor de oameni ai muncii, fără deosebire de naționalitate, la conducerea economiei, a vieții sociale, a întregii societăți" — afirma secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în Raportul prezentat la Conferința Națională a partidului, implicînd fundamental și munca de creație în acest amplu deziderat social. Nu numai fiindcă vrem noi, ci pentru că orice bun cu destinație publică trebuie să fie de folosință, pagina tipărită nu are un caracter pur și simplu funcțional. Nu este un oarecare text de reclamă. Nu pentru așa ceva scriitorului i se atribuie un calificativ atît de frumos: scriitorul este o conștiință ! Noblețea obligă. Scriitorul care abdică de la muncă și de la respectarea criteriilor morale devine un pericol. Pentru sine, întîi de toate. A abdica de la morală înseamnă a discredita spiritul, înseamnă a degrada valorile, înseamnă, în final, că scriitorul nu mai e o conștiință. Adică nu mai este scriitor. Au, toate, vreo legătură cu munca ? Au ! Nu eforturile oarbe duc societatea înainte. Efortul orb îl fac mașinile, dar se cuvine să nu uităm că nici o mașinărie nu funcționează decît sub controlul oamenilor. Scrisul propriu-zis poate să însemne salahorie (și într-un fel și e), problema nu ține de gestul mînuirii mecanice a condeiului. Ci de resorturile complicate (și complexe) ale gîndirii. Într-o lume atît de frămîntată, confruntată cu tot felul de situații majore, puțini sînt oamenii ce reușesc să se

Viorel Știrbu

Continuare în pag. a 6-a

valeriu bucuroiu

Despre veşnicie

Eu vin cu întrebările pe umăr
Spunînd pe faţă tot ce am de spus.
Nu cred în mîntuirea lui Isus
Şi nici în flori cînd nu au chip şi număr.

Nu cred în toate vorbele ce curg
Şi ispitesc popoare să înghită
Aceleşi prof isteţ de dinamită
Sub streaşina temutului amurg.

Nu cred în fericirea ce-o să fie
Cînd e atît de-aproape ceo de azi.
Cresc fluturi lîngă leoparzi,
De-aceea nu există veşnicie.

Şi soarele se-ncurcă printre flori

E speriat pămîntul de erori.
Nu trece-o zi să nu se-audă-o armă,
Un ţipăt de durere sau alarmă
Cînd soarele se-ncurcă printre flori.

Un om îşi ară bucuros pămîntul
Şi deodată brazda-nţepenepeşte,
Se frînge plugu-n două, se topeşte
Arzînd înăbuşit ca un palat cuvîntul.

O fată îşi aşteaptă iubitul pe-nserat
E-o linişte de marmoră-n grădină,
Dar sus pe cer se sparge o creastă de lumină
Şi tot pămîntul fuge sub valuri spintecat.

E speriat pămîntul de erori.
Nu trece-o zi să nu se-audă-o armă
Un ţipăt de durere sau alarmă
Şi soarele se-ncurcă printre flori.

Pe unde

Prea multe se pun pe capul
bietului locuitor
al planetei noastre...
Consumul de gaze, lignit şi asfalt,
Umbrele de seară albastre,
Nasturi de seară şi tancuri de-asalt.

Brichete de cocs, obuze de lux,
Pedale şi dresuri galante.
Se poartă ideea de flux
Şi clipele trec delirante.

Ţi se pune consumul pe frunte
Ca o ştampilă tăietă-n granit.
Ecrane, butoane, iluzii defuncte,
Coroane la cîini şi scrum fericit.

Altare de vată şi fluturi de vînt,
Cartoane cu smalţul pe faţă,
Rachete sol-aer sau aer-pămînt
Şi flori învelite în gheaţă.

Vîrtejuri de frunze cu trup de metal,
Cu alge de zgură pe ele.
Consumul de spirt şi opal,
Consumul de fier şi sardele.

Dar nimeni nu ştie consumul de vise
Coboară sau urcă, există sau nu ?
Lăsăm mereu spre soare atîtea porţi deschise
Pe unde poţi intra, şi tu, şi tu, şi tu ?

Cînd nave lungi

Cerul e stricat de bombe şi cerăbii.
Se fac logodne triste şi simple deturnări
Cînd nave lungi de călători
Sînt cea mai ieftină pomană pentru vrăbii.

Lumina rău lovită sub centură
Îşi linge rănile sub Carul Mare
E strîmbă dreapta cerului cărare
Cînd stelele rămîn fără dantură.

Zvîrlim cu diamante peste nori
Cînd acul este tot mai rar pe piaţă
Şi cînd tratatul paşnic ne invaţă
Să ne păzim de vise şi de flori !!

SUB SEMNUL
CONFERINŢEI NAŢIONALE A PARTIDULUI

un om care nu va rămîne singur

mihai pelin

În primăvară, am survolat aceste pămînturi cu helicopterul pilotului Zaharia Şerbănescu, un pilot nemaipomenit, prieten cu oricine care nu-i cere maşa. Sub noi, o trenă chimică învăluia viile şi merii din Breasta Doljului într-o speranţă de fertilitate, dar în privirile mele stăruia, imaginar despuiat de vegetaţia în expansiune, pămîntul : accidentat, frămîntat, rupt în falii în unele locuri, cumpănindu-se între cîmpia şi dealul pe care le despărţea, curgînd cu o uşoară lehamite, apa neisprăvită a Raznicului. Iar acum este toamnă tîrzie, aspiraţia din primăvară a încetat să mai fie o simplă speranţă, a devenit certitudine : de pe aceleaşi livezi pe care le-au avut şi în anul trecut, cei din Breasta au cules 2 500 de tone de mere mai mult. Şi faptul, vă asigur, se cere imperios explicat : 2 500 de tone înseamnă nici mai mult nici mai puţin decît 250 de vagoane convenţionale...

Oricît de convenţional ar fi un vagon, un asemenea spor de recoltă e ceva... „Este" — îmi răspunde directorul Întreprinderii agricole de stat din Breasta, unde am descins pentru a scrie un reportaj despre viaţa şi munca oamenilor tineri în agricultură. Şi mă încumet să încep cu el, cu Constantin Biţă, deşi recunoaşte că nu mai e „foarte tînăr", tocmai pentru că oamenii cu care lucrează sînt tineri şi foarte tineri : atît tovarăşii săi de muncă de toată ziua, mai bine zis de tot anul, cît şi cei care, astăzi, oferindu-i o mînă de ajutor, se străduiesc să facă faţă avalanşei sporite de roade şi timpului care se înăspreşte vertiginos. O mînă de ajutor — de ce să fugim de cuvinte ? ! — gigantică, de pe urma muncii căreia, în staţia de cale ferată Cernele, cea mai apropiată de templul în care şi-a adus ea ofranda de destoinicie, tremură osiile a 250 de vagoane convenţionale.

În dimineaţa încetoşată, după ce vîntul de noapte a răvăşit merii şi a şuierat lung prin viile arămite, coboară din autobuzele care se răspîndesc în perimetrul Întreprinderii agricole de stat din Breasta în primul rînd coloane de militari, apoi cîrduri de elevi ai şcolii de miliţie din Slatina, apoi elevi ai liceelor din Craiova. Sînt tineri şi foarte tineri, iar cei ce le distribuie pasiunea muncii în spaţiile vaste ale coastelor de deal şi fîşiilor de cîmpie, ordonîndu-i într-un veritabil paralelogram al forţelor, sînt şi ei tineri : inginerul Ion Anton, şeful fermei nr. 5, Constantin Grigore, şeful fermei nr. 4, Nicolae Gheorghiu, şeful fermei nr. 7... Mecanizatorii, în absenţa cărora merele şi strugurii nu ar ajunge acolo unde trebuie să ajungă, sînt şi ei tineri : nici Mihai Boroagă, nici Ilie Albăstroiu, nici Ion Planea nu au trecut de 30 de ani... Şi remorcile pe care le poartă spre zarea, ticăloşită pe neaşteptate, a toamnei se încarcă vîrf cu o dulce povară : red delicious, jonathan, gold parman, double red... Cuvinte a căror semnificaţie nu se mai cere explicată şi pe care o va traduce, în lunga iarnă care va începe, cerul înmiresmat de arome al gurilor noastre.

Alături de Constantin Biţă străbat în toate sensurile reţeaua de drumuri de exploatare ce strînge într-o chingă tare tarlalele împînzite de elevi ai şcolilor craiovene, ai liceelor „Nicolae Bălcescu" şi „Nicolae Titulescu", sau ai liceului agricol din Malu Mare. De două săptămîni, sosesc aici mai mult de 2 000 în fiecare dimineaţă şi atunci cînd vremea se schimbă, cînd devine limpede faptul că trupul tînăr nu se mai poate opune intemperiilor, există şefi de fermă, precum Ion Predan sau Marin Dindere, care ştiu să le domolească la timp elanul juvenil şi să-i tragă, cu o părintească atenţie, „la scutească". Dar astăzi, cînd raza moale a soarelui nu e scurtată de nori, cînd vîntul tăios nu mai înstăpîneşte viile şi livezile, nimeni nu stă „la scutească". Numai astăzi, pentru că mîine elevii vor regăsi clasele demult pregătite pentru începutul unui an nou, iar militarii îşi vor vedea de rosturile lor, la împlinirea cărora i-a chemat ţara. Şi atunci, stimate tovarăşe Constantin Biţă, cine va mai rămîne aici, alături de dumneata ?...

Bunul şi blajinul director Constantin Biţă, despre care gurile rele spun că ar izbucni în lacrimi de necaz ori de cîte ori treburile nu merg bine şi care ştie la ce mă refer, suride în linişte. Şi nu întîmplător prima noastră escală se va consuma la ferma viticolă, aflată în grija inginerilor Augustin şi Marcela Iordăchescu, soţ şi soţie, care au înţeles să acorde un sens superior destinului lor, întemeind aici o familie şi dedicîndu-se integral sporirii rodniciei viilor ce ne înconjoară. „E o necuviinţă — crede Constantin Biţă — să crezi că omul tînăr, acum, ar fi mai puţin dispus să lucreze în agricultură decît în alte domenii de activitate". Şi nu numai exemplul celor doi soţi Iordăchescu reprezintă argumentul convingerii sale, ci şi cel al unei alte tinere inginere, Aurica Popescu, sau cel al mecanizatorilor Marin Gutescu, Ion Tuiu şi Marin Jianu.

Muncile cîmpului, este drept — mai crede Constantin Biţă —, sînt poate mai aspre decît altele, dar nu este mai puţin adevărat că, uneori, le asprim noi înşine, fie din nepricepere, fie din trufie deşartă. Omul — continuă interlocutorul meu — trebuie întîmpinat „de pe o poziţie de om"; apoi face, uşor stîngherit, înţelegînd că această îmbinare de cuvinte, „de pe poziţie de om", e deprinsă poate din prea multe şedinţe, nu din viaţă. Adică de încredere este vorba, pentru că încrederea deplină, acordată atunci cînd trebuie unui om tînăr, face minuni. Şi de înţelegere mai este vorba, atît în lucrurile mici, cît şi în cele mari.

Şi care ar fi lucrurile mari, atunci cînd este vorba de înţelegere ? „Apoi, acestea tot de mine se leagă — continuă Constantin Biţă, cu aplombul simpatic al omului dispus să te ia prin surprindere. Pentru că, aici, eu sînt şef, pînă una alta... Şi dacă eu, şeful, într-o împrejurare sau alta, iau o hotărîre şi nimeni nu pricepe ce vreau sau unde duce ceea ce vreau eu, atunci nici nu mai are rost să vorbim despre înţelegere...". Dar, iată, vorbim, şi chiar într-un peisaj cotropit de culorile toamnei tîrzii, între o coastă de deal şi o cîmpie la cumpăna cărora, după plecarea militarilor, după întoarcerea elevilor la rosturile anilor lor, Constantin Biţă nu va rămîne singur. Şi nici trist, astăzi, cînd munca lui de un an, a lui şi a tinerilor lui tovarăşi de muncă, a rodit un spor de parfum şi culoare care măsoară 250 de vagoane convenţionale... Şi, totuşi, există ceva care ar putea să-i provoace tristeţea ?... „Există — mă asigură omul, vorbind îngîndurat şi parcă cu sine, adică „de pe poziţie de om". Sînt îngrozitor de trist şi de singur pe lume atunci cînd aud că un ţăran îşi îndeamnă feciorul să întoarcă spatele cîmpului...". Cuvinte după care, cum ar spune cel de prin Breasta, poţi rămîne cu gheaţa în sîn...

nicolae stoicescu

altfel despre energie

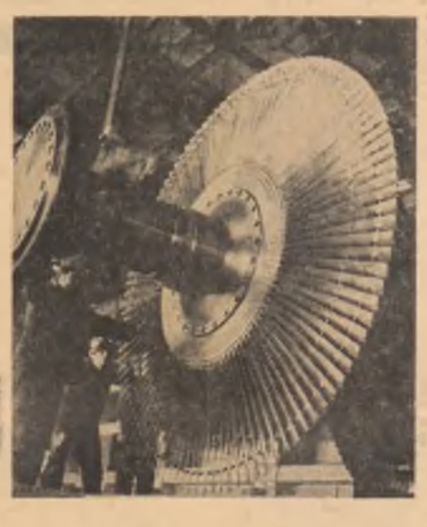

LOCUL SOARELUI

Bunicul cînd se scula dimineaţa, înainte să se spele pe ochi, se-ntorcea spre răsărit, se uita la soare şi spunea: azi o să plouă, ori o să fie vreme frumoasă, ori s-a micşorat ziua. El se uita la astre ca la ceas şi nu se mîndrea deloc cu ştiinţa lui de a convorbi cu universul. De atunci a trecut o parcelă de ani, un hectar de evenimente, şi mi-a venit vremea să cercetez cerul răsăritului după o lege moştenită de la haruspicii Romei, sau poate mult mai de departe, dintr-un îndepărtat crepuscul protoistoric. Numai că eu, constat nu fără spaimă, nu mai sesizez prezenţa soarelui. Ochiul meu alege de la prima lucire un rug de metan, o supapă de energie construită de om la proporţii uriaşe pentru aparent minerele lui puteri. Cînd mă trezesc dimineaţa, mă-ntorc la răsărit, văd facla Combinatului şi spun: azi vibrează compresorul, ori nu s-a inecat coloana, ori a căzut Polietilena...

Deseori facla nu se arculeşte spre înălţuri ca o superbă jerbă incandescentă. În asemenea zile de la buza ei se desenează pe cer o dîră groasă de fum ca o cometă. O cometă cam terestră, cam prozaică, pentru că nu e altceva decît cîteva tone de funingine. Are şi facla petalele ei.

Nu este o deformaţie a mea, nu este o boală, nu este o întîmplare. Pentru tot oraşul facla a devenit un personaj general, omniprezent, un loc dintotdeauna ştiut, un punct de reper. Mamele o arată copiilor cînd plîng, cu degetul, ca pe o pasăre, ca să-i facă să uite durerea căzăturii; îndrăgostiţii se plimbă pe malul Argeşului sub ochiul ei inchizitorial veşnic deschis şi din fericire mut. Pînă şi vînzătoarele ies în uşa magazinelor şi vorbesc între ele; azi e facla mare, îmi vine bărbatul tîrziu de la lucru. Evident, nu toţi ştiu să-i citească mesajul, dar fiecare se trezeşte dimineaţa cu ochii la ea, şi cînd e ceaţă trăim o eclipsă de facă. Am pierdut legătura directă, fără „via satelit" fără ochelari de gîndire, cu macrocosmosul. Am cîştigat în schimb priceperea de a mina la o hidromerică păşune turme de molecule mărunte, insignifiante, cîteodată pline şi ele de vicii ucigătoare.

Ne-am obişnuit să ştim facla la locul ei impersonală şi definitivă. Toţi ştiu ce s-ar întîmpla cu lumea dacă soarele s-ar stinge. Puţini ştiu ce-nseamnă să se stingă facla un ceas.

CALATORIE ÎN LUMEA ENERGIEI

Cititorule, te invit la o călătorie fantastică în lumea profesiei mele, într-o lume în care energia dirijată, căldura în principal, modifică substanţele, schimbă natura, rupe o moleculă mare în altele mici şi le alege şi le supune la alte schimbări, pînă se nasc necesarele obiecte artificiale care ne asigură viaţa, căci astăzi, acesta este adevărul, fără obiecte artificiale omenirea n-ar exista, fără acţiunea conştientă a omului omenirea ar fi condamnată. Spectacolul chimiei e deschis oricui vrea să-l gîndească.

O hidrocarbură este un lanţ de atomi de carbon de care sînt legaţi după o anumită lege, într-un anumit echilibru, atomi de hidrogen. Lumea e în aşa fel alcătuită încît o substanţă este mai utilă decît altele şi omul are tendinţa să schimbe substanţele, să le supună nevoilor sale. În cuptoarele fabricii în care facem călătoria noastră imaginară se petrece această schimbare. Bagi benzină şi obţii etilenă, etan, metan, hidrogen, propilenă, butan, propan, butene, butadiene, benzen, toluen, xileni, alte aromate... Dintr-un singur lichid ieşi o mulţime de gaze şi de alte lichide de o utilitate stringentă. Schimbarea aceasta la faţă şi la suflet a materiei este intenţia, sarcina şi rostul nostru, al chimiştilor.

Ceea ce urmează cuptoarelor se reduce într-o frază la separarea amestecului rezultat în componenţi cît mai puri şi se complică într-un ansamblu care cuprinde aproape toate clasele de operaţii tehnologice cunoscute în chimie. Luat în parte, fiecare proces, fiecare fază este nemaipomenit de limpede. Puse la un loc se implică într-o definiţie a fenomenului contemporan: dificultatea crescîndă a corelaţiei. De la fază la ansamblu tehnologic, în Piroliză se petrece marea călătorie de la pumnul de apă clară la oceanul întunecat de adîncime, de necunoscut şi de furtună.

Cerul e deasupra, pămîntul dedesubt. Dacă totul e clar, de ce se zbate universul?

Cu benzina înghiţită într-un timp scurtat de cuptoarele pirolizei, un automobil face înconjurul pămîntului de zece ori. Cum vi se pare imaginea aceasta? Cum vă simţiţi? Nu e amăţitoare această idee (metaforă concretă a realităţii) cu care noi trăim în fiecare zi, în fiecare ceas, în fiecare clipă? Mai doriţi asemenea imagini, mai avem. Într-un cap al Pirolizei căldura urcă la 1 000 de grade Celsius, în altul frigul se aşează la minus 150. Cum vi se pare acest balans? Fascinant? Mindru? Demn? Într-o zonă trec într-un ceas o sută de mii de kilograme dintr-un amestec de substanţe; în alta unui component nu i se permite să depăşească o parte pe milion. Cu ce energie fantastică impunem această severă selecţie? Cu preţul eforturilor, atenţiei, ştiinţei, experienţei generaţiilor, omul stăpîneşte universul acesta. Gîndiţi-vă că în punga de polietilenă în care vă împachetaţi zilnic micul dejun stă această energie. Cînd deschideţi uşa automobilului dv., cînd călcaţi pe asfalt, cînd vă jucaţi cu o minge de cauciuc, cînd schimbaţi o garnitură la chiuvetă, cînd deschideţi televizorul, din cînd în cînd, măcar o dată pe an, amintiţi-vă de operatorul chimist care e prezent lîngă dumneavoastră nevăzut, în fiecare substanţă, şi gîndiţi-vă la uriaşul potenţial de energie dirijată de om pe care o include fiecare obiect. Continuînd astfel călătoria noastră o să aveţi imaginea puterii şi muncii umane, o să înţelegeţi mai bine responsabilitatea omului în natură.

Într-un colţ, în cel mai depărtat colţ al Pirolizei, se găseşte facla. Acolo moare energia încredinţată nouă cînd se răzvrăteşte.

S-au înălţat numeroase monumente pentru bătălii mărunte, pentru generali obscuri. Mai puţine sînt monumentele închinate unei Idei, unor fenomene numite „abstracte" pentru că dimensiunile lor depăşesc puterea noastră de raportare. S-o fi ridicat care undeva în lume un monument al energiei?

UN PORTRET

Prima oară cînd l-am văzut, privirea mi-a căzut pe mîinile lui. Nişte mîini mari, ferme, cu degete groase şi sigure, într-un cuvînt, nişte mîini de BĂRBAT, pe care nici una din şiretenii şi momelile vieţii nu l-ar putea efemeniza. Ochii au urcat de la mîini pînă la faţă şi-au descoperit-o aspră şi calmă, marcată de o gură fermă, cu un rictus uşor amar, şi de doi ochi inteligenţi care au ceva de spus şi o fac cu decenţă şi bun simţ.

Fişa lui biografică afirmă sumar: Ştefan F. Ion, născut la 19 aprilie 1945 în comuna Optaşi, judeţul Olt. Starea civilă: căsătorit, doi copii. Studii: şcoala profesională. A lucrat la Uzina de aluminiu Slatina, după care, la 24 iunie 1967 s-a angajat la Combinatul petrochimic Piteşti. Aceste date seci nu-l reprezintă pe bărbatul pe care-l cunosc. Nu regăsesc în ele nimic din siguranţa lui, din fermitatea calmă pe care i-o degajă simpla prezenţă.

Ştefan F. Ion este unul din cei ce stăpînesc energia uriaşă despre care v-am vorbit. El nu e un om mîndru, e un om demn. În tablou, în mijlocul instalaţiei, între metal, beton şi hidrocarburi, la marginea oraşului, pe un cîmp pe care nu mai creşte iarba, Ştefan F. Ion mînuieşte cu mîinile lui mari şi ferme, cu ochii lui inteligenţi, un uriaş flux de energie, care-i impune seriozitatea, privirea gravă, maturitatea gîndului, şi vorba rară, aşezată, cu miez.

Pe Ştefan F. Ion nu l-am lăudat niciodată cu vorbe de prisos pentru că mi-ar fi fost ruşine. N-are nevoie de laude. E un om care munceşte. Cu cinste, nu oricum. Vorbeşte puţin, şi spune cu pertinenţă lucruri simple. De o simplitate esenţială. Dar e suficient să-i priveşti mîinile şi ochii ca să înţelegi totul. Pînă şi măreţia riscului acceptat de a mînui energia.

Nu literaturizez cu nimic portretul operatorului chimist. N-am nici un motiv să fac din el fiinţă extraterestră înzestrată cu o ştiinţă secretă, un om care trăieşte din renta diplomei şi a şcolii sale, cum au făcut alţii poate în goană după senzaţional. Operatorul chimist este asemenea acestui Ştefan F. Ion, un om responsabil. În fabrică la mine sînt mulţi Ştefan F. Ion. Credeţi-mă, ei produc etilena, propilena, benzenul, toluenul, butadiena, ...şi nu e uşor.

teatru

t

Colocviul despre arta comediei

A doua ediţie a Colocviului găzduită la Galaţi (purtînd sugestiva emblemă concepută de scenograful Dan Jitianu, creatorul afişului) remarcabilă prin organizare şi evantaiul bogat al activităţilor, a fost îndeosebi o utilă confruntare pe tema actualităţii comediei. Prin actualitate înţelegîndu-se implicare artistică conştientă, refuzul succedaneelor „actului gratuit, valorificarea sensibilă şi coerent direcţionată a elementelor specifice artei dramatice. Necesitatea validării textelor prin intermediul mijloacelor scenice fiind o dată mai mult subliniată. Aceasta pentru ca munca de echipă (şi a regizorului în primul rînd) să-şi găsească o finalitate precisă, responsabilă, fără de care judecata estetică riscă să funcţioneze în gol, întemeindu-se pe poncife şi stereotipii. Din acest punct de vedere se pare că nici unul din exemplele prezentate n-a fost de prisos. Dezbaterile s-au orînduit în jurul celor nouă spectacole oferite în cadrul festivalului : regizorii Horea Popescu („Gaiţele" de Al. Kiriţescu), Sergiu Savin („Sinziana şi Pepelea" de V. Alecsandri), Ion Deloreanu („Opinia publică" de A. Baranga), George Rafael („Jucătorii de cărţi" de Gogol şi „Ursul" de Cehov), Bogdan Berciu („Confraţii" de Gib Mihăescu), Eugen Traian Bordusanu („Dracul" de Mihail Sorbul), Sanda Manu („Romulus cel Mare" de Durrenmatt) şi Adrian Lupu („Domnul Puntila şi sluga sa Matti" de B. Brecht) reprezentînd punctele de reper în funcţie de care s-a realizat consensul unanim. Anume că, dincolo de imperfecţiuni sau erori, relevantă este atitudinea creatorului, gradul de angajare estetică (deci neformală, deci — implicit — şi umană) în sensul dialogului pe care îl iniţiază cu publicul. Comedia ca gen distinct, cu imperative proprii, impunînd deschiderea maximă spre realitatea prezentă, nu absenteismul sau minima rezistenţa, şi-a primit întreaga recunoaştere teoretică. La această, o contribuţie considerabilă a adus şi propunerea scenică a lui Adrian Lupu, încununată cu premiul pentru regie. Spectacolul „Domnul Puntila şi sluga sa Matti", pe care-l vom comenta într-o cronică aparte, a fost fără îndoială prezenţa cea mai marcantă a festivalului în ceea ce priveşte originalitatea şi echilibrul unei viziuni. Vom acorda de asemenea un spaţiu separat unui alt spectacol agreat de juriu, „Romulus cel Mare" de Fr. Durrenmatt, care a obţinut Premiul pentru cel mai bun spectacol, iar protagonistului reprezentaţiei, artistul poporului Radu Beligan, i-a revenit Marele premiu al **Colocviului despre arta comediei**. Premii şi menţiuni le-au fost conferite actorilor Mihai Mihail, Mitică Iancu, Melania Cirje, Tamara Buciuceanu, George Constantin, Liliana Lupan, Tzenca Velceva Binder, Ştefan Iordache şi Andrei Ralea. Luînd drept etalon lista premiilor putem afirma că această a doua ediţie a Colocviului este astfel legitimată. Însemnătatea unei asemenea manifestări rezidă însă (şi nu în ultimă instanţă) în **posibilitatea** contactului direct între creatorii de artă, în cazul de faţă comedia, în dialogul lucid şi responsabil legat de rolul educativ al teatrului şi al politicii repertoriale în momentul actual, dialog ale cărui consecinţe aşteaptă în perspectiva timpului pregnante mărturii.

Valentin Dumitrescu

film

f

Iarba verde de acasă

Filmul lui Stere Gulea după scenariul lui Sorin Titel este, înainte de orice, un gest de tandreţe — o lume care ni se descoperă cu simplitate, firesc, asemeni oricărui adevăr de viaţă. Este vorba aici de un absolvent de facultate care renunţă la perspectiva unei cariere universitare pentru a se întoarce acasă, profesor la şcoala din sat ; omul care nu a făcut compromisuri din dorinţa de a parveni, nu va face compromisuri, desigur, nici atunci cînd este vorba de viaţa de toate zilele din satul său. Pornind de la asemenea premise, foarte uşor s-ar fi putut cădea în ridicol, în declamaţie morală, dar marele merit al scenariului semnat de Sorin Titel este acela de a ne convinge că, omenesc vorbind, faptele sînt de domeniul posibilului şi chiar necesarului.

Florin Zamfirescu a jucat aici rolul tînărului profesor cu o sinceritate care este lucrul cel mai greu de realizat actoriceşte, ocolind tot ceea ce ar fi putut fi luat drept emfază, sau demonstraţie ; eroul său nu este şi nu are de ce să fie un sacrificat ci dimpotrivă, un om care se împlineşte.

Sorin Titel, scriitor care se defineşte mai ales prin discreţie şi măsură, s-a întîlnit aici, în mod fericit, cu un regizor care, la debutul său în filmul de lung metraj, a avut îndrăzneala să folosească numai acele mijloace cinematografice utile discursului său, fără complexele inerente începutului, fără dorinţa de a epata. Şi iată că, dintr-o poveste fără nimic senzaţional, Stere Gulea a făcut totuşi un film tulburător ; modest în aparenţă, prin faptele şi eroii săi, filmul străluceşte prin calitatea observaţiei, prin ştiinţa atît de rară a apropierii de omenesc. După atîtea filme care au încercat să ne gocheze, să ne copleşească prin parada de fapte şi de mijloace artistice, *Iarba verde de acasă* face apel la rezervele atît de mari de tandreţe şi generozitate ale spectatorului.

Florin Zamfirescu şi Vasile Niţulescu au dat prin personajele lor măsura întregului film — un aer de blîndeţe şi de discreţie din care nu lipseşte o oarecare tristeţe —, creaţiei lor adăugîndu-se şi aceea a lui Ion Caramitru într-un rol de modest intrigant, de biet om covîrşit de slăbiciuni : Paul Lavric şi Mihai Păladescu adaugă în galeria de personaje două chipuri realizate cu sensibilitate, iar Melania Ursu şi Dana Dogaru fac din apariţiile lor, care ar fi putut fi trecute cu vederea, momente cu adevărat memorabile.

În sfîrşit, dar nu în cele din urmă, ţin să amintesc scenografia semnată de Vasile Rotaru — unul din cele cîteva elemente esenţiale ale filmului.

Iarba verde de acasă este, fără îndoială, cel mai bun film românesc al anului şi mai mult decît atît, una din acele creaţii de referinţă de care şcoala românească de film are atîta nevoie, un eveniment despre care, sînt convins, se va vorbi mult timp de-aici înainte.

Nicolae Mateescu

televiziune

tv

Momente de artă adevărată

● Episodul — **Trecerea Dunării** — din serialul dedicat Războiului de Independenţă, episod regizat de Doru Năstase, a confirmat primele impresii ale noastre legate de valoarea scenariului lui Paul Anghel şi a interpretării de înalt nivel la majoritatea actorilor distribuiţi. Sobru şi documentat, scenariul reprezintă în acest serial un esafod temeinic pentru regizor, nepermiţînd digresiunile şi momentele de operetă (exceptînd cîteva secvenţe din primul episod), angajînd actorii, mai ales sufleteşte, într-o interpretare patetică şi responsabilă faţă de acest moment crucial din istoria României. Alternarea planurilor subliniază febra acelor clipe în care fiecare hotărîre angaja destinul ţării, iar participarea numeroasă din planul secund constituie fondul cel mai adecvat pentru reliefarea personalităţii istorice participante la îndeplinirea actului de independenţă. Merite incontestabile în reconstituirea epocii au şi scenografii şi costumierii, care, fără a face risipă, au ales cu grijă acele amănunte care, împreună, au evocat anul independenţei. Înaintea tuturor trebuie însă menţionat regizorul acestui episod, Doru Năstase, care a impresionat prin talent şi profesionalism, fapt ce ne îndreptăţeşte să aşteptăm desfăşurarea serialului cu aceeaşi încredere în el şi în colegii săi, Vitanidis şi Nicolaescu.

● Am văzut un excepţional recital din poezia lui Nichita Stănescu. Atît actriţa, Olga Bucătaru, cît şi regizoarea, Letiţia Popa, s-au dedicat cu pasiune versurilor poetului, înrămîndu-le în sunete şi imagini cu totul şi cu totul memorabile. Ceea ce unora le pare încă obscur în poezia lui Nichita Stănescu, a apărut acum a avea limpezimea de cristal a purităţii unui visător pentru care acelaşi cireş trece prin faţa aceleiaşi ferestre, 24 de ore din 24.

● Neastîmpărul şi curiozitatea atît de proprii reporterului l-au dus pe Aristide Buhoiu pe urmele lui Bălcescu în Franţa şi Italia. Serialul său consacrat marelui patriot, fără a depăşi limitele fireşti ale genului, a interesat mai ales pentru diversitatea documentaristică şi mai puţin pentru soluţionarea exactă a enigmei mormîntului marelui exilat, care trebuie lăsată totuşi în seama istoricilor şi specialiştilor, înlăuntrul profesiei lor. Deci, ceea ce poate fi de dorit într-un asemenea reportaj este în primul rînd larga accesibilitate şi nu îngustarea savantă cu înclinaţii spre senzaţional, a unei astfel de prezentări. Lucru de altfel reuşit de Aristide Buhoiu.

Iulian Neacşu

pe santierele muncii

SUB SEMNUL CONFERINȚEI NAȚIONALE A PARTIDULUI

adevărul unei vieți

cornel nistorescu

Dragă Rozalia, omul acesta nu și-a văzut niciodată tatăl și nici n-a dorit să-l întîlnească vreodată. A putut deveni actor prin '48, dar nu'ș de ce n-a vrut să se prezinte la cursurile Facultății de teatru, a rămas lăcătuș acolo, habar n-am cum îi zice la uzina aia de pe malul gîrlei unde lucrează...

Trenul aluneca prin noapte ca un buștean ferecat pe un jgheab și femeile continuau să vorbească despre un om, rudă sau cunoscut al uneia dintre ele.

— Mi-a povestit într-o zi, continuă femeia, că pe vremea bombardamentelor a ieșit în cîmp și de teama exploziilor a prins în brațe un copac. Cică englezii bombardau o unitate de cavalerie și aruncau tonele de fontă peste herghelia de cai și el se ținea de-un cais și mi-a zis că în plin bombardament a auzit toți pomii și copacii strigînd „fire-ați ai dracului să fiți" și el tot nu s-a lăsat de actorie și de citit cărți, și dacă te vede citind îți spune că e mare lucru să încerci să-l înțelegi pe Shakespeare atît cît îl poți înțelege, dar că e și mai mare lucru să-l înțelegi pe Eminescu.

În noaptea aceea monotonă ca o coală albastră de hîrtie m-am hotărît să-l caut, să-l întreb cum strigau copacii în timpul cînd bombele sfîrtecau caii unității de cavalerie de la marginea Bucureștilor.

Am încercat prima dată la Uzinele Grozăvești. Soarele se ridicase binișor peste lumea de metal și sticlă, nici strălucitoare, nici acoperită de praf, dar lipsită de pomi și de liniștea unei curți odihnitoare, în ciuda cîtorva rînduri stinghere de flori tomnatice care încercau să-ți explice : oricît am înflori o întreprindere rămîne ceea ce este și nu va fi niciodată un parc.

— Știți cine este Chiriță ? Un muncitor bătrîn cu un dosar sub braț a zîmbit lăsîndu-se puțin pe spate

— Îl cunosc pe taică-su. Am fost împreună în regimentul III artilerie Predeal. Mai are porumbei ?

— Nu știu !

— După război avea porumbei și în fiecare după-amiază se ducea acasă, își lua carabina și aștepta să apară pisicile. Tot cartierul lui se umpluse de șoareci. Le curățase pe toate. Mai ales noaptea, cînd le vedea începea să tragă. Strada era ca un poligon. Ochea perfect. Dacă nu i-ar fi plăcut meseria de strungar ar fi putut deveni un ochitor de elită. Și zici că nu știi dacă mai are porumbei ?

— Nu, și nici nu cred că este cel pe care-l caut. Aluia-i place teatrul și este lăcătuș.

Omul a devenit mai puțin melancolic și și-a desfăcut mîinile în semn de regret. A plecat și după cîțiva pași s-a oprit. Dacă totuși e același cu fostul său prieten să nu uit să-i aduc aminte de regimentul III artilerie Predeal și să-l întreb dacă mai are porumbei.

Încercam numai la oameni care trecuseră prin război. Ar fi trebuit să aibă vîrsta lor. Unul

m-a întrebat ce fel de Chiriță caut. El știe vreo șase. Cît e de înalt ? Ridic din umeri și-i spun că nu l-am văzut niciodată. Și ce face el ? Îi place teatrul. Teatru, teatru, repetă bătrînul cu gîndul cine știe unde. Era un lăcătuș pe la „Semănătoarea" de care am tot auzit spunîndu-se că visează să joace rolul lui Ștefan cel Mare dintr-o piesă a unui scriitor, parcă Delavrancea. Și pe ăla mi se pare că îl cheamă tot Chiriță.

Cînd am auzit că la „Semănătoarea" lucrează 6 000 de oameni mi-a venit să las totul baltă. E mult mai simplu să inventezi un om decît să-l descoperi într-un furnicar. E ca și cum ai căuta scoica de aur pe fundul oceanului între milioane și milioane de scoici, furate din clipă în clipă de ape.

Cînd intri în uzină te cuprinde teama. Guri imense de metal stau căscate spre tine, șenile buzate de combine pentru teren mlăștinos îți aduc aminte de urultul tancurilor, benzi rulante și hale care te fac să te întrebi unde a fugit poezia lumii, ce șurub o stringe sau sub ce vopsea se ascunde. Și lui, după ce lucrează de cine știe cînd în același aer, îi mai ajung puterile în fiecare seară pentru repetițiile de la teatru ?

— Îl cunoașteți pe Chiriță ?

Bărbatul a plescăit nepăsător din buze. A lucrat și la fosta firmă „Fichet" ? Care „Fichet". l-am întrebat eu, pentru că de multe am auzit, dar de „Fichet" — nu.

— Ei, dragă, „Semănătoarea" a fost pînă după război o sucursală a firmei „Fichet" din Franța. Așa am auzit. Eu sînt nou aici. Caută pe cineva care a lucrat și la „Fichet" și care îi cunoaște pe toți cîți au trecut pe aici.

— Știu un Chiriță despre care se spune că a înghițit în viața lui 50 000 de antinevralgice. Poți să-i strecori un pumn de pilule într-o ceașcă de cafea și tot nu le mai simte. Se spune că este unul din cei mai vechi și mai buni lăcătuși din uzină.

— Dragul meu, știu un Chiriță, poate că despre el este vorba, a lucrat și la firma „Fichet". Ăsta de care-ți spun s-a născut prin județul Argeș, într-un cătun, și nu și-a văzut niciodată tatăl. Mama lui a venit în București și a lucrat în casa unei profesoare. Să nu-l întrebi cum îl chema pe tatăl său, pentru că nu va ști ce să-ți răspundă. Am auzit că atunci cînd s-a căsătorit Chiriță ăsta a primit un telefon de la cineva care i-a cerut voie să participe la ceremonie și a zis nu, știind că el este, cel care i-a părăsit mama, și nu care cumva să-l întrebi de ce, pentru că ea nu i-a spus, și nici de ce n-a vrut să-l vadă pe acel străin, pentru că va sta zeci de minute cu fața între palme pînă vei pricepe că-i pare rău că nu a fost de acord să-l cunoască. Și să nu-l mai întrebi pe unde a copilărit că iar o să se înece în tăcere. Mai bine hai să tăm pe stiva asta de lemne și să-ți spun eu, dacă pe acest Chiriță îl cauți. Mama lui a stat pe strada „Dumitrescu I", acolo l-a născut. După cîțiva ani s-a mutat într-o casă vagon pe „Dumitrescu III" și apoi pe „Dumitrescu II" și frații ăștia Dumitrescu își aveau proprietățile pe undeva pe Calea Rahovei, pe unde era înainte de '40 o bombă cu numele „Trei cocoși". N-aveau bani și el se încălța cu o pereche de galenți, știi ce-s ăia ? niște opinci de lemn care troncănau ca niște cătușe tîrîte pe-o scîndură. Și cineva l-a adus pe Chiriță la firma „Fichet", prin 1943...

— De unde știți toate astea ?

— Am stat 6 ani în aceeași bancă. Pentru fiecare greșeală învățătorul ne dădea una la palmă cu o vînă de bou. Și Chiriță ăsta îmi corecta mie greșelile la literatură, că asta îi plăcea, și eu i le corectam la matematică, și-n 6 ani număr de vreo 3 ori vina de bou ne-a făcut palmele să ardă.

— Și dumneavoastră tot la „Fichet" ați venit ?

— Tot, dar nu cu el. Am auzit de la alții că rămăsese același elev eminent, greu de convins, dar după ce reușea cineva să-l convingă de ceva, nici o bombă atomică nu ar mai fi putut să-i schimbe părerea. La Fichet se construiau casele de bani pentru șpertarii Europei aciuiați în România și deveniți peste noapte oameni de aleasă condiție. În timpul războiului firma era militarizată și într-o zi, pentru că a uitat să ponteze fișa, un colonel Dobrovici l-a chemat pe Chiriță. Pentru că i-a spus „bună ziua, domnule colonel" și n-a vrut să-i spună „să trăiți, domnule colonel" a fost închis o zi în atelierul în care se montau broștele la casele de bani. În '44 l-a prins un bombardament pe undeva pe la marginea orașului și i-a văzut pe englezi aruncînd bombele peste o herghelie de cai și pămîntul se scutura ca apucat de friguri și el, de frică, a luat în brațe un copac să nu se scufunde sau să nu se trezească la sute de metri deasupra pămîntului...

— Și copacii ce-au zis ?

— Copacii ? Ce să spună ?

— Așa, n-au zis nimic în timpul bombardamentului ?

— Păi, ce să spună ? Mie nu mi-a povestit de asta. Întreabă-l pe Tutunaru, poate i-a spus lui, dar eu n-am auzit de copaci care să scoată o vorbă.

— Unde-l pot găsi pe Chiriță ?

— La secția a șasea, la atelierul de întreținere !

Eram foarte aproape de el, atît de aproape încît mă pregăteam să-i pun o întrebare : ce-au strigat copacii în timpul bombardamentului ? Dar în secția a șasea nu era. Plecase la un atelier anexă pentru o reparație urgentă. Abia peste cîteva ore se va întoarce.

— Îl cunoașteți pe Chiriță ?

O femeie tînără cu un păr bogat, ascuns sub basma, a clătinat din cap. Parcă a auzit de el.

Ion Tutunaru și-a trăit mulți ani de viață umăr la umăr cu Victor Chiriță. A fost unul dintre cei mai fideli spectatori ai acestuia.

— Nu știți, nu-i pare rău că nu a urmat actoria în '48 ?

— Știu eu ? De bună seamă că dacă nu s-a dus, deși a fost considerat admis la concursul de la Facultatea de teatru, nu-i pare. Și știi de ce nu s-a dus ? La examen i s-a spus că a fost cel mai bun și pe listă a apărut al 36-lea. Și a zis că el nu suportă să fie al 36-lea și nu se duce și că o să vină o zi cînd va interpreta rolul lui Ștefan cel Mare și fără facultatea lor.

L-am întrebat cum arată Chiriță.

— Un om nu prea înalt, cu mîini sigure, cum au toți lăcătușii, cărunt și nițel aplecat de umeri din cauza a nu știu ce ieșit după ceafă. Poartă ochelari și ține totdeauna în buzunarul de la piept o cutie de plastic galbenă în care-i pune după ce sfîrșește un lucru. Tace mult. Să nu te sperii de asta. Așa face întotdeauna cînd cunoaște un om. Stă cîteva minute în fața lui și nu spune nimic. Îl desface din priviri, exact așa cum ai desface piesele unei mașini pentru a-i găsi defecțiunea și dacă n-o găsește o reconstruiește și spune „mda" și nu-ți mai ascunde nimic. Dar dacă, după momentele de tăcere, pleacă fără să-ți spună ceva înseamnă că privirea sa a descoperit ceva care-l incomodează teribil și decît să se înfurie mai bine își vede de ale sale.

— E căsătorit ?

— Sigur. Nevasta lui lucra prin '48 tot la „Semănătoarea" și era tot lăcătuș. Și făcea și ea pe schimburi și rezista cot la cot cu el și-l vedea jucînd în piese și încerca să înțeleagă de unde mai are putere de a mai trăi o viață în plus, cea de pe scenă, pentru că știi și dumneata, să fii actor trebuie să-ți trăiești viața, dar trebuie s-o mai trăiești și pe a personajului, dar cu aceeași dăruire de parcă ar fi tot a ta. Și dacă n-o să te lase singur după primele clipe întreabă-l cum a fost în '45 cînd i-a explodat în față o țeava cu nisip incandescent și era să rămînă orb și cum tot în '45 a venit acționarul firmei „Fichet", unul Urlățeanu, de ne-a adunat pe toți în curte și a strigat cine are încredere în noi să treacă în dreapta și cine merge cu ăștia care pretind că schimbă lumea să treacă în stînga și cum toți am strigat „n-avem încredere în voi" și am trecut în stînga și el, Chiriță, a luat un bulgăre de zăpadă și l-a ars una în cap lui Urlățeanu și i-a strigat „Huo, exploatatorule". Dar să nu-l întrebi

de maică-sa, de cînd era să fie împușcată de armata regală că o să-și aducă aminte de anii lui nu tocmai fericiți din copilărie și o să tacă și cu greu ai să mai scoți o vorbă de la el. Mai bine întreabă-l despre teatru. Să-ți spună cum l-a jucat pe Ion din **Năpasta**, după ce-a călcat pe cioburile unui pahar spart pe scenă, cum a jucat în **Strigoii mahalalei**, în regia lui George Iliescu de la Bulandra, sau despre Dem Savu, care l-a învățat subtilități de interpretare, întreabă-l de rolul lui Smirnov, din **Ursul** de Cehov, de Alexandru, din **Surorile Boga**, de Horia Lovinescu, de rolul din **Colegii** a lui Axionov și-o să-ți spună că din piesa aceea a rămas cu gîndurile unui personaj care zice că fiecare om în viață trebuie să aibă propria lui transee. Dacă nu ai timp, nu pomeni nimic despre teatru. Te va purta ure întregi prin Shakespeare, Cehov, Caragiale, Victor Ion Popa și n-o să-l poți vedea ajuns la capăt, îți va spune că nu ar fi ajuns artist emerit, nici un artist al poporului, dar cu siguranță ar fi fost unul dintre cei mai sinceri și mai pasionați actori, dar dacă i-a fost dat să cunoască întîi viața și apoi arta, mult mai palidă decît cea dintîi, el a rămas lăcătuș. Asta a fost prima lui meserie și a vrut să rămînă cu ea. Și dacă-l întrebi ce e, îți va spune că viața nu este o cursă de drit-track, s-o tot cotești la infinit și să tot schimbi direcția. Și o să-ți spună că dacă îți alegi o meserie și te pasionează, o urmezi chiar dacă, poate, îți va aduce o nenorocire. Numai ea poate să-ți arate în fiecare zi în ce măsură te țin puterile să urmezi un drum, în ce măsură poți să nu trădezi o speranță și să nu te temi de adevăr. N-o să-ți spună că n-a trădat niciodată lăcătușeria, pentru că mîinile lui sînt o dovadă că n-a făcut-o, dar va tăcea pentru că totdeauna un mare lăcătuș cînd va fi vorba despre el n-o să scape nici un cuvînt. Despre asta vorbește numai cu mîinile și dacă tu poți să-l înțelegi înseamnă că vei pricepe de ce mii și milioane de oameni, care ar fi putut deveni artiști sau savanți au rămas fideli primei lor profesii de muncitori și de ce nu o abandonează și nu se plîngesc de ea.

— Nu știți ce-au strigat pomii aceia în timpul bombardamentului ?

— Pomii ? Nu mi-a spus. Întreabă-l. Dar nu uita să pomenești despre teatru. Visul lui cel mare este să joace rolul lui Ștefan în **Apus de soare**. Să-ți spună de ce, pentru că nici eu nu știu. Și dacă afli vino și zi-mi.

De undeva, de după colțul de beton al unei hale a apărut un om. Ținea în mînă o ladă mică de scule. Avea părul cărunt și era aplecat de umeri. În buzunarul de la piept se vedea o cutie galbenă de material plastic în care se aflau, probabil, ochelarii. M-am oprit în fața lui și am spus liniștit :

— Bună ziua. Pe dumneavoastră vă cheamă Chiriță ?

Omul a ridicat capul, și-a scos cutia galbenă din buzunarul de la piept, și-a potrivit ochelarii pe nas și m-a privit aproape un minut prin lentilele vechi și aburite de aerul rece de toamnă.

— Da, a răspuns el. Eu sînt Chiriță. Cu cine am onoarea ?

emilian marcu

Bălcescu spre noi

O boare de vînt se aude-n măslini,
nu e vînt ci e vocea lui stranie,
ci e duhul lui peregrin către patrie ;
Acesta-i Bălcescu în chip de litanie !

Cît o Dunăre curge Bălcescu spre noi
apele-i poartă vocea lui stranie
în sîngele lui înflorește revoluții
Osul frunții, de zbor, se face litanie.

Curge Bălcescu cît o Dunăre plină
și duhul lui e în noi uriașă lumină.

Capul domnului Mihai

Colina nădușește de-atîta asfințit,
se trag în auă puii, și să se nască iară
vîrful curat al ierbii se lasă fulguit
clopotul lunii doarme pe un altar de ceară.

Turbează-n muguri crinii ca într-un greu blestem,
Icoanele se-mbracă-n lumina lor coclită,
Se trag din ele sfinții și așteaptă
Talanga lunii pînă-i răstignită

Deodată capul singur se prăvălește-n văi
colina nădușește de rîul gros de sînge
vîrful curat al ierbii se cuibărește-n pleoape
ecoul tăieturii dă-n frunză pe meninge.

Se trag în muguri crinii străfulgerați de ger ;
O, iată capul domnului cum urcă-n cer !

Domnescul dar

De-atîta soare fîntîna a turbat,
Lumina lui s-a prăvălit în ciuturi
Aud cum peștii se-ntulbură-n țărînă
Și e amiază blîndă sub pămînturi.

Apa se trage calmă spre izvoare
Și-n pietre-un timp mai caută culcuș
De-atîta soare fîntîna vrea să zboare
Cu capul domnului prelins peste tăiuș.

Lumina umedă-i se-arată în priviri
Și roua înflorește-a sărbătoare
Cireșii dau în țipătul floral
Capul lui Tudor crește în izvoare

Și-l poartă peștii noaptea pe sub deșluri
Căci-este cel mai nobil dintre daruri.

Nașterea țăranilor

O, cum se pierd și intră-n nouri
cu ochii lor sticloși să cate
mieii cu buzele de rouă
ce-n hrana noastră-și găsesc moarte.

Și stranii cai cum ies în lume
Cu botul proaspăt, de zăpadă
Cînd iarba fragedă se-arată
Ca minjii-n nașteri să se vadă.

Că-n nașterea lor se dilată
Căruțele cu roți de ceară
Ce inc-aleargă înspre lună
Și tot aleargă pe sub țară

Și parc-aud cum se prefiră
Zăpezile pe umezi muguri
Cînd seva circulă spre viață
văd mieii preschimbați în ruguri

Cum dorm altarele cînd încă
cu ochii lor sticloși și stranii
minjii de piclă bat în muguri
și-n ochii lor se nasc țăranii.

radio

Lumina amintirii trecînd printr-un opal

Să privești soarele la amurg printr-o piatră de preț, irisul să-ți cuprindă, de necrezut, toate razele pe care, în timpul zilei nici un ochi de muritor nu le-ar putea privi. Să privești pur și simplu, fără nostalgie și durere ci împăcat cu tine, cuprins de o mare liniște, fenomenul cosmic, clocotitorul astru ce ne guvernează, și care privit cu ochiul liber ne-ar putea fura mințile. Amintirile să nu mai fie copleșitoare, apăsătoare, ci ele, ce au alcătuit viața ta de pînă acum, să capete aura lucrului simplu și drept, de nestrămutat și de netrădat. Să nu-ți trădezi, deci, trecutul, care poate fi chiar clipa ce-a zburat adineauri, să trăiești azi ca și ieri, credincios pînă la moarte datoriei pe care o ai pe lume. Au putut oare poeții vreodată să se dezlege de melancolie și să privească lumea pe deasupra ei, fără zbucium, fără întrebare, fără nostalgia timpului trecut ? Nu, cu siguranță că nu. Faptul ne este demonstrat chiar în **emisiunea de versuri** de simbătă seară, în care acel neîntrecut maestru în rostirea versurilor, **Fory Etterle**, a recitat versuri din lirica universală. Poemele spuse de marele artist erau, parcă, sub semnul acelor două apăsător de frumoase blesteme ale poeților : amintirea și melancolia. Versurile, poate nu intenționat grupate astfel, s-au orînduit în mod straniu sub această formă.

„Un opal pe jumătate verde" îmi amintește de doi ochi verzi pe care i-am cunoscut cu douăzeci de ani în urmă. În soarele acelei după-amiezi ne-am despărțit pentru o săptămînă și acea săptămînă a durat o veșnicie. Iata frînturi rămase în memoria mea după ce am închis butonul radioului. Fory Etterle recită rar, cu luare aminte, picurînd în urechea ascultătorului, strop cu strop, învățătura simplă a vieții : că amintirea e închisă în noi, că ea **este așa** cum viitorul **va fi**, că ea nu se stinge oricîte încercări vor trece peste noi, că ea ne este fidelă în orice împrejurare. De bună seamă, modul în care Fory Etterle a recitat, glasul răspicat și în același timp blînd povestea întîmplări ce sînt ale noastre, ale tuturor.

Frumoase emisiuni de versuri, bogate emisiuni de versuri ne oferă în ultimul timp radioul. Ele sînt semnul dragostei de poezie, deci și al iubirii față de viața poetului, căci ce altceva este poezia decît viața însăși ? Emisiunea de versuri din lirica universală de simbătă, 3 decembrie, a fost, după opinia mea, o adevărată revelație. Și din nou șoptesc cu emoție numele marelui artist Fory Etterle care murmură, ca și mulți dintre noi, statornicei prietene a poeților : „Amintire / ce poți din acea dragoste, / ce poți, / redă-mi azi".

Ioana Diaconescu

plastică

Forma și inteligibilul

Apărută la trei ani după decesul tragic din 1967 al autorului*), culegerea — reunind studii și articole dedicate Renașterii și artei moderne — îngrijită de Andre Chastel a pus în evidență gîndirea uneia dintre personalitățile interesante ce s-au manifestat în ultimele decenii în domeniul istoriei artei. Robert Klein a insistat cu precădere, în studiile sale, asupra istoriei gîndirii. În aspectele doctrinare ale acesteia, el a întrevăzut posibilitatea unei definiri a Renașterii, care să țină cont în mai mare măsură de influența modelatoare a spiritului asupra tuturor fenomenelor din cîmpul larg al culturii și artei. Mergînd pe urmele unor cercetători precum Eugenio Garin, Paul O. Kristeller, Robert Klein a forat în profunzime în textele Renașterii plecînd de la premisa că în locurile cele mai neașteptate se pot găsi sugestiile cele mai surprinzătoare necesare reconstituirii mecanismelor ce impreună recompun tabloul istoric al mișcării ideilor fără de care înțelegerea fenomenului artistic este văduvită. Cea mai elocventă demonstrație în acest sens se află poate în articolul dedicat lui Pomponius Gauricus, autorul lucrării **De Sculptura**. Analiza lui Klein poate fi interpretată mai degrabă ca o metodă de lucru ce răspunde necesităților structurării compoziției mai mult decît dorinței de determinare abstractă a spațiului. În fond, tipul de cercetare promovat de Klein este rezultatul aprofundării premiselor metodologice puse de Aby Warburg, Fritz Saxl și Erwin Panofsky. Dar, sesizînd limitele metodei iconologice, Klein a arătat că orice interpretare este dependentă de gradul de cultură al subiectului și că primul din cele două nivele de cunoaștere ale operei de artă relevate de Panofsky — primar și secundar — este stabilit exclusiv în funcție de clasa obiectului și nu de semnificația atribuită lui de privitor. Rezultă că, în lectura iconografică, între semnificațiile primare și secundare există un **„întreg domeniu de semnificații nedeterminate sau intermediare"** (II, p. 160) și în consecință opera de artă nu poate deveni pe deplin **inteligibilă** decît prin **„abordare frontală"** și pătrunderea cercetătorului **„în spiritul a ceea ce studiază"** (II, p. 172).

Sigur că reducția făcută de noi gîndirii lui Klein este unilaterală și simplificatoare. Perspectiva larg culturală din care o privește Ion Frunzetti, într-o elocventă și plină de căldură prefață, sau cea fenomenologică, din care o privește Andre Chastel — care la data cunoștinței cu Klein scrisese deja renumita carte despre **Artă și umanism la Florența** — oferă chei de pătrundere într-un orizont de preocupări unde tensiunea ideilor este incontestabilă. Caracterul erudit al studiilor în care orice afirmație este perfect acoperită printr-o verificare concret-istorică ilustrează ideea că eseul este o specie ce poate avea o strălucire autentică doar sub pana acelor ce își extrag concluziile și fac raționamente numai după ce au conștiința împăcată că într-adevăr au pătruns în miezul lucrurilor, în spiritul a ceea ce studiază.

Grigore Arbore

* **Robert Klein** „Forma și inteligibilul", **Prefață de Ion Frunzetti, prezentare de Andre Chastel. Editura „Meridiane", 1977, 2 vol.**

muzică

Ca brazii veșniciei în Carpați

Cuvintele de un radiant patriotism ale poeților (Horia Bădescu, Nicolae Dragoș, Traian Iancu, Petre Ghelmez, Ion Segărceanu) s-au integrat organic în puterea cîntecului, în forme ritmice anume croite, ordonate după curgerea unui limbaj care surprinde din interior mișcarea și timpul vieții contemporane. A doua ediție a **Concursului cîntecului politic pentru tineret și studenți**, organizat de C.C. al U.T.C. în colaborare cu alți factori, a pornit deci de pe premize superioare festivalului precedent. Unele lucrări corale, de muzică ușoară sau folk au reușit să fie puntea prin care existența contemporană intră în contact cu tensiunea profundă a creației, transformînd-o în adevărate jerbe luminoase, mobilizatoare.

Marșurile lui Gheorghe Bazavan : „Țară tînără ca noi" și „Tinerețe, hai pe șantiere" (ultimul evidențiat cu premiul I), ale lui Radu Paladi : „Ne cheamă faptele mărețe" (premiul II), „Din plai de Olt", cîntecele „Noi, cei tineri" de Adalbert Winkler, „Am pornit spre zări albastre" de Valențiu Grigorescu (lucrare originală prin prezența unui solist care să emfatizeze linia melodică avîntată, vioaie) ; optimista creație a lui Mircea Neagu „Viață nouă de student", sau cea romantică a lui Constantin Arvinte, „Tinerețe, flamură de aur" — au făcut din partea I-a a concertului o reală competiție.

Mai puțin ne-au părut individualizate cîntecele de muzică ușoară, destul de asemănătoare ca stil, deși au existat și aici momente interesante: „Acest pămînt" de Vasile Șirli, „Suprema dragoste" de George Grigoriu, „Pentru că sîntem tineri" de Temistocle Popa. S-a resimțit însă, oricît de bine construite au fost melodiile amintite, absența mai multor compozitori tineri, care să innoiască și în acest domeniu modalitățile de expresie. Fiindcă tocmai datorită tinereții autorilor cîntecele folk, deși din punct de vedere muzical un gen nepretențios, fără știința compoziției, s-au conturat mult mai individualizate: lirism trubadresc în „Apel pentru pace" de Mihaela Bustuchină, romantism diurn, luminos, în „Țara de unde vin călător" de Nicu Alifantis, știință a concentrării motivelor și a creșterii densității emoționale în „Spre viitor" de Dan Ștefănică.

În general, publicul — căruia i s-a dat ocazia să „voteze" melodiile preferate, încercuindu-le pe programul de sală — a avut multă bunăvoință, dovedind că într-adevăr tineretul așteaptă de la cîntecul patriotic reflectarea, în limbaj sonor, a gîndurilor și sentimentelor sale. Părerile unei generații „ca brazii veșniciei în Carpați", după cum spune textul unui cîntec prezentat, alegerea acestui public nu doar spectator ci și, am putea spune, scrutător, a făcut cu adevărat interesantă competiția.

Grete Tartler

CONFERINȚA NAȚIONALĂ A PARTIDULUI

Certitudinile viitorului

Faptele conștiinței

Urmare din pag. 1

care înțeleg să slujească interesele supreme ale țării, viitorul lor și al copiilor lor. Deci nu ca o viziune pedagogică, străină de spiritul locului, nu cu mentalitatea disprețuitoare a așa ziselor elite exploatatoare, în ai căror ochi popoarele trec drept niște colectivități neisprăvite, va încerca scriitorul să imprime operei sale o „latură educativă". Dimpotrivă, talentul artistului autentic s-a nutrit, încă din zorii manifestărilor sale, cu ceea ce are mai specific, mai inconfundabil spiritualitatea poporului său: talentul său s-a oferit intuitiv și pentru totdeauna influenței acelui mănunchi de aur de atitudini morale și estetice cum sînt: iubirea de frumos, spiritul de dreptate, munca văzută ca mijloc al oricărei realizări, iubirea de patrie, demnitatea, curajul, omenia, sentimentul de jenă pentru sărăcie, înțelegerea, sacrificiul, mila, respectul pentru celălalt, speranța, răbdarea, revolta etc. ale poporului din care s-a născut. Talentul fiind deci el însuși un punct de întîlnire al tuturor acestor virtuți și a multor altora, se poate considera chemat să educe după ce, la rîndul său, a fost astfel educat de tot ceea ce ține de viața în mijlocul alor săi. Numai datorită acestor influențări reciproce a fost și este posibil ca operele unor scriitori să fie receptate ca mari valori ale spiritualității noastre, iar autorii lor să fie considerați reprezentanții de drept ai culturii poporului nostru.

Așa cum rezultă din Raportul prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu, din dezbaterile recentei Conferințe naționale a partidului creatorii de artă sînt chemați să dea viață acelor virtuți și sentimente înalte, proprii poporului, capabile să influențeze și potențeze conștientizarea oricărui efort pentru prosperitatea patriei, a tuturor celor ce muncesc. Ca de fiecare dată, scriitorii vor răspunde și de acum înainte prin munca lor acestei nobile chemări. Garanția realizării celor mai îndrăznețe planuri este hotărîrea plină de abnegație a tuturor oamenilor muncii, indiferent de naționalitate, de a face ca România să ajungă în cel mai apropiat viitor în rîndul țărilor cu o economie puternic avansată: astfel încît fiecare participant la acest efort general să poată fi numit cu mîndrie autor al unor fapte de conștiință. Cum de multă vreme și pe drept cuvînt se poate spune azi, iar de azi înainte cu atît mai mult, în loc de **poporul simte, poporul știe.**

Ritmul fără popas

Urmare din pag. 1

rității, amenințări drepturilor popoarelor, primejdiei de distrugere a minunatei planete pe care trăim.

Capacitatea de a ne explica fenomenele în sensul înțelegerii ritmului dintre individ și colectivitate, îndatoriri și pretenții, muncă și odihnă activă, mase și conducători de mase, bunuri materiale și bunuri spirituale, existent și ideal etc. este dotația primordială, promotoarea echilibrului și bunăstării poporului, chezășia creșterii rapide și proporționate a altitudinii sociale în care fiecare își are locul și meritul său.

Ne putem mîndri pe drept cu rolul ce îl acordăm fiecărui cetățean în efortul dezvoltării multilaterale a României socialiste, cu prestigiul pe care țara noastră îl are în lume de luptătoare pentru apărarea drepturilor inalienabile ale fiecărei națiuni, asigurarea păcii și bunăstării întregii planete. Îndatoririle noastre însă cresc cu atît mai mult față de țară; cu atît mai mult pretențiile față de noi înșine se impun ca lege a prezenței conștiinței individuale și colective, a egalității în drepturi și îndatoriri. Ritmul aduce progres și progresul impune selecție. Potențialul de ieri al oricăruia dintre noi menținut în ritmul de azi este insuficient. Creșterea cantității și calității produselor este rezultatul creșterii nivelului profesional dar și al celui uman, de conștiință. Cele două cresc sau scad împreună. Prezența marelui ritm dintre vorbă și faptă — iată ceea ce ne este nouă astăzi foarte clar, ceea ce a fost atît de frumos exprimat la Conferința națională a partidului. Făcînd fapta, avem puterea ei. Angajamentele luate în noi trebuie să fie mai mari și mai multe decît cele plenare; de calitatea fiecărui individ în parte depinde calitatea întregii colectivități. Iată de ce conștiința este pe primul plan în orice muncă sau acțiune ce o prestăm în slujba țării noastre.

Nopțile de veghe

Urmare din pag. a 3-a

sustragă unor luări de atitudine. Gîndirea nu este proprietatea unor privilegiați ai destinului. Ceea ce nu duce automat la concluzia că neapărat a cugeta, a aproba sau dezaproba obligă **Pămîntul** la a se transforma într-un vast atelier de „creație" literară. Nici nu ar fi de dorit. Cine ar mai crea proiecte de fertilizarea deșerturilor, de desalinizarea apei marine, de distribuirea cu dreptate a bunurilor, în așa fel ca să nu mai trăim pe o planetă plină de contraste? În vreme ce peste unii a coborît cornul abundenței, în cîteva regiuni foamea este endemică. În vreme ce noi, locuitorii pașnici ai singurului colț din univers unde știm că există viață, vrem pace, liniște și pîine, locuitorii nepașnici ai singurului colț din univers unde știm că există viață, visează la războaie, ba chiar la incendierea universului...

În nopțile de veghe, în schimbul de noapte, scriitorul cugetă și el la toate cîte sînt ale **Pămîntului**, dar mai ales cugetă la toate cîte sînt ale societății în care trăiește, cugetă la toate cîte sînt ale țării sale, își pune întrebări și încearcă să le răspundă. Întrebările sale sînt ale tuturor, iar răspunsurile sînt datorate, de asemenea, tuturor. Și importanța lor se evaluează în măsura în care ele cultivă demnitatea și măreția omului, simțul civic, în măsura în care ele creează climatul etic de înaltă responsabilitate. Căci bunele și relele tot de la oameni vin...

E, din cînd în cînd, necesar să ne reamintim noi înșine, scriitori, că nu sîntem aleși ai soartei, că singurul privilegiu ce ne este îngăduit este acela de a ne sluji cu onestitate talentul, fie și cu prețul unor renunțări, că așa cum sîntem, sîntem niște truditori cinstiți, muncitori cu o înaltă conștiință. Poate că de aceea diminețile sînt atît de frumoase. Schimbul de noapte din uzine se revarsă ca o maree, cu mulțumirea datoriei împlinite. Și dacă pagina ta nu a rămas goală, și tu, scriitorule, ai dreptul să te pregătești de „schimbul de zi" cu conștiința datoriei împlinite. Și chiar dacă pagina a rămas neacoperită de scrisul mărunt, fin, sau de scrisul nervos, năvalnic, gîndurile tale au fost îndeajuns muncite pentru a ști că de nu ți-ai împlinit destinul într-o noapte, îl vei împlini în nopțile ce vin... De aceea ești scriitor, dacă ești, iar de nu, atunci vei dormi. Cînd conștiința ta doarme, de ce ai sta paznic neclintit înăcrelilor tale, de care nimeni nu are nevoie?... Țara are nevoie de energia ta, societatea are nevoie de inteligența ta, morala are nevoie de slujitori credincioși. E nevoie de **munca** ta. Prin urmare, muncitori fiind, să ne onorăm apartenența și opțiunile.

Solidaritate

Urmare din pag. 1

acum necunoscute foarte fine și de mare importanță, scrisul le-a identificat, le-a integrat, în timp ce atîția caută pe alături, aiurea. Știm azi mai bine ce este proza noastră de la Caragiale din **Două loturi** pînă în prezent, ceea ce nu este puțin lucru pentru că e vorba de corectitudinea imaginii despre noi înșine. Într-o zonă alăturată, pictori de rară înzestrare regăsesc datele fundamentale ale lumii noastre și afirmă astfel, ca și scrisul, în modalități pe cît de fericit diverse, pe atît de unite într-o unică tensiune de profunzitate, voința de a trăi riguros, sub semnele cele mai înalte ale spiritului. Onoare și înălțare a oamenilor, cuvîntul se subțiază pentru a nu stînjeni fața care se arată în el, visează transmutații mereu mai dificile, știind totuși că visul instituie o posibilitate foarte reală.

Am încercat odată, pornind de la [illegible] de lumină ale unui mare pictor contemporan și de la un text al unui scriitor, [illegible] al fulgerelor penelei și gîndului, să definesc o înțelegere a spațiului caracteristică timpului nostru, înțelegere de la care pornesc foarte multe alte trăsături ale noastre. Atîtea înfăptuiri mărturisesc aceste trăsături. Cel care, într-o zi, va întreprinde analiza lor completă, va trebui să țină seama în permanență de faptul că există o putere de echilibru și siguranță care le apără și le dă una dintre justificările lor cele mai adînci.

Mă refer la solidaritatea colectivității umane, solidaritate care, așa cum s-a alcătuit și cum se manifestă, este ea însăși un fapt spiritual de maximă importanță, atestat încă o dată cu fermitate și strălucire, de astă dată în sfera altei valori, de Raportul prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Conferința națională a partidului. Grija ca, într-o lume turburată, așa cum a fost ea analizată cu această împrejurare, să se asigure în continuare o direcție rațională a muncii într-un climat de libertate fecundă, garantat de o tot mai largă participare la responsabilități, marchează un stil, o forță modelatoare.

În sala Conferinței

Urmare din pag. a 3-a

[illegible] conducerii statului, după cum a subliniat de fiecare dată secretarul general, ca răspuns la gîndurile de adineauri, prind din zbor o cifră: 60 la sută din fondurile fixe ale țării, deci din avuția sa construită, s-au realizat în ultimii zece ani.

Apoi, secretarul general evocă vremuri de tristă memorie: coșmarul seismului. În fața pagubelor cifrate la peste 2 miliarde dolari, numeroși străini și mai ales [illegible] de peste hotare au declarat atunci că această calamitate înseamnă un regres de ani de zile în dezvoltarea României. Și iată că acum secretarul general ne poate spune, cu forța de convingere a faptelor, că țara a reușit nu numai să-și realizeze planul anual, ci chiar să-l depășească. Așadar, cei ce au preferat acele zvonuri nu cunoșteau forța acestui popor.

Bineînțeles, condeiul mi se oprește de multe ori în cursul cuvîntării. Secretarul general comunică date pe care nu le poți fixa pe hîrtie „după ureche". [illegible] transformarea conținutului [illegible] în bun al tuturor, se va realiza prin muncă [illegible] în săptămînile și lunile următoare. Acum sîntem reporteri și urmărim — de pildă — cum reacționează corespondenții de presă aflați pentru prima dată în țară sau la o manifestare similară de la noi: cum reacționează la entuziasmul sălii care ovaționează în repetate rînduri, ridicîndu-se în picioare.

Am ce să notez din belșug. Pretutindeni, pentru orice specialitate, datele devin o [illegible] de seamă prin intermediul virtuților și [illegible] omenești. Printre cifrele referitoare la producție figurează cu mare frecvență expresia „simț al răspunderii". Chipul viitorului se desprinde și el dintre cifre: [illegible] faptul că încă în actualul cincinal se vor construi un milion de apartamente și că venitul [illegible] muncii are să crească cu 32 la sută în timp ce durata săptămînii de lucru se reduce. Așadar, viitorul mai luminos și mai bogat trebuie să constituie un proces al umanizării muncii. Sau, cu alte cuvinte, un proces în cadrul căruia oamenii muncii din întreaga țară sînt prezenți din ce în ce mai mult prin rațiune și inteligență, în procesul de producție — și nu prin „sudoarea frunții lor", nu prin efortul forței musculare.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, anteproiectează rezultatul: în decursul următorului plan cincinal, România va ieși din rîndul țărilor în curs de dezvoltare, integrîndu-se printre țările mediu dezvoltate.

Dar pînă atunci mai avem încă multe treburi — iar secretarul general ni le relatează în amănunțime. Reporterul reține cu precădere că pentru viitor se contează și pe energia solară, dimpreună cu a apelor termale.

Condiția fundamentală pentru toate acestea este dezvoltarea democratică, liberă, independentă a țării. În legătură cu recentele alegeri pentru consiliile populare, tovarășul Nicolae Ceaușescu precizează din nou politica partidului nostru în importanta problemă a naționalităților. Numărul deputaților corespunde proporției naționalităților raportate la totalul populației țării, ținînd seama însă și de proporționalitatea din cadrul județelor. De exemplu, în județele Harghita și Covasna, peste 82 la sută din deputați sînt maghiari. Secretarul general a ținut să sublinieze din nou că partidul acordă o mare importanță asigurării drepturilor naționalităților și, în cadrul acestora, liberei folosiri a limbii materne.

În legătură cu dezvoltarea democratismului, se insistă asupra asigurării rolului de conducere nemijlocită, care îi revine clasei muncitoare în toate domeniile vieții, inclusiv în conducerea organelor de presă.

Reporterul notează mereu, deși știe prea bine cu cîtă nerăbdare este așteptat textul, în tipografie. Iar Conferința își continuă activitatea și după închiderea ediției.

Învățămintele Conferinței se înscriu printre țelurile și obiectivele societății noastre socialiste. Iar reporterul știe că în anii ce vin, va avea frecvente întîlniri cu aceste țeluri și obiective.

Dan Simonescu

Printre cărțile cu dedicații autografe din biblioteca profesorului Dan Simonescu se află și două volume care poartă semnăturile a doi mari bibliologi și istorici literari. Primul este o ediție facsimilată, îngrijită de Ion Bianu a **Apostolului** („Lucrul apostolesc" tipărit de Diaconul Coresi de la Brașov, în 1563) cu dedicația: „în semn de mulțumire și bună amintire pentru ajutorul dat la terminarea acestei lucrări", iar cel de al doilea volum — **Istoria literaturii române vechi, I. De la origini pînă la epoca lui Matei Basarab și Vasile Lupu**, de N. Cartojan, cu următoarele rînduri pe prima pagină: „Iubitului meu colaborator Dan Simonescu, în semn de prețuire pentru frumoasele sale studii de literatură românească veche".

Bibliologia și istoria literaturii române vechi sînt disciplinele cărora profesorul Dan Simonescu le-a consacrat talentul și întreaga sa putere de muncă. Ion Bianu și Nicolae Cartojan, ctitori și magiștri ai acestor discipline la Universitatea din București, au avut în persoana profesorului Dan Simonescu un demn elev, colaborator și urmaș, la rîndul său creator de școală, ceea ce presupune generozitate și viziune umanistă. Interesat de „descoperirea sensului adînc, omenesc al manifestărilor culturale și literare vechi", a publicat studii și a editat texte numeroase considerînd că trebuie „să aducem aceste elemente literare vechi în circulația culturii noastre moderne" (**Spiritul critic în istoriografia veche românească; Probleme de literatură veche românească**).

Teza de doctorat în literatura română veche — **Literatura românească de ceremonial. Condica lui Gheorgachi** — este un exemplu de cercetare aprofundată, istorică, filologică și lingvistică. Găsim aici elementele definitorii ale unui mod de lucru ce urmărește toate relațiile bibliologiei, nu numai cu disciplinele enumerate mai sus, mărind aria investigației, apropiindu-se cu rezultate optime, dătătoare de sugestii pentru cercetare, de folclor și bizantologie.

Bibliografia științifică românească începută de Ion Bianu și Nerva Hodoș prin realizarea primelor două volume ale monumentalei lucrări **Bibliografia românească veche 1508—1830** datorează profesorului Dan Simonescu volumele III (facs. 3—8) și IV (adăugiri și îndreptări). Continuînd munca lui Ion Bianu, deși aceste ultime două volume sînt rezultatul exclusiv al pasiunii și remarcabilei sale puteri de lucru, autorul lor își înscrie modest numele pe copertă sub cel al marilor săi înaintași.

Din activitatea tipografică a Bucureștilor (1678—1830); Arta legăturii de carte la români (sec. XVI—XIX); Cărți arabe tipărite de români (1701—1747); Incunabulele din bibliotecile Republicii Socialiste România; Codex Aureus; Codex Burgundus sînt doar cîteva studii

ce marchează în timp interesul deosebit pentru cercetarea istoriei cărții și tiparului. Alături de această orientare în activitatea sa de investigare a culturii românești vechi și moderne, se înscrie aceea, nu mai puțin valoroasă, de editor pasionat. În cadrul colecției „Cronici medievale ale României" profesorul Dan Simonescu a publicat **Cronici și povestiri românești versificate (sec. XVII—XVIII); Cronica anonimă a Moldovei (1661—1729)**. La acestea trebuie adăugate colaborările cu N. Cartojan (**Stolnicul Constantin Cantacuzino. Istoria Țării Românești**), Constantin Grecescu (**Istoria Țării Românești 1290—1690. Letopisețul cantacuzinesc**) și I.C. Chițimia (**Cărțile populare în literatura românească**). Pentru istoriografia și istoria noastră literară, aceste volume sînt lucrări de referință, în care au fost elucidate multiple probleme privitoare la datarea, clasificarea și valoarea lucrărilor editate. O dragoste veche și constantă a nutrit profesorul Dan Simonescu pentru opera lui Mihail Kogălniceanu, începînd cu ediția de **Scrieri sociale** din colecția „Clasicii noștri comentați" și pînă azi, la ediția critică de **Opere** publicată de Editura Academiei.

În cei 51 de ani care au trecut de la tipărirea primelor lucrări (**Încercări istorico-literare; Viața literară și culturală a Mănăstirii Cîmpulung [Muscel] în trecut**) profesorul Dan Simonescu s-a dăruit deopotrivă activității științifice și pedagogice. Bibliografia lucrărilor sale, realizată de Biblioteca Centrală Universitară în anul 1972 consemnează un număr de 583 titluri (lucrări monografice, studii, cursuri universitare și manuale școlare, ediții critice, studii introductive). Sub egida Academiei „Ștefan Gheorghiu" a apărut recent **Cursul de teorie a bibliografiei**, iar sub tipar se află cîteva ediții critice și studii despre istoria cărții și a bibliotecilor, care de asemenea îi aparțin.

Gheorghe Buluță

profil

Cristalele de gheață ale poeziei

Triumful rapid al așa numitei generații '60, justificat prin radicalismul gîndirii artistice și prin noutatea de fond a registrului pe care-l impuneau acești poeți — s-a transformat, spre sfîrșitul deceniului trecut, într-un reflex comod al conștiinței critice, împiedicînd lectura adecvată a unor tineri la fel de semnificativi, cel puțin din punct de vedere strict literar. Dincolo de recepția [illegible] a criticii de primă instanță, cum îi spune Nicolae Ciobanu, întrebuințînd o formulă fericită, versurile lui Gheorghe Pituț, Marius Robescu sau Cezar Ivănescu au fost mai puțin citite cu scopul de a găsi trăsături definitorii ale peisajului literar, deși erau expresia unei arte foarte elaborate. Coeficientul de originalitate al „primului val" a jucat, indiscutabil, un rol important. Numele citate mai sus, la care putem adăuga pe Dan Laurențiu, pe Dorin Tudoran și pe Nicolae Prelipceanu, închid arcul deschis de Nichita Stănescu și Grigore Hagiu. Spre sfîrșitul deceniului '70, sînt [illegible] critici, e culpă a acestor „tineri", față de [illegible] a „înainte mergătorilor" lor! Iată o împrejurare discutabilă, cel puțin dacă avem în vedere, de pildă, că cele mai nobile eforturi de înnoire a poeziei de după 1900 sînt definite în egală măsură prin travaliul de alchimist fascinat de esențe al lui Cezar Baltag sau prin chinul de artizan care întrebuințează metale rare al lui Grigore Hagiu. Succesul imediat se clasează repede și devine trăsătură de manual elementar. S-ar putea să descoperim că adevărata schimbare a poeziei noastre de azi s-a datorat mai puțin unor nume clamate cu insistență prin bilanțuri literare cît poeților ce s-au învăluit în „claru și singurătatea" artei lor, cum ar spune Marius Robescu, urmărind steaua tremurătoare a unui destin asumat cu discreție și fermitate în același timp. Trăsătura cea mai caracteristică a acestor poeți este unitatea adîncă a demersului lor. De la **Ninge la [illegible]** și pînă la **Utopia [illegible]**, versurile lui Marius Robescu structurează o lume, creează un **mediu** profund coerent, cu legile sale proprii, atît „fizice", cît și „metafizice". Este un tărîm pe care se va desfășura apoi tot ceea ce urmează să se întîmple în poezia sa. Spațiul este poate mai redus decît la alți poeți, cu diversitate mai mică, dar cu adîncime și cu ecou prelungit. Pe un geam, poetul își arată toată luxurianța [illegible], infinita putere de creație a cristalelor de gheață. El nu trebuie să iasă pe cîmpie pentru asta, nu are nevoie de tot orizontul. Nici nu vom întîlni în cărțile sale scăderi de nivel surprinzătoare.

Poetul debutează matur și se menține tot timpul la altitudine. Odată intrat în cercul meditației sale, devine greu să alegi o poezie sau alta. Discursul lui Marius Robescu este o singură poemă despre lucrările și zilele unei vieți care propune lumii ordinea poeziei sale, arătînd că se poate trăi mai bine și mai frumos: „E timpul să ne gîndim la utopia unui fulg de zăpadă / să ni-l închipuim inocent înfățișîndu-ne inima / căci nu altfel am fost aruncați pe pămînt / ci prinși în parașuta albă a sufletului / dacă pleci într-o noapte de iarnă din patul tău cald / înconjurat vei fi ca o lampă de sute de fluturi / împroșca-vor aripile lor cu polen sideral / ca faraonilor o mască de aur îți vor pune pe chip / împlinite acestea poți să adormi fără grijă..."

Lumea poeziei devine la unii poeți prilej de inițiere, culminarea unui proces, adică a unei evoluții. Pentru Marius Robescu, dimpotrivă, intrarea în teritoriul său este similară cu luminarea în budhismul zen, nu este adică altceva decît [illegible] cea mai autentică. [illegible] tanea, [illegible] prin luare în posesie a libertății, care este însăși realitatea. Abaterea de la scop, adică păcatul, înseamnă a fi prizonierul aparențelor, care se drapează în agitație factice. Oamenii violenți par a trăi în realitate, chiar cînd sînt sclavii iluziei. Adevărul se trăiește însă cu mîna sub cap, ar spune un gînditor, eroul își regăsește condiția în contemplație. Poezia aleasă de Marius Robescu pentru a defini primul său volum se cheamă **Somnul luptătorului**: „Așterne-ți pat și dormi, / numai în somn poți alerga, / te poți lupta și poți iubi / părăsindu-te pe tine însuți. / Așterne-ți pat și dormi, / numai în somn și-n vis / poți renunța la trupul tău, / lăsîndu-l stelelor lacome / care vor trage la țintă / în el ca-ntr-o armură goală". Intrarea în real trebuie făcută fără efort, cu gestul cel mai natural, cel mai propriu omului. Improprie este masca grotească a efortului de a „cîștiga" acest drept, cînd el caracterizează de fapt natura noastră. De aceea, Robescu poate scrie și poezie cu apel direct, pe un ton al demnității artistice desăvîrșite: „Timp adumbrit, nenatural, / sunete și chipuri haotic, / trec de departe / prin raza vieții mele. / A nins, a plouat de două mii de ani / s-a scufundat un continent de corăbii. / Tulburi sînt ramurile firii / și cresc deopotrivă / fructul mărului și ciorchinii otrăviți. / De aceea trebuie să ies acum, / să părăsesc toate cămilele / care străbat pustiul paginilor scrise. / Aerul rece dă buzna în marile piețe, / să-mi ridic gulerul și să umblu / sub stelele goale, acolo / unde se aud clătinîndu-se visele mele". În această poezie există și sugestia foarte fină a identității de natură care se găsește în stările antinomice: ninsoarea și ploaia. Aceeași substanță constituie realitatea care se manifestă în puritatea ninsorii și în murdăria umedă a ploii. Metamorfozele sînt surse degradării, schimbarea dezordonată. Dacă legea lumii spune că ești, totuși, supus în timp unui proces, trăirea în real poate să fie împlinită prin menținerea unui raport de egalitate cu natura ta proprie: „Departe e apa / scăpată sub prund, / rotindu-se independent / pe dinlăuntrul pămîntului. / O viață ar trebui să cobori / din peșteră-n peșteră tot mai adînc, / hrănind animalele fosforescente / să-ți lumineze drumul. / Ar fi să uiți pe multă vreme / un cer vuind de gînduri, / cutreierat mereu / de astrul cutremurelor".

Ar fi cu totul eronat să definim această poezie prin discreție și eufemism. A gîndi moartea ca o „descălecare" în sensul vechi și prețios al cuvîntului, înseamnă a vrea să spui ceva despre o intrare în temei, în realitatea din care nici nu ne-am desprins pe de-a-ntregul, iar nu a voi să ocolești un adevăr. Dureroasă e aici cealaltă stare, semitrezia în care ne aflăm uneori, imaginîndu-ne călătorind frenetic. Ritmul esențial se află într-o mișcare de plămîn cosmic: „Cu spaimă se întîmplă că nu pot / să isprăvesc trezirea mea din vis / printre lumini atîrnă trupul meu / searbăd și gol precum un spînzurat. / Prea-ncet îmi vine sîngele pe urme / și nu mă umple cît ar trebui / el — ca o mînă blîndă ce nu are / degete-ntregi curgînd într-o mănușă. / Mă pierd prin respirare ca și cum / nări lacome cu aerul deodată / nevinovate mi-ar culege duhul". O lume fluidă, egală cu sine, o realitate fosforescentă, o îngenunchere în somnul realului, adică al identității cu ceea-ce-este, iată termeni care definesc trezia ca pe un coșmar dureros. Poezia care se naște într-o asemenea „claritate", este cel mai adesea excepțională: „Mă întorceam învingător pe mări / împins de vînt pe drumul către casă / somn greu dormind / nedezbrăcat de arme / și fierul care încă mă-nsoțea / corabia mult aplecase / Ghețarii pluteau ca o muche / de albă secure departe / nori boreali se-ntrupau / la judecata din urmă. / Pletele-mi duse pe valuri / piereau în lumina de frig / păsări odihnă suavă aveau / pe nările mele foșnind". Așa cum am mai spus, aveam de-a face în fond cu aceeași poemă, întreruptă de pauze pentru respirație, la fiecare ciclu imagistic. Citatul poate ține sub ochi, în continuare, această definiție, scăpată din raftul cu poeme al unui artist de demult: „Clar și singurătate draga mea / mă întîmpină și-ntr-una mi se pare / că străbătînd pădurile de sticlă / mă odihnesc la țărmul unui lac / mai limpede ca aerul în care / subțire clinchet dînd petale cad. / O barcă se apropie venind / din cer ca răsuflarea de ușoară / prin transparența ei de bunăvoie / privirilor se dăruie vîslașul / apoi vîslașul sprijinit de raze / în barcă se ridică și atunci / mă uit prin trupul lui și văd în zare / oh, draga mea, pădurile de sticlă...". Întemeierea lumii poetului este văzută ca un act inaugural, poetul a fost ales, a fost investit cu puterea cuvîntului viu, încărcat de **dynamis**: „Două aripi de poartă cîndva s-au deschis / eram tînăr pe-atunci ne-ncercat și prea crud / totuși nu m-am întors ci lăsînd / să mă-ntîmpine vestea am zis / și-am crezut: o mînă înaltă fără alegere / plantează făclii printre suflete / în același cerc tremurător de lumină / încinși vom sta de acum înainte / supuse pedepsei toate cuvintele / vor fi văzute pe buzele noastre arzînd...".

Aurel-Dragoș Munteanu

DEBUTURI ÎN ROMAN (II)

Ioan Dan Nicolescu

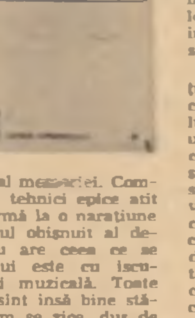

Aflat la [illegible] Ioan Dan Nicolescu [illegible] **Rana statuilor** [illegible] epice, [illegible] deocamdată, [illegible] solid articulată [illegible] fiind [illegible] de [illegible] fantastică în stilul Voiculescu. Un Voiculescu complicat însă în [illegible] deliberat cu proza de observație rece a faptelor de conștiință, într-o cronologie ruptă și reintregită în ritmul capricios al memoriei. Combinația, aparent imposibilă, de tehnici epice atît de diferite duce în cele din urmă la o narațiune originală, cu mult peste nivelul obișnuit al debuturilor. Ioan Dan Nicolescu are ceea ce se cheamă **scriitură**, limbajul lui este cu iscusință înflorat, fraza amplă și muzicală. Toate aceste calități **vechi** în proză sînt însă bine stăpînite, talentul nu se lasă, cum se zice, dus de condei, există de regulă în **Rana statuilor** o conștiință estetică trează care ordonează și supune limbajul la necesitățile ideii epice. Aceasta arată maturitate, simț artistic, cultură bine asimilată, în fine, voință de construcție într-o narațiune care, tematic, vrea să dea imaginea unei lumi și a unei tipologii specifice privind în oglinda unei memorii sfîșiate de istorie și de boală.

A privi existența prin acest unghi reprezintă un curaj, și curajul trimite la cîteva modele cunoscute. Ioan Dan Nicolescu alege, în fond, o convenție (convenția personajului **anormal** sau pus de viață într-o situație anormală) pentru a judeca o realitate bulversată de istorie și aburită de timp. Tehnica epică nu este, în sine, nici bună, nici rea, singura care decide este calitatea observației. Mulți prozatori complică sub influența lecturilor în chip inutil narațiunea, făcînd eroarea de a crede că a fi modern este totuna cu a distruge cronologia reală și a sparge schemele tipologice. Un roman care începe cu sfîrșitul istoriei nu este mai puțin convențional și lipsit de simțul actualității decît oricare altă narațiune ce nu iese din normele clasice ale genului dacă reflecția ce însoțește faptele nu spune ceva esențial, nou despre existența complexă a omului modern. Repet aceste idei cunoscute pentru a-l detașa pe autorul romanului **Rana statuilor** din categoria celor care fug de formele tradiționale ale narațiunii pentru a-și ascunde sărăcia observației și lipsa simțului epic. Bolboroseala de fraze dezarticulate în niște pagini ce cad ca frunzele dintr-un copac nevăzut nu constituie încă semnele modernității în proză. Mai trebuie și o idee mare care să lege aceste simboluri mărunte și să dea pieselor înșiruite pe covorul de fum al vieții un sens: sensul unei existențe umane.

Ioan Dan Nicolescu are și inteligența și simțul creației necesare pentru a sugera, din descrierea izolată a pieselor, existența mecanismului întreg. Cartea lui este, pînă la un punct, unitară și substanțială. Deschiderea epică este complicată și multă vreme nu știm cine narează și despre ce. Mai tîrziu, cînd fragmentele încep să indice o ordine, înțelegem că faptele epice vin în pagină așa cum vin în mintea unui om cu memoria încărcată și dereglată, într-o oarecare măsură, de o boală grea. Sam Melkievici, de profesie ziarist, își amintește, pe patul de spital, de copilăria și de lumea pe care a cunoscut-o. Limbajul epic se complică (confesiune în confesiune), apar indirect alte personaje-naratoare, alte unghiuri de a vedea aceleași fapte. Cititorul este obligat să le unifice și să le dea o semnificație. Semnificația vine după o lungă expunere de întîmplări fantastice și pitorești, fixate, geografic, într-o zonă care a dat pînă acum poeți și prozatori satirici: aceea a Ploieștilor. Din eforturile succesive ale unei memorii surescitate de boală și greu încercate de istorie, se configurează o tipologie. **Rana statuilor** face, în fond, istoria unei familii cu sînge încărcat (Melkievici) într-un decor de fapte colorate. În jurul ei se adună alt rînd de întîmplări, unele dintre ele memorabile. Firele istoriei sînt încîlcite și pentru a înțelege corect destinul familiei Melkievici trebuie să te întorci la paginile pe care le-ai parcurs pentru a reînnoda șirul pierdut odată cu intervenția altei istorii. Sam este urmașul unui paharnic scăpătat, ajuns în America și întors în țară, pentru a se căsători cu fata unui negustor bogat. Melkievici, fost haiduc sau complice de haiduci, stabilit în ținutul Ploieștilor, acolo unde prosperă o burghezie lacomă și întreprinzătoare. Mai limpede zis, Sam este fiul lui John Sandow (Ionică Săndulescu) și al Flaviei, fiica bătrînului Melkievici, acesta din urmă stăpînul absolut al unei familii ciudate, amenințate (se va vedea la urmă) de nebunie. Unit cu o femeie simplă, Sevasta, Melkievici are mulți copii, împreunați, la rîndul lor, cu oameni zănatici, roși de ambiții morbide. Mira, o fată, ia pe Ouănel, un grec șiret și neputincios și, devenită nevastă, Mira arată o insațiabilitate erotică ce amenință pe bărbații din cîteva sate din jur. O altă fată, Reta, căsătorită cu avocatul Joly Papunov, își terorizează bărbatul și-l înșală cu cine poate. Moare, mai tîrziu, strînsă de gît de mama ei, Sevasta, babă slabă de minte și poftitoare de dulcețuri. Fiica Retei, Josefina, rămîne nemăritată după ce, într-un delir al simțurilor, avusese parte de o tinerețe zbuciumată. Mătușa ei, Ralu, trăiește decenii de-a rîndul într-o cameră goală, fumează și-și construiește o lume imaginară. Un frate, Luca, fuge din casa Melkievicilor și, întors după oarecare vreme, începe să sape, într-o criză prelungită de demență, un tunel. Faptele năpraznice nu se opresc aici. Joly, ginerele, înnebunește și el cînd își pierde averea, și într-o scenă memorabilă îl vedem împușcînd la ospiciu caii care muriseră, în fapt, în timpul bombardamentului.

Lîngă șirul acestor întîmplări culese din viața unei familii în decădere există altele legate în chip mai realist de viața țărănească. Multe pagini duc, aici, spre fantastic. Excepțională este scena care înfățișează pe țăranul Duță atacat de o haită de lupi, urmată de alta, tot atît de profundă, scrisă în stil mitic al lui Voiculescu despre o lupoaică bătrînă ce ascultă de **marele lup alb**, arhetipul lupilor. Sînt paginile cele mai bune din roman, acelea ce dezvăluie calitățile remarcabile ale lui Ioan Dan Nicolescu.

Lîngă acest plan există în carte și altele, unele interesante, altele nu. Amănuntele care duc, mai departe, istoria Melkievicilor sînt în continuare sugestive și descoperă la Ioan Dan Nicolescu un simț remarcabil al grotescului, lîngă acela al fantasticului. Alte notații nu au consistența dinainte și cartea pierde din interes în partea a doua. Autorul introduce personaje noi și o istorie mai bine determinată social, însă narațiunea nu mai are tensiunea de la început. Biografia lui Virgil Hopodată, ca și aceea a lui Sam Melkievici după părăsirea familiei, arată o imaginație mai potolită și un simț de observație comun. Aflăm și pe acest plan cîteva personaje viabile (Cerusi, apoi Lila, fiul unui gropar și Florentina, fiica unei florărese, filozofi ce fac din nebunie o formă de inconformism), însă impresia generală este că romanul nu se desprinde, aici, prea mult de obișnuitele clișee ale prozei.

Rana statuilor arată, după părerea mea, un prozator cu mari posibilități, unul dintre cei mai importanți, probabil, apăruți în ultimii ani. El este, deocamdată, autorul unei cărți numai pe jumătate izbutite. Însă în ceea ce a izbutit, Ioan Dan Nicolescu este, realmente, excepțional.

Eugen Simion

atelier literar
poşta redacţiei

I. DIACONU: Cam „artificioasă", cum ziceţi, dar mai ales — cam peste tot — cam uscată şi rece. Lucrul cel mai bun pare să fie „De toamnă", mai vie, mai spontană. În schimb, „Rugăciune" şi „Ulciorul" (mai vechi ?) alunecă în dulceag şi banal. Căutaţi-vă, fireşte, mai departe, sperăm să găsiţi ceva frumos (păreţi un om cumsecade...).

M. CIORANU: Sînt confirmări (nu şi progrese deosebite) în unele pagini: „Idei", „Un adevăr", „Fata pădurarului", „La o masă curată".

I. ENACHI: Ceva mai bine, în „Cometele", „Mai mult al luminii". Dacă vi se pare, însă (mai rămîne să vă şi mîndriţi cu asta !...) că lucrurile merg, cum ziceţi, „chiar cu greşeli de ortografie", vă înşelaţi grav. Să sperăm că nu veţi observa prea tîrziu !

F. KOCSIS: Prea puţine lucruri demne de interes şi în „Micropoeme" şi în „Secvenţe". Nici în celelalte, de altfel, lucrurile nu stau mai bine (ceva în „Întuneric viu"). Sînteţi la o răscruce, se pare: trebuie să găsiţi drumul cel bun.

S. SOMEŞAN: Lucrurile rămîn mai mult în preajma compunerii naive, şcolăreşti, convenţionale. Cîteodată, însă, desenul simplu, curat, se apropie de poezie („Chin", „Fată la calculator"). Ar fi bine să nu vă grăbiţi.

C. SÂMBETEANU-TULCEA: Un început promiţător, în caligrafii simple, transparente (uneori pînă la rarefiere), curate: „Zi de poezie", „Acasă", „Brâncuşi", „Pace", „Melancolie", „Linişte", etc.

D. CERNESCU: Mai bună, „Scherzo". Cealaltă, deşi abordează o idee interesantă, nu reuşeşte s-o „aprindă".

E. SILVIU: Confecţie mimetică, „în dodii", care nu comunică şi nu sugerează nimic.

I. DOROCAN: Lucrurile merg spre o formulă confuză, tulbure, în care vorbele îşi pierd capacitatea de a transmite, iar textele rămîn într-un fel de transă incoerentă, inertă, opacă. Ceva mai bine, în „Dacă ştiţi careva", „Îl puteţi vedea".

IOAN PLEŞ: E mai bine, de data asta (un început de limpezire se poate vedea, mai ales în „Mona Lisa", „Metamorfoză", „Secetă", „Insultă nopţii"). Dar în „Balada ucigaşului" şi în altele şi mai ales în proză (aberantă, scrisă şi stîngaci) v-aţi dat din nou în petec ! Îndoielile din scrisoare sînt fireşti şi stimulatoare. Părerea noastră este, însă, că aveţi talent — dar trebuie să faceţi mai mult pentru a-l cultiva, „hrăni", pune în valoare (trebuie să citiţi mai mult, mai divers, să pătrundeţi mai adînc, mai intim, în substanţa, articulaţiile, tehnica marilor experienţe ale literaturii de azi şi de ieri; de asemeni, trebuie să vă ţineţi musai de şcoală şi să-i urcaţi, cu orice caznă şi sacrificii, toate treptele, pînă sus de tot — este ruşinos, inadmisibil, pentru un tînăr aspirant în meseria literelor, să scrie încă **i-mi, răspunde-ţi, sa** produs etc. !).

EUG. STĂNCULESCU: Compuneri relativ îngrijite, cu aer de „album" şi „jurnal intim", cu multe reminiscenţe de lectură şi, în general, cu mici excepţii, lipsite de freamăt liric. Pagini de nivel modest, în care semnele vocaţiei încă nu sînt prezente.

Felicia Cepăreanu, Lupuţan Gheorghe, Mihai Tandru, Ioan Rain, Godină Mircea, Popa Adrian, Piciu Octavian, N. Radu Veneanu, Vasile Malcovici, Căsăraru Georgeta, Dumitru Badulescu, M. Laureanu, Leon Lucian, Marian Gagu, I. Rimniceanu-Craiova, Iancu Gerun, L. Antic-Buc., Gh. Popa (Radu Popa), C. Slobozeanu, Smarandache Ion, X.Y.Z., Const. Munteanu, C. Urticeanu, Vişan Ionel, Dorobanţu S. Gica, Marcu Eugenia, Constanţa Popescu, Carmen Duvalma, Anton Popa Mariana, Lidana: Pagini de nivel modest.

Mircea Delamare, A. Buzincu (versuri şi proză). **Antoana M. Alexe, Ionaşcu Tăchiţă, Nestor Ioanid, Vlad Marius, Marian Morişena, T. Pîrvan, R. Pascale, Bubău Felix, Ioan Anda, V. Tarţa, R.S. Andrişan** (ceva, în „Idoli îndepărtaţi", „Ce gogoşi"). **Antin Irinela, Ion Craiova** (mai bună „Cheia"), **Botez Maria, St. I. Vlad, V. Vidrian, Florica Savu, Emmanuela** (pe viitor, texte dactilografiate), **Emil Georgius, G. Papp, Geo Sirelin, Mile Racus Uh, Paul Grădinaru, M. Ţelian, A. Albu, L.I. Valeriu, Ion Biriş, Ion Rinea, Bogdan Vasile Dan, I.O. Cneaz, Adrian Olah, Sandu Moldova:** Nimic nou !

Manuscrise neiscălite: „Vis", „Puritate", „Singur", „Amurgul", „Moment", etc.; „Zădărnicie", „Despre trecere", „Vîrste", „Clopote"; „Teama de gorun", „Legenda şarpelui", „Un subiect pentru o schiţă"; „Văduve", „Curgea un gînd", „Carpaţi", etc.; „Pasărea lumii", „Despre adevăr", Cîntec de seară", „Veniţi în lumină"; „Vatra ca o ţară", „Mîndria omului", „Ceafă de taur"; „Praful de pe tobă", „Viespea", „Dragoste pe nemîncate", „Pacea" etc.

Geo Dumitrescu

N.R. Manuscrisele nu se restituie.

Precum un crin...

Pămîntul acesta
greu de-atîtea legende,
aşa cum roua-i
grea
de transparenţă,
Ţara aceasta,
de la Dunăre revărsindu-se
în formă de
inimă,
e-n gîndul
şi sîngele meu
precum un crin
în sufletul
seminţei.

ION DRAGOŞ

Ţara

Ţara numai cu privirea se poate atinge
numai în vis poţi să-i mîngîi marginile
cîtă tandreţe
în visul spălînd picioarele ţării
olesei întru frumuseţe.

Ţara într-un ou se poate vedea
viaţă veşnică din ea desprinzîndu-se
rădăcină a tuturor, continuă mirare
în lucrurile curgătoare ca la început
de la mare la munte, de la munte la mare.

Numai luceafărul de dimineaţă senin
poate oglindi ţara, numai inima
poate bate pentru ţară, numai arzînd îl
poţi tulbura soarele verii
cîmpia de aur în sudoare şi unda
numai piatra, numai frunza.

VIVI ANGHEL

Cînd sîntem tineri

Cînd sîntem tineri, stăm ca într-o şa,
pe-un cal năprasnic, doritori de glorii,
cu fruntea sus, pe umeri cu o stea,
suind, ca din fîntîni şi din istorii.

Cu şoimi în păr, destinu-l făurim,
visăm jivine mari să ne aţîţe,
noaptea, în cerul înstelat suim,
lapte de aur sugem ca din ţîţe.

Puteri, curaj şi semeţie-avem,
cu zeii bem din cupe împreună
şi cînd pămîntul ţării îl veghem
poeţii vin şi-n ode ne adună.

EMIL GAVRILIU

Decebal

Pentru buna noastră lumină
capul lui
n-a vrut să fie purtat
viu
prin faţa senatorilor,
ci în pămînturile strămoşilor
s-a aşezat ca o piatră de temelie
istoriei.

IERONIM DIACONU

Numele

Lacul seacă
descriind pe maluri
o formă a luptei,
soarele cade în mil,
peştii orbesc printre trestii
tăcerea lor rămîne intactă
în numele noastre

Năzuinţele încrustate în cuvinte...
iarba ce se ridică
printre degetele luminii
iată dovezile
că eu şi străbunii mei
sîntem prizonierii aceluiaşi nume.

Cîte puţin, cîte puţin
pămîntul fără mişcarea din mine,
numele meu îmi ia
tinereţea la spinare
şi o cară
dincolo de orizont

Nume,
victorie unde se însumează
paşii veacurilor şi ai patriei
în tine pulsează
sîngele meu viitor.

V. PETRESCU MĂRGEAN

La Eminescu

Inima mea — odaie de mire —
e îmbrăcată în floare de tei
blînd aşteptarea urcă în glasul
de fluier cu turma de miei

va veni noaptea tîrziu cu
umbră de plopi căzută pe mînă
şi în drum spre cuvînt peste loc
vei auzi pleoapa un dor cum îngînă

pădurea e îmbătată de iubire şi vis
noaptea are ochi de argint
luceferii vin aprinşi pe pămînt
şi clipele fără rostire mă mint

D. BORCEA

Mînjii

Întotdeauna cînd o stea cade
înfigîndu-se-n ape şi explodează undeva
dedesupt;
ies ţăranii cu inimi de fulger furînd mînjii
de lîngă iepele pămîntului,
mînjii ce n-au învăţat încă să necheze,
să păşească,
mînjii ce încă lapte n-au supt,
mînjii cu privire omenească
şi-i învaţă nu pasul pe pămînt,
ci pasul pe aer,
nu nechezatul a galop, ci nechezatul
a zbor,
o, mînjii aceştia crescînd vor purta pe
spinare
nu un călăreţ, ci un popor...

Mînjii aceştia sînt ascunşi apoi la
subţiorile calde ale ţării
să aştepte, să bată pămîntul pe loc,
să necheze
în inimile noastre ca o vîlvătaie de foc
care ţine privirile şi minţile mereu treze,
o doamne, cum apar, odată clipa sosită,
din pupilele noastre ies bături nechezînd
din inimi copite, aripi din gură,
din rana de glonte, din cenuşă,
din pruncul ţipînd, din înjurătură,
o, doamne, ţara-i o herghelie dezlănţuită, —
în văzduh,
în ape,
degeaba cei veniţi cu gînd duşmănos
se ascund,
hergheliile ţării trec în galop
şi ele-s fără margini, fără
început şi sfîrşit.

TEODOR PURICE

ÎN CINSTEA CONFERINŢEI NAŢIONALE A PARTIDULUI
ŞI CELEI DE-A XXX-A ANIVERSĂRI A REPUBLICII

cenaclul revistei «luceafărul»

REVERBERAŢIA POEZIEI...

Din iniţiativa revistei, şi în continuarea tradiţiei, ei, membrii Cenaclului revistei „Luceafărul" şi-au reluat seria întîlnirilor literar-artistice.

Întîlnirea de sîmbătă 26 noiembrie 1977, s-a desfăşurat în sala Căminului cultural din Homoriciu, comuna Izvoarele, judeţul Prahova. Membrii Cenaclului „Luceafărul" au fost oaspeţii locuitorilor mai tineri şi mai vîrstnici, pionieri sau membrii cooperatori, părinţi, cadre didactice, oameni ai muncii din Homoriciu, care au umplut pînă la refuz sala.

Primirea călduroasă a mesagerilor poeziei de astăzi a fost cu atît mai semnificativă cu cît ea a fost o manifestare de sinceritate şi spontaneitate a gazdelor, între care mulţi pionieri, mulţi elevi ai şcolii din comună. Ei, oamenii de mîine, au înconjurat azi ca prieteni ai poeziei pe făuritorii ei, poeţii Ion Horea, Nicolae Dragoş, George Chirilă, Daniela Crăsnaru, Profira Mihăilescu şi Conelia Djigola.

Ţinută cu cîteva zile înaintea festivităţii de înmînare a premiilor Uniunii Scriitorilor din R.S. România pe anul 1976, întîlnirea literar-artistică a avut prilejul de a-l prezenta cu anticipaţie în faţa cîtorva cititori şi iubitori de poezie, pe unul dintre premiaţi, distinsul poet Ion Horea, al cărui volum **Măslinul lui Platon** vorbeşte încă o dată despre delicateţea lirismului său, despre marca talentului său poetic recunoscut. Aflîndu-se în faţa unui auditoriu atît de receptiv, atît de fraged şi dornic să cunoască cît mai mult, Ion Horea a oferit un mic recital liric, un moment de poezie clasică, prevalîndu-se mai întîi nu de versurile proprii ci de cele ale marilor înaintaşi. Este un gest de nobil omagiu, de mare iubire şi sensibilitate îndreptate către arta maeştrilor poeziei româneşti — Eminescu, Blaga, Bacovia, Arghezi — izvorît din gîndul şi inima unui poet adevărat.

Alături de oaspeţi, de poezia lor, s-au produs poeţi locali, care şi-au citit cu emoţie versurile. Au fost, de asemenea, şi două lecturi de proză — semnate, în primul rînd, de talentul scriitorului Mircea Palaghiu, directorul Şcolii generale din Homoriciu.

Ne bucură ca, de fiecare dată, cînd ne oprim, pentru o clipă într-o comună, într-un sat, în diferite întreprinderi să întîlnim oameni cu chipurile preocupate, absorbite, deşi adumbrite de oboseala adunată de munca de peste zi, dar alungată pentru cîteva ceasuri, aici în mijlocul nostru, alături de noi.

La reuşita întîlnirii, la întregirea atmosferei călduroase a contribuit recitalul îngrijit alcătuit al lui Benedict Popescu. Iubitor al poeziei noastre contemporane, Benedict Popescu şi-a structurat astfel repertoriul încît versuri semnate de Magda Isanos, Octavian Goga, Eugen Jebeleanu ş.a. şi-au găsit reverberaţia muzicală atît în glasul şi „orchestra" truverului, cît şi în mijlocul celor ce-l ascultau. Muzica a fost, de astă dată, inspirat însoţită de proiecţii de diapozitive ce înfăţişau, fie minunatele desene-picturi ale copiilor din Vultureşti, sau ale tinerilor graficieni Raluca Grigorcea şi Sabin Ştefănuţă, fie imagini pitoreşti culese din satul natal.

Sperăm că iubitorii de poezie de la Homoriciu să aibă memoria marcată nu numai cu stelele şi seninul nopţii ce a învăluit satul ci şi cu gestul aplecării pleoapelor către pagina scrisă, către versurile închinate lor — oamenilor.

Reporter

DIN „CARTEA CU PRIETENI"

Gheorghe Pituţ

Stea fixă în pămîntul Transilvaniei, Gheorghe Pituţ rămîne vecinul meu de masă înnoptată. Vecini de asemeni, în visul moale ce-l naşte lenea visînd că o gondolă a intrat pe Rin, pe Vistula sau pe Dunăre, avînd drept felinar ritul de porc mistreţ al unei nopţi din Evul mediu, cu toate cîrciumile deschise: „De s-ar clădi pe cînd le nărui / trupul şi sufletul oricărui / o, spirit, ţi-ai salva declinul / frate cu aurul şi vinul; / cunoşti că trupu-i o cîntare / a sufletului cînd răsare, / iar sufletul e o nălucă / a trupului, dacă se culcă...".

Pituţ se defineşte lacom de fructe şi de dropii. Fost pădurar în munţii Apuseni, acei munţi ai României care, fiecare în parte, seamănă cu un bot de zimbru, a învăţat acolo că depărtarea înveleşte cu lespezi dorinţa deşartă de mărime şi că ochii frumoşi sînt totdeauna îndărătul timpului: „...vei fi bogat ca un sărac, / în linişte şi visare / la cuibul puilor de sare."

Închid ochii ca să mi-l închipui pădurar cu arma pe umăr şi văd un migdal cu picioarele într-un pîrîu şi gîndul suit în vîrf de brad. Cine vrea să-l aibă pe viaţă la mînă cu ceva, să-i întindă mîna ca prieten. Noi, cei care ne numim poeţi, scriind, sîntem ceea ce mai rămîne de scris şi nu încape în sufletul paginii. Pe această linie, Pituţ e unul din puţinii jucători la roata norocului, pe care-o învîrte cu o zvîcnire din deget destinul, ursit să piardă şi să plătească şi pagubele altora, inclusiv fulgii lipsă de pe spinarea, aripile şi luminările serafimilor: „Ce-aş mai putea afla în re / decît bolnava curgere / a tuturor la locul lor / sub mari ciuperci de cositor / Mai bine-i să mă-ntind pe străzi cînd nu sînt greve, nici parăzi / cînd fata favebunt în zori / vor trece marii călători / din veacul celălalt senin / prin arcul de triumf latin, / mulţimile cum numa-n vis / cînd curg din iad în paradis / se vor trezi şi aduna / în calea lor, deasupra mea"

Născut în carnea de crin a Transilvaniei, unde în fiecare clipă răsare o fîntînă plină de roadele pămîntului, iar copiii învaţă de la părinţi că steaua polară e capul lui Decebal deasupra Romei, Pituţ a trecut prin şcoala latină şi şcoala germană, ca să afle, în a doua parte a vieţii, de la fetiţa lui, Barbara, că „o idee este dacă vrei să faci ceva şi spui cu gura..." Drept pentru care zice: „Puterea este fruct divin, / cine apucă să o guste / e-asemeni celor ce beau vin /în cer la cramele auguste. / Iar tot mai bine-i om umil / să sapi ori să topeşti metal / să creşti pe rînd cîte-un copil / curat sub cerul social..."

Săptămîna trecută, mi-a bătut în geamul casei de la Mogoşoaia, la ceasul cînd se risipesc zorii, şi mi-a arătat o pîine rotundă din care ieşeau aburi. Ningea şi el mi-a zis: vino afară, să mîncăm pîine caldă şi să privim cum ninge peste griul răsărit. Am ieşit şi am mîncat împreună toată pîinea. Doi vecini de ninsoare. Doi vecini de grîu răsărit. Tăceam. Şi sînt convins că el auzea cum departe, în munţii Apuseni „...codrii murmură în vis şi cîntă / că eternitatea lor e sfîntă".

Fănuş Neagu

INSTANTANEE

Tudor Arghezi
„cuvîntilist şi crucişolog"

Într-o bună zi — sînt mulţi ani de atunci — coboram în subsolul clădirii ziarelor Adevărul *şi* Dimineaţa, *să încasez onorariul pentru cronica mea literară. La o masă, ce să văd ? Flancat de un tînăr, maestrul, căruia nu-i plăcea să i se spună „maestre", scria şi semna dedicaţii după o listă de iluştri necunoscuţi ce-i era prezentată de partenerul său. Acesta nu era altul decît N. Gh. Popescu-Rebus, directorul revistei cu acelaşi nume* (Rebus !), *care-l găsise pe cel mai inventiv dintre poeţii noştri, să întindă capcane lexicale abonaţilor ei. Edificîndu-mă asupra acestei noi creaţii argheziene, am revendicat şi eu un exemplar, cu dedicaţie, fireşte. Maestrul s-a executat fără a crîcni şi mi-a scris următoarele cuvinte pe cărţulia de una sută una pagini cu titlul* T. Arghezi, Cuvinte potrivite şi... încrucişate. 1934. *Editura „Adevărul", Bucureşti, str. Const. Mille 7-11:*

„Domnului
Şerban Cioculescu
cu ruşine
T. Arghezi
26 Ianuar 1934
Bucureşti"

Într-o spirituală Prefaţă, *marele poet se declara învăţăcelul literar al unui oarecare Nicolae Barzon ! „actual tarator la vama Constanţa", fecior de bani gata, care se purta „mai frumos îmbrăcat decît Radu Rosetti". Mai departe, povestea cum a ajuns, mai cu voie, mai în silă, „cuvîntilist şi crucişolog" (ezitînd între cei doi termeni !). De fapt, ruptoarea o făcuse strălucitul umorist francez Tristan Barnard, care „se pretase" aceleiaşi exigenţe inedite, a împrumutării unui nume ilustru, asociat trebii profesionale a rebusistului. Cu infinitele lui resurse verbale, Arghezi s-a echitat de minune, găsind metafore inedite pentru noţiuni curente sau circumlocuţiuni dintre cele mai derutante.*

Voi da cîteva exemple.

Pentru opal:
„A căzut în inel un strop de iurt din ciutura lunii".

Puful:
„Mătase smulsă de vie".

Efervescenţa:
„Furtună într-un pahar cu apă".

Bacanta:
„Muscă beţivă cu cercei".

Triluri:
„Gargare vocale".

Ananas:
„Pepene cu solzi".

Vis:
„Viaţă cu ochii închişi".

O gratuită ironie la adresa fostului primar general Dem. I. Dobrescu (a lăsat frumoase amintiri edilitare, în folosul cartierelor populare năpăstuite !):
„Mic predecesor al marelui Dobrescu".

Dezlegarea:
„Bucur" (ciobanul, legendarul ctitor al Capitalei noastre).

Din sarcasmul faţă de politicianism, pentru oportunism:
„Tatăl Nostru politic".

Pentru că Minulescu a scris „Romanţe pentru mai tîrziu", numele lui e sugerat prin eufemismul:
„Poet român la timpul viitor".

Ca un nou Stan Păţitul, închei cu dezlegarea noţiunii tabu:
„Pe româneşte: vezi de altul".

A zis şi şi-a mîntuit sufletul.

Şerban Cioculescu

TINERI ACTORI

Florian Pittiş

De neînchipuit, chiar peste o sută de ani, Pittiş, actor bătrîn; prea a fost, este şi va fi un copil teribil al teatrului românesc. Copil teribil, adică imprevizibil. Singura fidelitate a sa este căutarea, fuga de scleroză, de întruchiparea îngheţată, încremenită.

Bufon shakespearean sau recitînd versuri maiakovskiene, intrece, depăşeşte măsura: liber de orice constrîngere, e delirant, spasmodic, excesiv, frenetic. Gluma sau imprecaţia explodează, străfulgerînd. Bufonul din „A 12-a noapte" e un iconoclast într-o lume fanatică, intolerantă, el discută, pune întrebări, tulbură sufletele pentru că instinctiv se abate de la regulă. Şi totuşi nu este un învingător. Mai curînd suportă destinul decît i se supune. Insolenţa sa aparţine disperării, poartă într-însul propriul infern, pe care il acceptă din lipsa a altceva mai bun sau mai rău.

Rîsul, jocul, dăruirea de sine totală în orice rol devine la Pittiş o sărbătoare subversivă. Nu din cauza vocii, o voce ţîşnită din adîncuri, arzătoare, gravă, ascuţită, stridentă, supranaturală — bucurie a surzilor. Nu din cauza trupului — argint viu, trup de mim sau acrobat, executînd cu uşurinţă mişcări ce capătă o încărcătură metafizică, o dramaturgie optică a dansului. Nu din cauza gesturilor agresive, aproape erotice, cînd ai impresia că loveşte, izbeşte, disecă, denunţă, dinamitează.

Cea vinovată e mai ales privirea. O privire talentată şi autoritară, răzvrătită, de o electricitate rece, care subsumă toate modalităţile sale de exprimare pentru ca, jucînd în Feydeau sau Mazilu, să ne ofere un festival al ipocriziei, batjocura să devină patetică, să-şi strige cu haz acid oroarea de sine şi de personaje în preajma cărora nu poţi fi tu însuţi, pentru care adevărul e totdeauna mascat.

Pittiş e atît de copil teribil în teatru încît demonstrează că poate juca roluri ce par a fi potrivnice spiritului său năbădăios. Ultima performanţă e Radu cel Frumos din „Răceala" lui Sorescu, unde e tot timpul calm, de un calm ameţitor, suveran, aproape înţelept, unde ştie să exprime o ură cordială, frăţească, a laşului ce apără curajul devenind autorul sclaviei sale pentru că o cheamă şi o acceptă, trăind fără trecut, fără prezent, fără viitor.

Pittiş scapă mereu din plasa certitudinilor şi cu brutalitate lirică înalţă un cîntec dinamismului schimbării.

Ion Mihăileanu

ROLURI INTERPRETATE: Băiatul — „Transplantarea inimii necunoscute", Camille Chandebisse — „Puricele în ureche", Licheaua intirziată — „Aceşti nebuni făţarnici", Valentin — „Valentin şi Valentina", Bufonul — „A 12-a noapte", Leicester şi Alençon — „Elisabeta I-a". Alioşa — „Azilul de noapte", Traian — „Titanic vals", Edmond — „Lungul drum al zilei către noapte", Radu cel Frumos — „Răceala".

SPORT

Din viaţa naţionalei de fotbal

● Campionatul de fotbal s-a încheiat cu o lideră neprevăzută. **A.S.A.** merită locul din frunte, ca şi **F.C. Argeş.** Mai discutabile sînt alte poziţii. **Universitatea Craiova** merge în jos într-un fel pe care-l prevăzusem şi dacă e de urmărit starea fotbalului nostru la nivel de echipă să privim **Universitatea Craiova.** Cu un lot foarte bun echipa face jocuri mediocre şi nu poate ieşi din impasul lipsei de coeziune.

Criticile aduse fotbalului nostru sînt în mare parte îndreptăţite. Dar şi critica pentru a fi utilă trebuie să aibă măsura lucrurilor. S-au spus multe lucruri ştiute, dar n-am văzut propriu-zis o analiză a situaţiei. De cînd se află în criză echipa României ? Ce rezultate a avut şi în ce condiţii ? Sînt ele cauza unor persoane sau sînt pricinuite de mai mulţi factori ? A înşira abaterile fotbaliştilor nu înseamnă a elucida chestiunea. Abaterile amintite sînt efecte şi nu cauze. Ele nu pot fi eliminate decît mergînd la rădăcina lucrurilor. Asta cred că a lipsit din discuţiile purtate în ultimul timp în jurul fotbalului românesc şi al fotbaliştilor lui.

Un cîştig s-a înregistrat totuşi. Nimeni nu s-a oprit retrospectiv asupra meciurilor făcute de naţionala noastră în ultimul timp pentru a extrage cîteva caracteristici care sînt noi. Începem micul nostru bilanţ de la meciul cu Ungaria din Campionatul european, calificări pierdute la Belgrad într-al treilea meci cu 2—1. Echipa pornea acolo ca favorită şi n-a reuşit să-şi fructifice şansa. De ce ? În calificările pentru mondialele de la München echipa României pornea favorită înaintea R.D.G.-ului fără a reuşi calificarea. După cum favorită era echipa României şi în faţa olimpicilor danezi la care a pierdut ruşinos. Şi aşa mai departe. Ce se întîmplă totuşi aici ?

Evident este că echipa a cîştigat un loc mai bun decît înainte în cota fotbalului european. Ea nu mai este o echipă neglijată, ci o echipă temută. Rolul ei în grupele de calificare a crescut mult. Selecţionata noastră de fotbal nu mai este o victimă sigură a preliminariilor. Ea contează în disputa din grupe mai mult decît înainte. Calitatea jocului e indiscutabil alta. Despre absenţa oricărei urme de progres nu se poate deci vorbi. Victoria în faţa Cehoslovaciei în turneul din Maroc nu este chiar atît de inexpresivă. Mai rău se descurcă naţionala noastră în turneele cu miză mare, la competiţiile de tradiţie şi anvergură, în care confruntarea e complexă şi adesea dură. Am mai adăuga că a apărut şi un lucru cu totul nou al naţionalei noastre de fotbal: complexul de superioritate faţă de echipele de mîna a doua ceea ce a costat-o adesea în întîlnirile directe. Urmarea este o nesigură conştiinţă de sine a jucătorilor, care pierd simţul valorii lor.

Fără a fi în elita fotbalului european, fotbaliştii noştri au făcut demonstraţia unor frumoase calităţi. Vrem să remarcăm aici şi faptul că echipa noastră s-a dovedit capabilă să joace contra golaverajului şi asta e poate cea mai mare noutate din viaţa naţionalei noastre de fotbal. Ea a intrat în competiţie cu partenerele ei de grupă adesea, indirect, prin numărul de goluri marcate. Dacă înainte vreme se punea doar problema victoriei, acum s-a pus adesea problema victoriei la scor. Nu întotdeauna cînd trebuia. Nu era cazul de pildă în faţa Iugoslaviei la Bucureşti, dat fiind jocul tăios al adversarilor noştri. Dar o trăsătură nouă a echipei a apărut. Ceea ce rămîne de clarificat este totuşi evoluţia extrem de contradictorie a acestei naţionale care poate să facă fotbal excelent uneori, iar alteori unul execrabil, care se comportă foarte bine în meciurile amicale, dar cedează pasul în competiţia oficială.

Aria întîlnirilor internaţionale rămîne totuşi insuficientă faţă de pretenţiile pe care le avem firesc faţă de această naţională. Cu jocuri amicale în Iran, Irak, Kuweit etc. nu se edifică o echipă. Naţionala de fotbal a României întîlneşte prea puţine echipe bune de fotbal din prima elită a fotbalului european. Întîlnirile cu R.F.G. au rămas o frumoasă amintire. La fel cele cu Anglia. Cele cu Italia sînt la fel de sporadice. În genere, programul de mare angajament al naţionalei noastre este numai cel din calificări. În afara lui rareori întîlnirile internaţionale aduc în faţa fotbaliştilor români echipe de marcă. Prea rare sînt şi întîlnirile amicale cu echipa Iugoslaviei sau cu echipa Poloniei. În jurul nostru se joacă adesea un fotbal de clasă, dar calendarul nostru nu încorporează meciuri cu echipe cum sînt cele ale Poloniei, U.R.S.S., Iugoslaviei, Austriei (acum în revenire). O mai mare frecvenţă a întîlnirilor dificile cu adversari de marcă cu echipe vecine nouă, rămîn un deziderat important pentru fotbalul nostru. Nu este vorba numai de palmares dar şi de cunoaşterea adversarului. Cu atît mai mult cu cît între fotbalul Europei de răsărit şi cel occidental începe să apară un decalaj important. Dacă vom urmări echipele calificate la mondiale vom vedea că ele aparţin mai ales fotbalului profesionist occidental şi mai puţin echipelor ţărilor socialiste. Nici cupele europene de fotbal nu arată altfel. Este o chestiune peste care nu putem trece prea uşor cu vederea. Situaţia naţionalei noastre nu este singulară. Calificări similare au pierdut şi alte competitoare cu pretenţii.

Discobol

CONFERINȚA NAȚIONALĂ A PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

În numele idealurilor supreme ale umanității

„Afirmăm de la înalta tribună a Conferinței Naționale hotărîrea fermă a României socialiste de a contribui și în viitor la întărirea colaborării și solidarității cu toate forțele progresiste, cu toate popoarele lumii, de a contribui neabătut la politica de pace, la crearea unei lumi mai drepte și mai bune, la instaurarea păcii pe planeta noastră".

NICOLAE CEAUȘESCU

Limbajul rațiunii

Un strălucit demers în contemporaneitatea noastră imediată, Raportul prezentat de secretarul general al partidului ne oferă și o imagine de ansamblu, grăitoare, asupra lumii în care trăim ca și asupra sensurilor și datoriilor vieții în rezonanță cu însăși ideea de progres și civilizație. O privire adîncă și limpede în universul lucrurilor care-și reclamă ele însele o nouă ordine, în interesul păcii și umanității. Viața internațională, starea de spirit a lumii ca și cursul evenimentelor au confirmat, rînd pe rînd, aprecierile și orientările stabilite de Congresul al XI-lea al partidului, poziția activă a României, preocupările statornice, deosebite, ale partidului și statului nostru pentru ca înțelegerea și cooperarea între popoare să dobîndească un nou spirit, cel al echității, al încrederii și respectului care să prezideze inima și gîndurile oamenilor și să se înscrie ca un capitol nou, fundamental, în cronica acestui ultim sfert de secol.

Pămîntul, în rotirea sa, se izbește adeseori de arme, apasă cu uriașe depozite de pulbere gata să se aprindă. Antagonisme și crize, seisme politice și sociale scutură cînd și cînd viața planetei. Prin vocea sa cea mai autorizată, România și-a spus și își spune răspicat cuvîntul său de grijă și datorie față de umanitate, înțelegînd să nu înceteze nici o clipă construcția vastă la care participă, și-n arhitectura căreia se pot distinge liniile înseși ale cugetului și acțiunii sale revoluționare. Ca de atîtea ori pînă acum, și pretutindeni unde a fost nevoie, de la contactul viu, nemijlocit, cu istoria și civilizația altor popoare, în organisme și foruri internaționale ca și aici, acasă, unde ne primim oaspeții și cunoaștem să-i găzduim. Se arată astfel ce înseamnă pacea și libertatea pentru un popor, independența și suveranitatea sa. De aici și acea neîntreruptă putere de a vedea mereu mai departe și a ști ce se întîmplă. O mărturie categorică pentru aceasta — aprecierea exactă a situației actuale, ca și a luptei care trebuie să se poarte pentru salvgardarea prezentului și viitorului lumii, conștiința pe care o reclamă această luptă, puterea ei limpede, mereu trezită. E, neîndoielnic, un merit să acționezi permanent pentru aceasta și să rostești adevărurile care trebuiesc apărate și consolidate mereu. Forțele înaintate, progresiste, ale lumii sînt chemate să-și unească rîndurile și să acționeze pentru edificarea păcii, a colaborării și încrederii, pentru eliminarea oricărui focar de război și agresiune, pentru instaurarea unui nou climat de ordine și înțelegere. Este aceasta însăși consecvența noastră reală, este dialectica însăși a politicii noastre esențiale. O politică de prietenie și colaborare cu toate statele socialiste, de întărire a solidarității lor, în lupta pentru progres, civilizație și pace, o politică de amplificare continuă a relațiilor cu toate statele, pe baza deplinei egalități în drepturi, în temeiul respectului, al independenței și suveranității, al neamestecului în treburile interne, precum și al avantajului reciproc. O politică vie, acționînd mereu pe drumul lung și greu al păcii, legăturile dintre țări și popoare trebuind să cunoască nu un limbaj al armelor, ci pe acela al raționalului, al bunei și inconfundabilei umanități. În întreagă această uriașă operă, România, așa cum afirma secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, își va aduce o contribuție și mai activă, nu va înceta să trudească și să ajute la înălțarea unei lumi fără arme și fără războaie, considerînd că aceasta este o necesitate vitală a întregii oameniri, o misiune istorică, proprie socialismului. Ecourile unui asemenea amplu și stăruitor demers nu vor înceta, desigur, să se audă. Nu există mai multe variante ale păcii, spiritul ei este indivizibil. Un sunet mereu cald și distinct îl se adaugă din iubirea noastră de țară, ca și din tot ce visăm și înfăptuim.

A. I. Zăinescu

Actualitatea unui mesaj al istoriei

Cine urmărește desfășurările mari ale istoriei mondiale a ultimelor decenii încercînd să înțeleagă caracterul pozițiilor diferite ale statelor și națiunilor care prin acțiunea lor nemijlocită au contribuit la definirea peisajului politic internațional, nu lipsit de frămîntări, traversat în acești ani, cine încearcă să descifreze în mozaicul acestor poziții pe acelea ce exprimă o tendință esențialmente pozitivă, în deplină concordanță cu necesitățile stringente de rezolvare a marilor probleme cu care se confruntă umanitatea, acela nu poate în nici un mod să ignore contribuția originală a României socialiste la precizarea unor raporturi de tip nou între popoarele lumii.

Ar trebui, desigur, ca înainte să enunțăm esența acestei poziții, să încercăm să le prezizăm rădăcinile istorice. Însă noi, cei ce trăim în această țară, cunoaștem mai bine decît oricine vicisitudinile pe care a trebuit să le înfrunte poporul nostru, nu timp de secole ci timp de milenii. Aflați la o mare răscruce de vînturi a istoriei, într-un punctum dolens unde s-au confruntat civilizațiile, nu totdeauna în dorința de a se stimula unele pe altele, ba chiar dimpotrivă, poporul nostru a asimilat organic învățămintele desprinse din lecții cutremurătoare. Existența lui a fost de nenumărate ori în pericol: invazii grave l-au amenințat cu exterminarea: expansiuni ale imperiilor i-au pus în pericol identitatea pe care a luptat cu îndîrjire să și-o mențină; voința unora ce și-au imaginat că lumea poate fi condusă la infinit cu spada s-a pus de-a curmezișul dorinței sale de unitate. Teritoriul României a fost în decursul secolelor teatru de lupta pentru libertate, teatru de luptă între marile puteri ce își disputau supremația în această parte a Europei, teatru al luptei pentru cucerirea independenței și realizarea unității naționale. În toate aceste secole anii de pace

Sebin Bălțoiu: „Alegorie"

au fost puțini, ceea ce a avut, firește, urmări asupra țării. În lumea contemporană poporul român a luptat cu convingerea că fără libertate și independență nu se poate construi, că absența păcii este preludiul tragediilor. Această experiență a împărtășit-o cu o forță impresionantă țara noastră tuturor națiunilor. În cei treizeci și doi de ani de pace de cînd de destinele României se îngrijește partidul comunist — ani ce echivalează poate cu cea mai lungă perioadă de liniște cunoscută vreodată pe aceste meleaguri — învățămintele extrase de propriul nostru popor din propria lui istorie s-au constituit într-un veritabil cod de comportare în relațiile cu alte state. Pentru țările pe care le-a cuceri independența națională, voința de independență a României a fost, în multe cazuri, un exemplu de urmat. Pentru aceste țări și nu numai pentru ele, ci pentru toate acelea ale căror guverne și popoare au înțeles că libertatea, pacea și bunăstarea sînt indivizibile, politica externă a României poate servi și chiar servește drept exemplu de urmat. În mijlocul conflictelor și animozităților ce pun în pericol nu arareori liniștea și existența însăși a omenirii, țara noastră s-a făcut purtătoarea unui nobil mesaj de respect și înțelegere reciprocă. Reafirmarea cu claritate de către secretarul general al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu, de la înalta tribună a Conferinței Naționale, a voinței neabătute de pace drept principiu coordonator al activității politicii externe a partidului și statului nostru, are semnificația reîntăririi unei linii de conduită cu care țara noastră a fost și va rămîne pe deplin consecventă. Înlăturarea forței și amenințării cu forța în relațiile dintre state, instaurarea unui climat de liniște și siguranță sînt astăzi imperios necesare. Ideea că civilizația trebuie să triumfe în numele păcii este o idee generoasă izvorîtă dintr-o înțelepciune întemeiată pe o îndelungată experiență colectivă. Istoria noastră însăși se reflectă în ea ca într-o oglindă convexă, dinspre trecut către viitor.

Grigore Arbore

Pacea, un nobil țel al culturii

Nu spunem o noutate amintind că, dintotdeauna, cuibul culturii a fost pacea, că roadele puternice ale artelor, ale simțirii și gîndirii omului în vremi de liniște s-au plămădit și cules. Nu-i cituși de puțin o noutate această afirmație, de atîta vreme atît de actuală. Cînd vorbesc armele, muzele tac, spuneau anticii, și tăcerea lor izvora dintr-o tragică experiență umană; tragică și veche lunga istorie a omenirii fiind, din păcate, și o lungă istorie a războaielor, a împărțirii și reîmpărțirii și răsimpărțirii lumii pe măsură ce era cunoscută. Mersul omului spre desăvîrșire, calea perfecționării sale a fost mereu încetinit ori deturnat vremelnic de cumplita stihie a războaielor. Fabuloase sînt rezultatele unei cît de sumare adunări a ceea ce ar fi avut de cîștigat omenirea dacă dezvoltarea ei n-ar fi fost furată de aceste flageluri! Ce forțe imense, prielnice n-ar fi făcut omul unui om și mai uman!

La această meditație ne îndeamnă, astăzi, lucida și profund responsabila analiză a vieții internaționale, făcută de Conferința Națională a P.C.R., mesajul vibrant de pace al unui pașnic și harnic popor pe care-l trimite lumii acest eveniment.

În optimismul concluziilor de a trăi într-o lume cu preponderență a forțelor progresiste, își face loc rostirea gravă a pericolelor care pîndesc astăzi pacea. Pericolele războiului al cărui mobil rămîne aceleași de veacuri: însușirea prin forță a bunurilor unor state de către alte state. „Se poate spune că, după cel de-al doilea război mondial, pentru prima dată asistăm la intensificarea puternică a luptei pentru o nouă împărțire a lumii, a zonelor de influență, pentru cîștigarea de noi poziții dominante de către diferite state și grupări de state". Această dramatică imagine a vieții internaționale, documentele Conferinței Naționale a P.C.R. o pun ca un memento în fața lumii, alăturîndu-i bogăția de inițiative și idei ale României pentru salvgardarea păcii, pentru transpunerea „declarațiilor de bune intenții" privind excluderea războaielor dintre mijloacele soluționării problemelor litigioase. În fapte, în acțiuni concrete și eficace menite a bara calea conflagrațiilor. Este un semnal pe deplin justificat, o nimire francă a lucrurilor, o dezvăluire pilduitoare a adevărului îngrozitor că „în timp ce se discută despre dezarmare, din păcate, asistăm la o intensificare a cursei înarmărilor, la creșterea cheltuielilor militare".

Este aceasta o fatalitate? Răspunsul dat de întreaga istorie a României moderne este categoric negativ. Constituie problema păcii și a războiului o atribuție exclusiv a celor „mari și puternici"? Răspunsul dat de istoria noastră este negativ. Pacea se află în mîinile tuturor popoarelor, fie ele mai mult sau mai puțin numeroase, iată un adevăr viu pe care constant, optimist, politica externă de azi a României îl afirmă pretutindeni. Iată un adevăr întocmit pe lecțiile istoriei, pe apelurile la vigilență pe care cultura, creația umană l-au evidențiat de atîta timp.

Nu poate fi ideal mai generos pentru cultură decît a sădi în oameni dorința de a se apropia unii de alții, încrederea, noblețea gîndului și marile virtuți care-l situează pe om la înălțimea menirii sale de mîndru stăpîn al planetei. Apare, în acest spirit al păcii promovat de țara noastră străveche și nouă, cu atît mai stringentă și splendidă menirea scriitorului și scrisului de a se opune violenței, obscurantismului în gîndire și simțire, brutalității, setei de putere asupra omului, inegalităților dintre oameni; de a vesteji inechitatea, de a ține trează conștiința că progresul colectiv impune aportul fiecărei națiuni, fiecărui individ. N-am fost niciodată orgoliosi campioni ai păcii, grăbiți a dobîndi succese de onoare. Munca pentru pace a României a fost și este laborioasă, cinstită și măsurîndu-se în roade concrete pozitiv. Este solia sobră pe care o trimit lumii și evenimentele politice care marchează istoria României în aceste zile.

Platon Pardău

revista străină

● **EDITURA „EUROPA"** din Budapesta cunoaște un mare prestigiu datorită efortului său de popularizare a literaturii străine în Republica Populară Ungară. Ultima apariție de rezonanță este „Pan Tadeus", celebrul poem al poetului romantic Mizkiewicz, în traducerea lui Gyorgy Rónay, care s-a epuizat într-un timp record și a cîștigat sufragiile criticii budapestane.

● **PRIMUL VOLUM** al **Caietelor de închisoare**, cum au fost intitulate notele lui Antonio Gramsci, vor apărea în curînd în Biblioteca de filosofie a Editurii Gallimard. Este vorba de o ediție critică, în care traducerea lui Paolo Fulchignoni, Gérard Granel și Nino Negri este îngrijită de către Robert Paris. Ediția franceză va cuprinde patru volume și va respecta rigorile noii ediții italiene, din 1975, a lui V. Gerratana. Editorul italian a cercetat cu scrupulozitate manuscrisele originale ale lui Gramsci și a propus o nouă organizare a materialului cunoscut încă din ediția 1948—1951.

● **CELEBRUL CERCETĂTOR** francez al sistemului de organizare socială și politică de pe Noul continent, Alexis de Toqueville, se află în postură de învățăcel în fața confidentului său Louis de Kergorlay. În cel de-al 13-lea tom al **Operelor complete** ale lui Toqueville sînt publicate scrisorile dintre cei doi prieteni, începute atunci cînd marele scriitor nu avea decît 17 ani. Kergorlay l-a ajutat pe Toqueville în ceea ce privește stilul expresiei literare și, de asemenea, în ceea ce privește unele interpretări ale faptelor contemporane. Textul scrisorilor este stabilit de Andre Jardin iar notele sînt semnate de Jean-Alain Le sourd.

● **JORGE LUIS BORGES** este unanim considerat drept cel mai mare scriitor latino-american de azi, făcînd onoare oricărei case de editură din lume. Ultima sa apariție la New York, **The Book of Sand**, tradusă de Norman Thomas Di Giovanni este recenzată în **The Saturday Review** în termenii cei mai reverențioși cu putință. Stephan Koch scrie însă: „Adeseori Borges nu este tratat ca un artist ce își imaginează lucrările, oricît de paradoxal și de sceptic, în ordinea adevărului. În loc de aceasta, el este văzut ca un foarte mare performeur. (...) Dar chiar și această imagine ne înșelă. Pentru că Borges este privit sui-generis (ceea ce face mai ușor să ignori opiniile sale excentrice despre literatură, situînd pe Robert Louis Stevenson și Chesterton deasupra lui Dostoievski)".

● **UNA DINTRE MALADIILE CELE MAI RĂSPÎNDITE** în presa occidentală și în mijloacele de răspîndire a culturii este cea a reclamelor abuzive. Fenomenul întreruperii emisiunilor culturale de TV pentru a cîștiga interesul publicului în favoarea unui săpun sau a unei paste de dinți a fost adeseori analizat ca un semn de poluare intelectuală. Se cheltuiește spațiu și energie intelectuală pentru a răspîndi produsele firmei Textron, în locul unei analize referitoare la Shakespeare sau Dickens. În revista americană **Saturday Review**, se publică, între recenziile semnate de Joyce Milton și Stephen Koch, reclame pentru Textron și Western Electric. Oricum, locul lor nu era în paginile de critică literară.

● **A AVUT LOC** cea de a 30-a expoziție de carte austriacă, reunind 85 de case de editură, dintre care 56 prezentau standuri individuale. O secțiune specială este consacrată autorilor austrieci publicați în edituri străine. De asemenea au fost remarcate vitrinele referitoare la ediții foarte vechi și prețioase.

● **ARTA AUSTRIACĂ LA 1900** și **ARTA AUSTRIACĂ ÎN PERIOADA 1918—1938** sînt intitulate cele două expoziții care vor fi prezentate în Franța anul viitor. De asemenea, la Paris și Marsilia vor fi expuse lucrări de Hundertwasser. În timp ce Franța va prezenta, la Viena, expoziția **Arta celților din Galia.**

cultura românească în lume

● **ULTIMUL NUMĂR** din **Buletin International des Critiques Litteraires**, (no 10, juin 1977), consacrat temei **L'Annee litteraire 1976 à travers le monde** se bucură de colaborarea lui G. Ivașcu, care se ocupă de **Anul literar 1976** în România, prezentare urmată de o bibliografie selectivă pe genuri: proză, critică-teorie-istorie literară-eseuri. La aceeași rubrică, Nicolae Manolescu prezintă romanul lui Al. Ivasiuc, **Racul**, sub genericul **Parmi les meilleurs...** O notă, la **Informations** reține și nr. 2/1976 din **Cahiers roumains d'études littéraires**, prin menționarea temei generale (**Conscience litteraire — Conscience civique**) și a colaborărilor lui Jacinto do Prado Coelho și Adrian Marino.

● **IN WORLD LITERARY TODAY**, cea mai importantă revistă americană consacrată literaturilor străine, Virgil Nemoianu prezintă cititorilor (nr. Spring 1977, p. 267) romanul **Ploile de dincolo de vreme** de Dumitru Radu Popescu (Cluj-Napoca, Dacia, 1976). Criticul observă caracterul „ciclic" al operei scriitorului, orientarea spre „investigarea moralității" și „descoperirea adevărului moral", ajungînd la concluzia că acest volum are „mari șanse să devină una din cele mai bune opere în proză ale literaturii române moderne".

● **ÎN ACELAȘI NUMĂR** al aceleiași reviste, Virgil Nemoianu se ocupă și de eseul critic **Sadoveanu sau utopia cărții** de Nicolae Manolescu (București, Eminescu, 1976), pe care o apreciază ca fiind „o contribuție fundamentală la înțelegerea prozei românești moderne".

● **CĂLATORII ROMÂNI** în Spania și America latină, mult mai numeroși decît s-ar crede și care au lăsat însemnări de călătorie, jurnale și cărți, unele importante, sînt studiați într-un amplu articol de Domnița Dumitrescu intitulat **Viajeros Rumanos por Espana e Hispano-america**, publicat în revista madrileană **Cuadernos Hispano-americanos** (Abril-Mayo, 1977, pp. 183—197). Tradiția începe cu M. Kogălniceanu și continuă pînă azi, pînă la Francisc Munteanu, trecînd prin Adrian Marino, Darie Novăceanu, Teodor Mazilu, Valentin Silvestru și mulți alții.

● **ÎN COLECȚIA BERLINEZĂ** de poezie universală **„Literarisches Colloquium"**, unde a mai apărut și o selecție din poeziile lui Marin Sorescu, a fost publicată de curînd — într-o elegantă plachetă — o culegere de poezii, traduse în limba germană de Petre Stoica, **Und nirgends ein Schiff aus Attike** (Berlin, 1977, 68 p.). Poetul este în același timp un cunoscut traducător de poezie germană clasică și modernă în limba română.

● **INTERESUL CERCURILOR ȘTIINȚIFICE** americane pentru studiile noastre literare se traduce și prin faptul că 75 **MLA Abstracts**, cea mai importantă bibliografie analitică din S.U.A., publică în vol. II (New York, 1977) recent apărut, nu mai puțin de 26 de rezumate de studii publicate în **Cahiers roumains d'études littéraires**, în anul 1975. Dimensiunea acestor rezumate este între 8—12 rînduri. Sînt fișate studii de critici, comparatiști și eseiști români, de la Romul Munteanu la Ion Ianoși, de la Adrian Marino la Al. Duțu, de la Vasile Nicolescu la Mircea Martin de la Ion Talos la Mircea Borcilă. Și bibliografia analitică franceză editată de **C.N.R.S.**, **Buletin Signaletique** seria **Histoire et Sciences de la littérature** (No. 2/1976) reține și fișează în întregime sumarul nr. 1/1974 din **Cahiers** consacrat temei: **La littérature roumaine actuelle**, cu colaborări de N. Balotă, Romul Munteanu, N. Manolescu, V. Nicolescu, ș.a.

● **SÎNT TOT MAI NUMEROASE** indicile care dovedesc interesul mereu sporit al cititorilor și criticilor străini pentru traducerile din Lucian Blaga în limbi străine, poetul român modern cu o audiență tot mai largă. Ultimele două traduceri englezești din opera poetului: **In marea trecere / The Great Transition** de Roy MacGregor Hostie (București, Eminescu, 1975) și **Poemele luminii / Poems of Light**, de Don Eulert, Ștefan Avădanei și Mihail Bogdan (București, Minerva, 1975) sînt analizate elogios de doi critici americani Marguerite Dorian și Thomas A. Perry, în **World Literature Today** (nr. 1, Winter 1977, p. 85). Primul vorbește de „geniu al metaforei", al doilea constată că „Lucian Blaga vorbește unui auditoriu universal".

Dialogul cărților

În ziua de 1 decembrie s-a deschis în una din impunătoarele clădiri ateniene expoziția de carte românească. Din asistența numeroasă făceau parte personalități de seamă ale vieții politice și literare ca Ioana Tsatsos, soția președintelui Republicii Elene, miniștri, diplomați, gazetari, scriitori, precum și unii tineri dornici să ne cunoască viața artistică și să studieze în țara noastră.

În acest climat de prietenie s-a vorbit despre cartea românească clasică și modernă, s-a relevat rolul traducerilor din cele două culturi și a fost pusă în lumină semnificația independenței poporului român, aspirația sa îndelungată spre o viață liberă și pașnică.

Trecînd prin fața standurilor cu exponate, am constatat încă o dată cum fiecare carte este un obiect încărcat cu o conștiință latentă, gata să se deschidă în fața celui ce o privește și o citește. Și dacă edițiile bilingve din Blaga, Arghezi, Bacovia, Ștefan Augustin Doinaș, Ion Brad au stîrnit un viu interes, la fel mi s-a părut a fi și stima pentru romanul românesc contemporan, considerat ca una din cele mai puternice și complexe școli de proză din Europa.

Cartea românească a început astfel să pătrundă pe cele mai diverse meridiane ale lumii. În unele mari librării ateniene pot fi văzute volume de versuri de Eugen Jebeleanu și Geo Dumitrescu, romane de Marin Preda și alții, dintre care multe au fost tălmăcite în limba greacă de regretatul meu prieten Menelaos Ludemis, în viața lui atît de agitată și mai ales atît de scurtă, după revenirea în frumoasa lui casă de la Vari. Masiva antologie de poezie românească, realizată de Costas Assimakopoulos reprezintă de asemenea o utilă cale de cunoaștere a creației lirice românești.

Standul de traduceri din limba greacă era masiv. Faptul acesta mi se pare foarte firesc. Să nu uităm, dar cum putem oare uita, că grecii au oferit pentru prima dată pe cei mai mari scriitori și gînditori ai lumii. De la Homer, Eschil, Sofocle și Euripide pînă la Socrate, Platon și Aristotel, întreaga cultură clasică din toate timpurile și-a căutat aici primele modele, cele dintîi norme ale creației artistice și ale esteticii.

Se știe, de asemenea, că traducerile din Homer, realizate de Murnu sau Lovinescu, au constituit în același timp un adevărat laborator al limbajului culturii române.

Cartea clasică greacă este o parte importantă a bibliotecii fiecărui om de cultură, tirajele uriașe realizate pentru tineret fiind și ele un fenomen elocvent al timpului nostru. Dar procesul de propagare a cărții clasice grecești în țara noastră s-a sincronizat, mai ales în ultimul deceniu, cu o largă difuzare a scrierilor autorilor contemporani. De la Kazantzakis, Seferis, Kavafis și Mirivilis pînă la generația reprezentată de Menelaos Ludemis, Pandelis Prevelakis, Evanghelos Vlahos, sau la autorii mai tineri ca Yannis Manglis, Costas Assimakopoulos, Costas Valetas, Dimos Rendis, Yannis Ritsos, întîlnim o largă gamă de cărți care înscriu valori diferite în peisajul culturii românești.

Este adevărat că trăim într-o epocă de masivă explozie a informației, cînd fiecare om se simte angajat ca parte în imensa conștiință planetară a timpului nostru. În această epocă de largă circulație a informației, fiecare *împrumută* de la toată lumea tot ce este util și bun. Știm, de asemenea, că omul contemporan trăiește atît sub zodia *tehnocrației* cît și a politicului. Poate mai mult ca oricînd cartea literară trebuie să-și păstreze forța de persuasiune rezultată din mesajul său umanist.

Or, idealul transformării lumii moderne într-o lume mai dreaptă și mai bună este prezent atît la scriitorii greci, cît și la români, așa cum este implicat și în operele unor mari oameni de litere din întreaga lume.

Trăim în Balcani și noi românii dorim să avem relații menite să întrețină un climat de prietenie și pace cu toate popoarele vecine. Ne străduim mereu ca prin cărțile literare, științifice să ne cunoaștem în mod reciproc într-un mod cît mai profund. Și dacă altădată unii intelectuali români au învățat la Academia greacă din București, dacă unii cărturari ai vremii au făcut traduceri din Voltaire și Rousseau în limba greacă, publicate în țara noastră, astăzi tot mai mulți tineri din Grecia vin să studieze în universitățile românești.

Nu știu dacă grecii au fost cei dintîi care au creat mitul *eternei întoarceri*. Vizitele mele în această țară de *foc* și *piatră*, verde doar din toamnă pînă în primăvară, mi-au întreținut convingerea înțelegerii profunde cu niște oameni care seamănă cu noi.

O expoziție de carte la Atena, în această superbă toamnă cînd portocalele pot fi culese cu mîna din pomii de pe marginea străzilor, este un important eveniment cultural. Contribuția poetului Ion Brad la realizarea acestui eveniment merită să fie remarcată în mod deosebit.

Romul Munteanu

george bacovia

EN FRANCAIS PAR RAOUL ESCADÉ

Pastel

Adio, pică frunza
Și-i galbenă ca tine,
Adio, nu mai plînge
Și uită-mă pe mine.
Și s-a pornit iubita
Și s-a pierdut în zare —
Ier eu în golul toamnei
Chemam în aiurare...

— Mai stai de mă alintă
Cu mîna ta cea mică
Și spune-mi de ce-i toamnă
Și frunza de ce pică?

Adieu

Adieu, la feuille tombe
Pâle, pâle comme toi,
Adieu, ne pleure plus
Et ne pense plus à moi.

Ma chérie, elle partit
Dans les ombres du couchant —
Seul, dans le désert d'automne,
J'appelais en délirant...

— Reste encore, caresse-moi
De ta main petite et belle,
Dis, pourquoi l'automne vient?
La feuille, pourquoi meurt-elle?

En palissant

Je m'en vais seul flâner sur les places désertes,
Aux lampes envoyant un reflet opalin —
Quand la profonde nuit tremble d'un bruit d'airain
Je m'en vais seul flâner sur les places désertes.

Mes camarades sont un rictus et une ombre
Qui effraient quelque chien fouillant dans les égouts;
Sous les lampes en deuil, au rayon pâle et doux,
Mes camarades sont un rictus et une ombre.

Je m'en vais seul flâner sur les places désertes
Dont l'ombre me rend fou par son vacillement,
Paralysé d'horreur je m'en vais pâlissant,
Je m'en vais seul flâner sur les places désertes.

Pălind

Sînt solitarul pustiilor piețe
Cu tristele becuri cu pală lumină —
Cînd sună orama în noaptea deplină
Sînt solitarul pustiilor piețe.

Tovarăș mi-e rîsul hidos, și cu umbra
Ce speria cîinii pribegi prin canale;
Sub tristele becuri cu razele pale,
Tovarăș mi-e rîsul hidos și cu umbra.

Sînt solitarul pustiilor piețe
Cu jocuri de umbră ce dau nebunie;
Pălind în tăcere și în paralizie,
Sînt solitarul pustiilor piețe.

Luceafărul

Revistă editată de UNIUNEA SCRIITORILOR din REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Redactor șef: Nicolae Dragoș
Mihai Ungheanu (redactor șef adjunct), Teodor Balș (secretar responsabil de redacție)

REDACȚIA: București, Piața Scînteii Nr. 1, tel. 17 32 09
ADMINISTRAȚIA: Calea Victoriei Nr. 115, tel. 50 74 96
ABONAMENTELE:
3 luni — 13 lei: 6 luni — 26 lei: 1 an — 52 lei
Tiparul executat la:
COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA SCÎNTEII"
Paginator Nicolae Ion